

Vatra veche

3

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA
ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE

* Serie veche nouă * Anul I, nr. 3, mai 2009 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I.Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, Seria 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga

VATRA DIALOG CU IRINA PETRAȘ

Puls

Biblioteca «Târgu-Mureș» - rod a frumoasei colaborări

Jorge Louis Borges își imagina paradisul sub formă de bibliotecă și această asociere metaforică a marelui argentinian are și un substrat real: într-o bibliotecă nu doar citești, cunoști, te informezi, ci și te relaxezi., ca într-o oază de rai.

Biblioteca

«Târgu-Mureș» care în curînd își va sărbători cei 13 ani de activitate este anume o astfel de oază luminătoare și răcoritoare pentru toți cei care îi trec pragul.

În contextul dezvoltării dialogului interuman prin intermediul cărții și a bibliotecii, echipa bibliotecii «Târgu-Mureș» organizează și desfășoară un divers spectru de programe și proiecte culturale pentru toată comunitatea chișinăuiană. În cadrul activităților de promovare a cărții și a bibliotecii se pune accentul pe valorificarea patrimoniului extrem de bogat de informații, pe creația literară a autorilor din Chișinău și a celor din Târgu-Mureș.

Zilele bibliotecii «Târgu-Mureș» - cea mai reprezentativă activitate culturală care întrunește anual numeroase personalități de vază ale culturii, literaturii, artei, științei și vieții politice de pe ambele maluri ale Prutului. Biblioteca «Târgu-Mureș» a găzduit sute de personalități notorii din Moldova cît și din România care au participat la manifestări culturale de mare succes, precum: lansări de carte, prezentări de carte, simpozioane literare, conferințe, dezbateri ș.a. Pe parcursul anilor au existat relații de colaborare cu Ambasada României în Republica Moldova prin : Excelența sa Victor Bîrsan, Romeo Săndulescu, Nicoleta Toia, Ion Țăranu ș.a.

Suntem recunoscători personalităților târgumureșene, care ani la rînd, lăsînd la o parte interesele personale au făcut efortul de a parcurge mii de kilometri pentru a fi împreună cu noi, pentru a valorifica istoria neamului, pentru a da noi conturi culturii, literaturii, artei și tradițiilor neamului românesc.

În cadrul *Zilelor bibliotecii* s-au organizat lansări și prezentări de carte a intelectualilor din Târgu-Mureș

D. Poptămaș - *Philobiblon mureșean, O bibliografie a eseului românesc contemporan 1944 - 1976, Țara Fagilor, Bibliografii mureșene, A.Cosma «Scriitori români mureșeni»* ; N. Băciuț - *Babel după Babel, Manualul de ceară, Aproape departe, Ceasul de flori, Alb pe alb, Zonă liberă, Solstițiu la echinox*; V. Marica - *Ziua canonului, Laguna umbrei, Vecernii, Metanii*; L. Lădăriu- *Prezent,*

Furată, trădată mereu, Onomastica ierbii, Veghe cu fluturi; C. Moraru – *Obsesia credibilității*; Z. Ghițulescu - *Izbăvitoarea povară, Veșnicul început*; M. Suciu - *America, prezent continuu, Rația car, Părinții noștri, țărani*; I. Șandru - *Oameni și*

locuri din Căliman, Basarabia iarăși și iarăși.

Nu în ultimul rînd vreu sa-l menționez pe prof. Timotei A.Enăchescu, originar din Basarabia (Dubăsarii Vechi), care a donat instituției noastre biblioteca sa personală în număr de 2 mii volume dintre care cărți valoroase despre Mihai Eminescu. În baza donației scriitorului târgumureșean am fondat «Colecția Mihai Eminescu» în anul 2000, declarat Anul Eminescu și am organizat o serată literară consacrată Marelui Geniu.

La activitățile culturale au fost mereu prezenți membrii Uniunii Scriitorilor: acad. Mihai Cimpoi, acad. Nicolae Dabija, regretatul acad. Grigore Vieru, Arcadie Suceveanu, Ion Hadîrcă, Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, Pavel Balmuș, Leo Botnaru, Spiridon Vangheli, Vladimir Beșleagă, Eliza Botezatu, Serafim Saka, Andrei Burac, Argentina Cupcea-Josu și încă mulți alții – nu știu dacă este vreun scriitor care n-o fi trecut pragul bibliotecii «Târgu-Mureș».

Toate acțiunile culturale de suflet transformate într-un spectacol al inteligenței umane, prin intermediul unui dialog cu mințile luminate ale timpului au reușit să creeze bibliotecii «Târgu-Mureș» o imagine bună în comunitate și să atragă la lectură un număr impresionant de cititori.

CLAUDIA ȘATRAVCA,
Director, Biblioteca Publică «Târgu-Mureș»,
Chișinău

Foto: O delegație de târgumureșeni, 1997.

VATRA DIALOG cu IRINA PETRAȘ

„Clujul literar este (...) foarte divers,
un fel de unitate a contrariilor”

Valentin Marica: Ați publicat Cartea de vise? Era o promisiune făcută cititorilor...

Irina Petraș: Promisiunea mi-o făceam mai degrabă mie. Sunt dintre visătorii de calibru, ca să zic așa... Am fost foarte încântată când am descoperit în cărticica lui Cărtărescu, *De ce iubim femeile*, o secvență despre visătorii care se duc noaptea la culcare ca la a doua slujbă, un fel de slujbă onirică... Mi-a plăcut secvența, pentru că asta am simțit dintotdeauna. Sunt dintre cei care visează enorm, extrem de ficționat, întotdeauna în culori, până într-acolo, încât multe lucruri le „știu” din vis. S-a întâmplat să nu călătoresc foarte mult, dar călătoresc atât de mult în vise și cu atâtea detalii „reale”, încât mă simt ca o călătoare dintre cele mai experimentate.

Călătoriile din vis, întâmplările din vis, toate poveștile din vis sunt atât de complicate, încât partea mea de prozatoare, pe care am lăsat-o în sertar în urmă cu vreo 40 de ani, crede că se poate răzbuna, chiar dacă așa de târziu, prin această *Carte de vise*. Nu vor fi interpretări de vise sau ghicit în vise, ci vor fi niște proze eseistice, pornind de la visele mele. Le voi

interpreta și prin lectură psihanalitică, prin cele mai noi teorii, care îmi plac din cale afară, despre rostul somnului de-a compune povești protectoare. Ideea că visul are rostul de a spune niște povești atât de valabile, încât eu să nu mă trezesc, deși stimulii exteriori ar trebui să-mi provoace întreruperea somnului, că toate acestea le fac visele pentru mine, ca să aibă liniște creierul meu și să prelucraze, să proceseze toate datele zilei, pentru a le trece din memoria temporară în cea de lungă durată... Visul e o metaforă ce poate fi tradusă în nenumărate feluri. Că o parte a creierului, cea care visează, e cea care îi ține deoparte, la distanță, pe toți conturbatorii, ca o altă parte a sa să poată lucra mi se pare un lucru nemaipomenit. Să spui povești ca celălalt să aibă liniște să lucreze. Asta e ideea. Voi scrie această carte. Are deja 200 de pagini scrise. Trebuie s-o rotunjesc și va apărea, cred, anul viitor.

V.M.: Realizez un interviu cu un critic ideal; așa vă numea Ion Simuț într-un comentariu din „România literară”. Să privești, astăzi, în critica literară lucrurile drept în față este un risc?

I.P.: Nu neapărat! Așa le-am privit întotdeauna. Eu sunt un critic literar care nu-și face niciodată iluzii, nu se lasă amăgit. Asta nu înseamnă că nu-i place din cale afară jocul ăsta dublu, numit la un moment dat *supraimpostură*, pornind de la desenele lui Escher. Când am scris despre *Istoria critică*... a lui Manolescu, într-o cronică care a apărut în „Apostrof”, am comentat acest lucru, trimiterea lui Manolescu la desenele lui Escher, cu cele două mâini care se desenează una pe cealaltă, în același timp, pe o hârtie ea însăși *prefăcută*, căci prinsă în pioane pe o planșetă, toate acestea numite de Bruno Ernst cu un termen foarte bun, *supraimpostură*, care nu are nimic negativ în el, ci, dimpotrivă, cuprinde toată partea bună a iluziilor omenești: relația ficțiunii cu realitatea, apoi a textului incorporând o anume viziune cu succesiunea de variante ale realizării sale prin lecturi, lectura critică, obiectiv-personalizată, ea însăși ficțiune intermediată de o altă ficțiune, toate acestea prinse în chenarul schimbător al generațiilor, epocilor, contextelor și, iarăși, prinse toate aceste splendide trișerii în pioane într-o *Istorie*... Prin urmare, în această *supraimpostură* pe care eu o văd ca pe un joc, pornesc de la ideea că am făcut un contract în alb cu scriitorul: eu îl citesc la modul serios, mi se pare important ceea ce face, încerc să găsesc niște fire de care să trag în așa fel, încât sensurile lui să aibă un răspuns, să vibreze în sensurile mele, deci să ne întâlnim pe niște înțelesuri comune. Dacă așa

privești lucrurile și mai ai și privirea „specialistului în moarte”, cum îmi place să mă numesc (în glumă!), privești toate lucrurile și cu gândul că nimic nu e definitiv și că nimic din ce facem nu e decât provizoriu și poate fi oricând îmbunătățit. Nu există absoluturi și, prin urmare, e aiurea să crezi că în literatura contemporană trebuie să te apropii numai de elite, că nu contează nimeni altcineva, ceea ce mi s-ar părea la fel de amețitor, de monoton, de greșos chiar, ca și cum aș fi obligată să mă plimb numai din pisc în pisc și să n-am nicio vale împădurită și niciun râu; prin urmare, la o înălțime care nu este la îndemână oamenilor, numai la îndemâna celor care își fac iluzii că se găsesc pe aceste pischuri.

Privesc literatura ca pe o încercare de a te acomoda cu muritundinea. Este, în cele din urmă, definiția însăși a rostului artei în viața omului. Ideea de a te acomoda cu muritundinea, cu acest „amănunt” că ești muritor, dar, în același timp, ești în stare să lași *urme*, și că, în cazurile fericite, urmele tale sunt frumoase în sensul foarte larg, înalt și profund al cuvântului, asta mi se pare nemaipomenit și așa întâmpin eu literatura. Ovidiu Pecican mă numea neoiluministă, fiindcă în cartea mea de curând apărută, *Literatură română contemporană*, cartea mea de o mie de pagini, sunt scriitori de toate categoriile, de toate vârstele și de toate calibrele. Însă fac o precizare. Eu nu țin neapărat să inventariez tot. Niciodată n-am făcut asta. Nu scriu despre o carte pe care nu pot decât s-o înjur, prin urmare aleg mereu să citesc cărțile bune și foarte bune. Destul de repede îmi dau seama, cu gustul lecturii exersat de atâtea decenii, dacă o carte îmi spune sau nu ceva. Dacă are măcar o față din multele posibile, merită să fie reținută. N-am inventariat toți veleitarii, pe toată lumea care și-a fabricat o carte. Nicidecum. Niciunul dintre scriitorii enumerați aici nu e un scriitor de care ne-am putea lipsi fără regrete.

V.M.: *Vă ascult și mă gândesc la critici importanți care au spus că sunteți vegheată de Perpessicius... Nu mai vorbim la această oră de acel raft firav al lucrărilor de referință. Ele există; Istoriile lui Manolescu, Alex Ștefănescu, Eugen Negrici, Dumitru Micu, Mircea Ghițulescu (despre teatru), Cornel Ungureanu, Marin Mincu . Dar, de ce atâtea vâlve după ce aceste istorii au fost editate?*

I.P.: Cred că nu suntem în stare să gândim la rece – recele acela fierbinte, generos și echilibrat – ceea ce se întâmplă în literatură și nu avem destul de dezvoltată, noi, românii, partea aceea care ține de admirație. Exercițiile de

admirație nu ne sunt încă acoperite. Din cauză că nu iubim foarte tare decât ceea ce facem noi ca indivizi și avem întotdeauna suspiciuni și oarecare dezgust față de tot ceea ce se întâmplă să fie făcut de ceilalți . Avem o reacție îngustă la tot ce înseamnă comunitar, la tot ce înseamnă comunitate, la tot ce înseamnă *vecinătate*, ziceam eu, cu un cuvânt al sașilor între care am crescut. Pe de altă parte, bârfim în permanență societatea românească că nu-i în stare de eforturi care s-o ridice acolo unde merită. Dar, în momentul în care raftul nostru nu mai este firav, ci avem *Dicționarul General al Literaturii Române*, *Dicționarul Zăciu-Papahagi-Sasu*, istoriile acestea pomenite mai sus, ca să nu mai vorbesc de dicționarele care se scot pe regiuni sau teme, toate aceste lucrări, chiar dacă nu sunt rotunde, perfecte și absolute (spun încă o dată: eu cred că nu avem acces la absolut, această iluzie veche ne aduce multe rele), în loc să ne bucurăm că au apărut, reacția generală a fost aceea a supărărilor, iarăși individuale: nu sunt și eu, de ce este celălalt, dacă sunt, de ce nu am atâtea pagini câte are celălalt. Toată această reacție nu arată decât că, în continuare, nu suntem în stare de eforturile acelea de perspectivă, de lungă durată cărora le deplângea absența un Rădulescu-Motru, nu suntem în stare să ne privim ca o comunitate. De aici pornește totul. Iar vâlva...? Vâlva nu face decât să te scuze de datoria de a lua aceste lucrări la studiat cu creionul în mână, de a le citi pagină de pagină, de a vedea ce rezistă și ce nu rezistă, după părerea ta personală și remaniabilă. Dar acest efort al lecturii nu se mai face. Am impresia că, față în față cu aceste apariții de ultimă oră și de mare anvergură, cărți monumentale, oricum am lua-o, oricât de multe *hibe* le-ai găsi, ca să vorbesc ardeleneste, reacția primă la noi este *dă-l încolo, uite că...* Acest *dă-l încolo* (am folosit anume această expresie) merge pe ideea de a-l pune deoparte pe celălalt și de a te scuti pe tine de obligația de a lua în serios efortul lui de-o viață, de decenii etc. Să crezi că în toate aceste lucrări nu poți găsi decât nenumărate lucruri rele (mult spus!), Manolescu le numea *capricii*, asta înseamnă să nu înțelegi că un critic literar, un istoric literar este și el scriitor. Fiind scriitor, are voie să aibă capricii. Are și el metafore obsesive, în sensul foarte larg. Așa stând lucrurile, trebuie să-i privești opera ca pe o carte de literatură, deci ca pe transferul unei subiectivități, fie ea și critică, în pagină.

V.M.: *Dacă un critic este și scriitorul, reporterul poate fi măcar o clipă poetul..., întrebându-vă: Ce credeți despre greșală și iertare în critica literară?*

I.P.: Ce cred în viața obișnuită... Eu nu cred în ideea de păcat. Nu cred în ideea de vină și de instanțe care ar putea să ierte, care ar putea să răscumpere. Nici vorbă. Eu cred că așa cum în fața morții suntem singuri, și nu e nicio îndoială că așa suntem, suntem singuri și în fața propriei vieți. Viața o facem mai bună sau mai rea, după puterile noastre, iar greșelile nu sunt decât experiență. Viața te experimentează, vorba lui Mark Twain, de multe ori pe părțile neexperimentate... Prin urmare, a greși nu înseamnă decât a încerca o cale care se dovedește că nu e cea bună. Greșeala începe să devină periculoasă și poate perturba mersul vieții tale și al vieții celorlalți în momentul în care nu faci pasul înapoi, să vezi ce anume ai uitat, ce anume n-ai ales bine și să faci o nouă alegere care s-ar putea dovedi mai bună. Deci, persistența pe calea greșită mi se pare vină.

Vorbind despre critica literară, faptul că ai spus la un moment dat un lucru, cum s-a întâmplat în istoria literaturii, la noi și pretutindeni, fiindcă gustul tău n-a fost destul de pe fază, că ai spus că un anumit scriitor nu este bun și s-a dovedit după o vreme că judecata ta e incorectă, asta nu e o vină care trebuie răscumpărată de tine. Niciodată nu voi spune că a greșit Maiorescu că nu l-a recunoscut pe X sau a greșit Lovinescu că nu l-a gustat pe Y. Asta nu înseamnă decât că lectura are etape, ere succesive și că, prin urmare, la modul cel mai firesc și mai nelitigios (nu de dus la „cremenal”, vorba lui Caragiale), eu, criticul de astăzi, pot să spun: *Uite, X s-a înșelat la momentul respectiv*, dar nu că are vină, nu că se află în greșeală. E vorba de gustul la o anumită oră istorică, la o anumită oră literară, într-un anumit context și

larg, și îngust subiectiv. Deci, nu văd niciun fel de greșeală, niciun fel de vină, toate sunt manifestări *în clipă*, pe care le poți remedia în timp, dacă ai timpul respectiv, sau le poate remedia istoria literaturii, secolele succesive. Mă și îngrozesc să mă gândesc la ce vor face secolele succesive... (*râde*).

V.M.: *Vă întrebam de greșeală și iertare, gândindu-mă la felul în care critica literară este dominată de lumea lui Abel și Cain și mai puțin de lumea lui Hyperion.*

Cum este cartea la care un critic literar scrie 35 de ani ?

I.P.: Te gândești la...

V.M.: *Literatură română contemporană. O panoramă.*

I.P.: Eu am încercat să fiu foarte limpede în cuvântul înainte. E o carte la care am lucrat 35 de ani, dintr-o anumită perspectivă. Scriu din 70 cronică literară, însoțesc scrisul contemporanilor mei cu recenzii, cu interpretările, cu comentariile mele, dar nicidecum nu m-am gândit, când am scris prima cronică literară, că voi scoate peste 35 de ani o panoramă a literaturii contemporane. Prin urmare, această panoramă a fost lucrată din fragmente, așa zice, pas cu pas, cu fiecare cronică și cu fiecare recenzie din 70 și până adineauri. Am decis împreună cu Aura Cristi, ideea a fost a ei, să adun activitatea mea de critic literar într-o carte. Am ales s-o aranjez în ordine nu cronologică, ci de dicționar, deci alfabetică, pentru că ordinea cronologică ar fi fost mai ușor suspectată de ceilalți ca intenție de a oferi o, după mine, falsă istorie. Nu am scris o istorie a literaturii, pentru că asta înseamnă gândirea la un moment dat, chiar dacă acest la un moment dat înseamnă 5 ani, dar este un moment dat mai concentrat, gândirea întregii literaturi și

insistarea anume pe curente, tendințe, perspective. Panorama fiind aranjată în ordine alfabetică face ca texte din 70 să stea alături de texte din 2008, printr-o întâmplare a alfabetului (o doză ludică substanțială există în firea mea). Mi s-a părut interesant să aflu cum se simt textele mele de vârste atât de diferite, unele lângă altele. Atunci când am făcut corectura lucrării, am băgat de seamă că se simt bine și că se descurcă vârstele succesive. Întotdeauna m-am crezut un fel de matrioșcă; toate vârstele mele trecute sunt unele peste altele, sunt *înăuntru* și pot, la o adică, să le convoc la o conferință, le pot pune să vorbească deodată. Ceea ce am și făcut aici, mi-am convocat vocile critice din vârstele succesive (vezi și tripticul de vârste diferite cu figura mea, pe copertă), să se vadă că e o panoramă a scrisului meu critic. Sigur că, dacă voi avea timp, e un material consistent de la care pot pleca

pentru a face o lucrare rotundă, care să fie gândită într-o anume perioadă de timp concentrat pe scormonitul desenului din covor.

V.M.: *Stau bine, împreună, vârstele succesive din Panorama scrisului Dumneavoastră critic. Cum stau alături lecturile pe care le-ați făcut de-a lungul anilor din opera lui Camil Petrescu. Ați debutat în 1981 cu eseul Proza lui Camil Petrescu, apoi ați scris Schițe pentru un portret. Vă este și acum opera lui Camil Petrescu subiect critic predilect?*

I.P.: Am făcut un curs special Camil Petrescu, în anii studenției, cu Mircea Zăciu. De acolo pornesc toate. Eram colegă de curs cu Dinu Flămând și Ion Cristoiu. Eram puțini studenți. Mircea Zăciu era extrem de pretențios, însă un mare profesor și un coleg mai mare foarte bun. Camil Petrescu mi-a plăcut din liceu, când l-am citit, dar atunci, la cursul din studenție, am simțit că există lucruri pe care aș vrea să le aprofundez și că aș găsi lucruri care mi se potrivesc, pentru că asta faci când scrii cu foarte multă căldură despre un scriitor și-l simți aproape: te descoperi acolo pe tine. Cum spunea Ortega y Gasset, îți răspunde ceva neliniștii tale; și atunci zici că-i adevărat. Așa s-a întâmplat, răspundea unor neliniști de-ale mele. Cartea de debut este cea în care am refăcut teza de doctorat despre Camil Petrescu, dar era, cum să zic, prea sigură pe ea. Eram prea tânără atunci ca

să vorbesc cu atâta degajare, era ca și cum știam totul despre Camil Petrescu. Nici vorbă de așa ceva, de aceea, n-au trecut mulți ani, când biblioteca care s-a aglomerat în spatele meu m-a făcut să-mi fie oarecum jenă de cartea de debut. Erau o mulțime de lucruri ce trebuiau refăcute,

tonul nu era bun etc. Atunci am refăcut-o, ajungând la ediția a 3-a, a 4-a. *Schițele pentru un portret* la Camil Petrescu le tot refac, găsesc mereu ceva de adăugat, ceva de spus, și din perspectiva lecturilor proaspete, însă în toate aceste lecturi succesive la Camil Petrescu nicio clipă n-am ajuns la concluzia lui Manolescu că nu are talent. Dimpotrivă!

V.M.: *Reveniți și la Feminitatea limbii române sau acesta e un subiect închis?*

I.P.: Cărțile mele... îmi place să le las în voia lor. În momentul în care am încheiat o carte, nu sunt

deloc genul care roagă în stânga și-n dreapta să se scrie despre ea. Nici nu mă străduiesc să trimit cărțile peste tot, deci mi se pare că s-a încheiat datoria mea față de carte în momentul în care am dat-o la tipar. Lăsându-le singure, cărțile mele se descurcă mai greu, mai ales acum când circulația cărților e așa cum e. Așadar, au ajuns mai greu la cititor. Dar, și cartea despre *moarte* și cea despre *feminitatea limbii* sau cea despre *locuri și locuire* au reacții entuziaste, după 10 ani de la apariție. Sunt un pic uimită, deși știu de ce se întâmplă așa. *Feminitatea limbii române* a trezit reacții și peste hotare. Sunt prieteni din Franța, Italia, care au început să-și pună întrebarea cum se raportează limba lor la genul substantivelor, față-n față cu limba română. E un subiect care poate fi dus mult mai departe și cu o secvență pe care am inventat-o într-un moment de joc și care, iarăși, are mai nou reacții foarte bune, cea cu *declinarea poeziei*.

V.M.: *Sunt și alte eternități... Despre feminitate, moarte și alte eternități este o scriere din biografia Dumneavoastră.*

Alte eternități pot fi și dicționarele pe care le-ați conceput; dicționare-antologii...

I.P.: Aici intervin două lucruri. Pe de-o parte, faptul că am crescut la Agnita, un târg pe jumătate săsesc. Prin urmare, educația mea este săsească și înseamnă respect pentru vecinătate,

pentru ordine, dorința de a ști cum stai, ce lucruri ai, unde sunt, de unde le găsești și cum poate să-ți fie viața mai ușoară în relația ta cu lucrurile din jur, fie că e vorba de lucruri din preajmă sau din depărtare. Aceasta ar fi o explicație a interesului meu pentru dicționare și antologii. Cealaltă explicație este că jumătate din viața mea am fost profesoară și cealaltă editor. Ca profesoară – mă consider în continuare profesoară –, am vrut ca această calitate a mea de bună-conducătoare-de-carte să fie materializată în niște instrumente de lucru care să le fie foarte la îndemână elevilor și colegilor mei, profesori. Ideea de a pune în ordine și de a crea niște instrumente de care să se bucure celălalt, dorința de a transmite imediat ceea ce am citit se pot recunoaște în aceste dicționare-antologii. *Panorama criticii literare* ia texte critice, referințe critice, secvențe din opera unui autor... E ciudat și minunat în același timp, când descoperi, foarte repede, cum textele celorlalți te conduc de la un moment dat, e un fel de reciprocitate, nu numai eu am ales secvențele, secvențele s-au impus singure, în așa fel încât în *Panoramă* găsești niște constante pe care nu le-am vizat anume. Descoperi, după ce *Panorama* a fost gata, cu toată antologia de texte, că textele își răspund, că intră în dialog și în polemici. Este o carte mai rotundă decât am crezut. Tot așa, *Teoria literaturii* care are deja vreo 6 ediții. *Teoria literaturii*, iarăși dicționar-antologie, pentru că mi s-a părut întotdeauna că mai bine învață celălalt când îi dai și o bucată de *realitate*, o probă, o mostră pe care i-o pui sub nas. Nu e destul să spui ce este metafora, dacă nu-i dai și 10 exemple, să vadă pe viu despre ce e vorba.

Visez un *Dicționar* (e un proiect foarte mare, nu știu cum voi reuși să-l duc la capăt), un mare *Dicționar critic al scriitorilor ardeleni*, care ar trebui să fie și el dicționar-antologie, să cuprindă toți scriitorii ardeleni importanți, cu referințe critice, cu secvențe semnificative și exemplare pentru personalitatea unui autor. S-ar ajunge la un volum de 2-3 mii de pagini; scriitorii ardeleni și cărțile lor, cum scriu, cum au fost primiți în epocă, să se afle acolo totul, ca într-un fel de cămară sadoveniană, unde toate stau cu etichete puse în bună rânduială...

V.M.: *Sunteți redactor-șef la o importantă editură, Casa Cărții de Știință, președinte al Uniunii Scriitorilor, Filiala Cluj; timpul vă este bine chibzuit..., iar eu mai am încă o pagină de întrebări. Voi selecta...*

Ați vorbit în scrierile Dumneavoastră despre omul pe muchia abisului și, de asemenea, despre o Siberie a spiritului (când i-ați comentat lui Mircea Ghițulescu studiile despre teatru).

I.P.: Siberia spiritului... e un lucru în care n-am crezut niciodată. Pentru că se vorbește mult despre criză, circulă pe internet câteva fraze ale lui Einstein care zicea că lucrul cel mai bun care i se poate întâmpla unui om sau unei țări este să treacă printr-o criză. Sau, cu un proverb românesc, *Nevoia te învață...* E bine să fii într-o zonă de carență, de absență, de rău, ca să vrei să faci binele, să încerci să răzbați. Când totul merge foarte bine, nu mai ai nimic de făcut. Pe de altă parte, nu cred în dependența atât de strânsă a omului (vreau să spun a scriitorului, a artistului) de vremile politice pe care le traversează. Categorie, un regim sau altul îți poate pune piedici, îți poate îngreuna viața diurnă, dacă o numim nocturnă pe cea creatoare. Însă, dacă ești cel ce gândește singur, am spus-o de multe ori, trimițând la Arghezi, un regim nu-ți poate face mare lucru, dacă nu vrea anume să te omoare. Prin urmare, dacă nu te omoară, dacă te lasă în viață, gândul tău rămâne în continuare liber. Nu este și n-a fost nicidecum o Siberie a spiritului. Colegii noștri foarte speriați de moartea culturii și de Siberia prin care am trecut și-au revenit și, de-o vreme, tot mai puțină lume vorbește despre cât de întunecată a fost jumătatea de secol. Fără îndoială – întunecată, dar am traversat-o. Dacă iei literatura română de la origini și până în prezent și faci un soi de listă cu opere care rămân, listă de capodopere, observi că nu există 10 ani goi. Dacă în fiecare deceniu există măcar o carte memorabilă, înseamnă că această Doamnă, Cultura, s-a descurcat, indiferent de regimurile pe care le traversa, de catastrofele naturale, sociale, politice prin care a trecut. Cultura, atâta timp cât există oameni, nu moare. N-am nicio îndoială. Tot așa, Siberia spiritului e o sintagmă scornită de oportuniști.

Am fost indignată în primăvara lui 90, de pildă, când am citit în presa locală un text al unui profesor de română care zicea că, în fine, putem face ore de literatură adevărate. Am răspuns imediat: *Îmi pare rău, niciodată în cele 50 de minute ale orei tale de literatură, în fața elevilor, nu s-a întâmplat să te controleze cineva sau să-ți impună să spui într-un fel sau altul.* Că la lecțiile de învățământ politic, la activitățile din afara orelor, ai fost obligat să asculți sau să spui texte pe care le-am considerat un fel de *uium* datorat ideologiei și care te puteau pune în situații neplăcute dacă nu le acordați un spațiu, dincolo de asta, în cele 50 de minute eram stăpânul absolut, la liceu, apoi la facultate, unde puteam să vorbesc oricât de bine și de frumos eram în stare despre Blaga, să zicem. O schimbare de regim nu te poate face profesor mai bun, dacă nu ești...

V.M.: *Din cărțile Dumneavoastră se învață. Volumele din Știința morții sunt și manuale susținând ideea: literatura română – ars moriendi.*

I.P.: Eu zic că literatura în general este *ars moriendi*. Am ales anume sintagma aceasta din laboratorul eminescian, pentru că mi-a plăcut dublul sens pe care sintagma îl acceptă. Sunt lucruri pe care le putem neglija, dacă nu e cineva să ne tragă de mânecă. Există cele două *științe*. Odată, știi că ești muritor, e o cunoaștere pe care o ai față de propriul tău destin: *e limpede, sunt muritor*. Asta înseamnă că am o anumită *postată* rezervată, destinată mie și că de mine depinde în cele din urmă cum o folosesc, cât de bogat o pot traversa. Pe de altă parte, vine celălalt sens al științei. Nu numai că știi că ești muritor, dar să și știi să mori. Să înveți această seninătate a muritorului (cum am spus-o, mă simt de profesiune muritoare), dar care înțelege să se situeze față-n față cu această implacabilitate a morții cu toată forța lui creatoare. Sigur, nu voi mai fi, dar, atâta vreme cât sunt, vreau să las niște *urme*, iar cele pe care le poți lăsa trebuie să fie pozitive. Dacă înveți să mori, nu mai încap lucruri rele. Este lecția pe care am încercat s-o transmit prin cărțile mele. Se schimbă ierarhia, să schimbă prioritățile. Dacă știi că am o bucată de viață și nu mai mult, de ce să-mi pierd această bucată, minute, ore importante și unice din această viață limitată, invidiind, urând, săpând pe ceilalți, demolând lucruri în locul cărora eu nu pot pune ceva mai bun. E și asta o manie, să nu-ți placă nimic, dar să nu ai nimic mai bun decât ceea ce dărați de pus în loc. Cam asta ar fi știința morții și eu o exersiez cu sârg.

V.M.: *S-a scris, s-a vorbit mult despre faima Clujului literar. Cum este Clujul literar de astăzi?*

I.P.: Clujul literar de astăzi este divers. Ceea ce se întâmplă îmi place. Am încercat să pun la cale niște *întâmplări* care să le amintească scriitorilor că sunt membrii unei comunități, că aparțin de o anumită asociație, mereu conștientă că scriitorul este o *singurătate*. Eu pot să-i aduc pe scriitorii clujeni la o reuniune în care să dezbatem o anumită problemă, îi pot mobiliza, să fie împreună, asta poate face Uniunea Scriitorilor, dar în niciun caz Uniunea nu poate înlocui truda fiecăruia, acțiunea fiecăruia. E vorba de o asociere de singurătăți, de inși fiecare cu perspectiva lui, idealurile lui, tristețile lui. Clujul literar este, din acest punct de vedere, foarte divers, un fel de unitate a contrariilor, suntem de toate felurile, scriitori din Cluj, dar și alte județe, și fiind așa cum trebuie, după mine: adică, nemulțumiți cât încap, dar în stare să facem lucruri bune, gata să râdem la o întâlnire a scriitorilor și să ne supărăm foarte tare pentru că avem orgolii și vanități și fără acestea nu știu ce ne-am face. E o viață literară complicată, ca viața în general.

Vom lansa curând o carte, se numește *Clujul din cuvinte*, este o antologie de texte ale scriitorilor clujeni, dar nu numai, pentru că sunt și scriitori legați de Cluj, ca Nicolae Balotă, care s-a născut la Cluj, sau Breban, care a scris despre Cluj, sau Manolescu care-l vizita pe Zăciu și se simțea bine la Cluj, alături de texte ale unor clujeni din secolele 16-17. Toate acestea combinate cu fotografii vechi și noi, dau o carte de 420 de pagini. Cei care o vor citi vor păți ce am pățit eu, lucrând la această carte, vor privi mai în stare de veghe în jurul lor, vor vedea altfel casele pe lângă care trec, străzile, și se vor simți mai aparținători acestui spațiu de enunțare.

V.M.: *Vine reporterul să completeze Clujul din cuvinte, spunând : „Irina Petraș are entuziasmul și generozitatea lecturii. Personalitatea ei se manifestă în capacitatea de a înțelege și de a admira. Nu e supărată, morocănoasă sau rea niciodată, nu strecoară subtilități meschine pe sub pragul niciunei fraze critice, e directă și transparentă în aprecieri” (Ion Simuț).*

**Interviu realizat de
VALENTIN MARICA
pentru Radio Mureș
și preluat cu acordul celor doi.
Foto: Laura Poantă**

Cleopatra Lorințiu

Evocare

"Nichita și Tom pe o margine de stea"

La câțiva ani după revoluție, în apropierea unui 13 decembrie, trist, păcătos de deprimant, l-am auzit pe Tom rostind, alb, aproape fără ton, aproape fără interogație, sieși oarecum: *Ce-ar fi făcut Nichita, acum?*

Cred că asta se petrecea după apariția unei serii de articole "dure" în care erau "executați" pe rând Arghezi, Sadoveanu, Eminescu, Labiș.

"Execuții" publice, cam ca ale unei armate de ocupație. Așa percepea el articolele dure, adeseori nedrepte sau defăimătoare. Tom se gândea probabil la "execuția" memoriei lui Nichita, dar ea s-a produs ticălos, infam, grosier, o explozie de urât de cuvinte, fără de cuvinte, fără legătură cu ideea de critică, doar un lung șir de complexe și resentimente refulate. (La foarte puțin timp după moartea lui Gheorghe Tomozei, la 31 martie 1997, « prințul Tom » cum îl alintă Nichita, am asistat și la "execuția" lui – acuzat de "asasinat moral" evident, a lui Labiș, asta după ce o viață și-a dedicat timpul și talentul lui îngrijindu-i opera, memoria, imaginea publicând ediții peste ediții, prefete și albume memoriale).

Așadar, ce-ar fi făcut Nichita acum sau altfel spus ar fi putut el oare fi instanța poetică majoră, capabilă să împiedice o derivă, vreo derivă, deriva însăși?

Cred că Nichita ar fi murit de inimă rea de-o mie de ori văzând bătaia de joc, kitch-ul vieții publice, jurămintele mincinoase și sărutarea tălpilor făcute cu pompă mare și televiziune la scară.

Ocupați cu ei înșiși, cu "imaginea", cu obsesia de-a îndeplini orice dorință a "prințesei mofturoase", poate, poate îi intră-n grație, poate, poate îi sărută mânușițele, ocupați să piardă averea țării, ocupați cu sciziunile și sciziparitățile, guvernării nu l-ar fi băgat în seamă pe Nichita, ba chiar ar fi considerat că e nițel pătat, primise și-o decorație pe vremea lui Ceaușescu... Dovada că așa e o reprezintă chiar felul în care s-au purtat cu Gheorghe Tomozei.

Ultimii ani, Tom i-a trăiat deznădăduitor, încăpățânându-se să trăiască, să supraviețuiască, luptându-se cu morile de vânt, colindând birourile cu birotică de lux ca un tânăr debutant cu dosărelele sub braț, scriind oferte grațioase (vi le pot pune pe toate la dispoziție!) de-a căror

umilință suferea imens, cerând un sprijin, un ajutor, o pârgie de salvare pentru scriitor.

Asta e, Tom nu era pe lista bună, nu se dăduse-n vânt după politici, nici după Piața Universității, nu era nici monarhist, nici țărănist, nu era nici cu Alianța, nici măcar liberal, n-avea gașcă protectoare, mai toți prietenii îi erau înșirați la Bellu și Străulești II.

A urmat deci ce era de așteptat – cărțile s-au oprit, n-au mai căpătat nici o para, unele s-au "rătăcit" prin edituri, omul Tomozei a supraviețuit el ce-a supraviețuit cu o treime din salariu femeii de serviciu și gata. Sfârșitul. Pentru el nu s-a găsit un loc nici măcar în cimitir, la Bellu.

Uite că Raiul a fost mai îngăduitor și l-a primit.

*

Am în față câteva dosare doldora de semne. Scrise de Nichita și trimise lui Tom. Scrise de Tom și trimise lui Nichita. Risipite de Nichita pe foi zburătoare, pe șervețele și plicuri întoarse, colecționate de Tom cu meticulozitatea lui proverbială, celebră, disperată, în ideea că, odată, cineva, îndrăgostit de scrisul lor, de ce-au făcut și ce-au gândit, de forma lor de prietenie poetică va alcătui cartea. Carte a unei prietenii, a unei epoci literare. Semne de acest fel vor fi găsite poate la doctorul Donoiu, prietenul lor devotat, numismatul, la Dora Stănescu, la alți prieteni. Nu-mi fac griji că oarecine s-ar putea oferi să le publice - deunăzi un confrate mi-a șoptit oarecum stânjenit "Păcat că Tom a fost un scriitor de stânga!" Auzi!

Stins în 13 decembrie 1983 Nichita n-a mai apucat această categorisire. El ne-ar fi putut astfel spune că n-am fi de stânga ori de dreapta ci am putea fi trimbulinzi...

Din generozitatea *Respirărilor* sale s-a creat o mare dragoste de literatură. N-o să

idealizăm defel o atmosferă, un timp. Și pe vremea lui Nichita există cenzură. Delațiune. Minciună ipocrită. Trădare. Răutate. Prostitie. Și pe vremea lui Nichita unii jurau ipocrit. Și pe vremea prieteniei lor, viața literară era un câmp de bătaie. Exersam supraviețuirea. Numai că tot ce a fost Nichita a rămas în cărți. Și tot ce a fost Tom a rămas în cărți. Timpul acesta fragmentat de neputință, timpul luptelor fratricide, al încrâncenării pentru funcții și putere, și iluzorii pedestale n-are nici o legătură cu nemurirea. Istovește nu numai scriitorul ci și cititorul devenit doar un biet degustător de politică searbădă...

*

Când dictatura devenise un carusel nebun al persecuției și umilirii, respiram prin literatură. Îmi amintesc doar ultima *“telegramă”* din șirul celor 13, publicate în volumul *Respirări* (Editura Sport-Turism, 1982) de Nichita (cel etichetat azi de-un confrate în bătaie de joc, firește drept *“reprezentativ”* pentru comunism.

Iată ce scrie reprezentativul: *“Telegramă. Încetați cu numărarea morților. Comunicați imediat cifrele, ce și cum. Nu vă lăsați. În curând o să trimitem aer. Faceți economie la respirație. Țineți păsările cerului la subțioara voastră până când vă venim în ajutor”*.

Nichita îi vârase de fapt în buzunar, îi înfrânsese mult dinaintea Revoluției. Un marșian uluit răăcit printre noi.

*

Mi-am întruchipat, în singurătate, propria mea formă de evocare.

A lui Nichita. A lui Tom. A prieteniei lor. Nichita, stins pe 13 decembrie. Tom avea să moară într-o zi de 31, același treisprezece inversat, dar 31 martie, straniu, ziua de naștere a lui Nichita. Soarta jucându-se astfel, într-un anume fel, cu cifrele vieții și morții și făcându-se să ne gândim un strop la nemurire.

Și ca să mă credeți că ei sunt acum pe-o margine de stea uitându-se muștrător către noi, o să vă rog să citiți un acest poem premonitoriu scris de Tom, în care până și moartea se vedea că și-au trecut-o unul altuia, precum o cană cu vin:

"Visul din 31 martie

*Venise la mine smerita,
Pulpeșă, dagherotipa,
Muierea, curva, fata,
Neîntâmplata și eterata.*

*Cu doar puține vocabule
Ea, cu buzele,*

Tipărea

Peste pielea mea

Incunabule.

Era fără-ndoială femeia

Mănată spre mine de unul, Nichita

De la Nicheea..."

Nichita din frânturi

Am rarul favor de-a putea contempla, pipăi, atinge file scrise sau desenate de el, semne palpabile cum că zeul a fost aievea.

Mi le-a lăsat, prietenul lui de poezie, de viață și frumusețe, iar de acum, și prietenul lui de moarte, Gheorghe Tomozei. Tom, cum îi spuneau prietenii.

Obiceiul lui Tom de-a aduna totul, dar chiar totul, orice semn material al vieții și al comunicării celor ce-i erau aproape sau pe care îi prețuia (câteodată, și am destul exemple, și al celor pe care-i detesta sau care făcuseră față de el gesturi impardonabile) părea la un moment dat o manie sau măcar un hobby excentric.

Când am răsfoit însă cu atenție dosarele meticuloase aranjate, cu note *“ajutătoare”* scrise de Tom de mână, fotografii, plicuri, manuscrise, bilete lăsate-n ușa sau scrisorele de complezență scrise vreunei cuconițe, ba chiar șervețelul pe care scrie *“Suntem la Athenae Palace unde nouă ne place”* cu pixul, de un Nichita voios și trimbulind, am avut clar sugestia unei lumi și-a unui timp.

Dincolo de imaginea publică, inconfundabilă și profund originală, acest Nichita din frânturi adaugă nuanțe chipului marelui scriitor român care se pare că a schimbat nu numai mijloacele, ci și linia poeziei române contemporane. Între Nichita anului 1981, pe care de pildă mi-l aduc aminte, cel tulburător de îndrăgostit de misterioasa tristețe din ochii de icoană ai Dorei, și Nichita din *“dosarul”* alcătuit de Tom pentru posteritate (o posteritate foarte curioasă, nu una tâmpă și dezinteresată, ignorată și grobiană) e o diferență: se simte timpul scurs, se simte cum o *“altă vârstă”* își risipea verva, hazul și, de ce nu, chiar bucuria vieții și-a jocului printre rânduri frânte, inspirate și mereu neliniștite.

Cine va publica oare cartea prietenilor?

Cine s-ar încumeta să multiplice fericit semnele, frânturile, gingășiile nesfârșite ale acelei întâlniri unice, irepetabile?

Cine, în această lume grăbită ar vrea să-și amintească de Nichita și Tom, cei așezați acum pe-un colț de stea?

Până când va veni acest răspuns, un dosar doldora de manuscrise, desene, semne, plicuri, poze, frânturi adică, așteaptă răbdător.

Vitto SORRENTI

Ce vor spune Mamei

Ce vor spune mamei
aplecată asupra pupilelor
vitroase
ale fiului rupt în bucăți ?

Vor vorbi despre viață și
despre nimic
vor vorbi despre frunze și
despre flori
și despre secera care retează
vor vorbi despre sufletul care
strigă
și despre credința care
consoleaza.

Și împreună cu suflul
vor răspândi în aer
ecouri de sacre scrieri
și note de antichi poeți.

Dar cuvintele profeților
nu vor avea putere împotriva
rănilor
sufletului indescifrabil
nu vor avea putere împotriva
golului
ce înghite orice rază de
lumina
nu vor avea putere împotriva
pietrei
care apasă asupra inimii.

Și atunci vor pleca
vor pleca pe strada lor
vor pleca cum au venit
ducând cu ei
lumina oblică a oamenilor de
lângă ei.
Și nu vor simți ecoul
pedepsei atroce
răsunând între pereții inimii
împietrite.
Și nu vor vedea chinul

de nespus și mut
ieșind prin rănilor inimii
sfâșiate.

CHE DIRANNO ALLA MADRE

Che diranno alla madre
ripiegata sulle vitree pupille
del figlio ridotto a brandelli?

Parleranno della vita e del
nulla
parleranno di foglie e di fiori
e della falce che recide
parleranno dell'anima che
grida
e della fede che consola.
E insieme al respiro
effonderanno nell'aria
echi di sacre scritture
e note di antichi poeti.

Ma le parole dei profeti
nulla potranno contro le ferite
dell'anima uncinata
nulla potranno contro il vuoto
che inghiotte ogni luce
nulla potranno contro la
pietra
che grava sul cuore.

E allora se ne andranno
se ne andranno per la loro
strada
se ne andranno come sono
venuti
portandosi dietro
la luce obliqua degli uomini
affiliati.
E non sentiranno l'eco della
pena atroce
risuonare fra le pareti del
cuore impietrito.
E non vedranno lo strazio
indicibile e muto
stillare dalle ferite dell'anima
dilaniata.

**Versiune în limba română
de Elena Daniela Sgonea
și Eugen Evu**

Aura PICCIONI

Cuvintele noastre

Luna, fantomatică prezență...
Avem cuvintele pentru a
comunica
Eternul și Universalul,
dar nu ajung.
Se nasc pe buze,
atingându-se ușor;
cântă muzica poezilor,
melodiile Serafinilor.
Dar inima de ce nu zboară?
Ar trebui să-și deschidă aripile,
inima...
Îi este frică de lingușeli,
inima,
se pierde în noapte,
prin vânt, neauzit.
Cuvintele atunci,
rămân acolo;
mute, silențioase...
Chiar și când se roagă la Cer,
chiar și când vor să nimerească
Soarele.

Le nostre parole

La luna, spettrale presența...
Abbiamo le parole per
comunicare
L' Eterno e l' Universale,
ma non bastano.
Nascono dalle labbra,
si sfiorano;
suonano la musica dei poeti,
le melodie dei Serafini.
Ma il cuore perché non vola?
Dovrebbe allargare le ali,
il cuore....
Ha paura delle lusinghe,
il cuore,
e si perde nella notte,
tra il vento, inascoltato.
Le parole restano,
allora, lì;
mute, silenziose....
Anche quando pregano il Cielo,
anche quando vogliono centrare
il Sole.

Întâlnire cu Michel Collot

Poet întâi de toate, **Michel Collot**, care are la activ nu mai puțin de patru volume – **leșirea din uitare** (Le Cormier, 1997), **Haosmos** (Belin, 1997), **Siguranța neclintită** (La lettre volée, 2002) și **Din carne și aer** (La lettre volée, 2008), pare că a ajuns în critica literară și în cercetarea modernității poetice pe calea poeziei.

Numai citind și scriind poezie a ajuns să reflecteze asupra unor teme esențiale în ceea ce privește poezia modernă – „orizontul”, „peisajul”, „emoția” sau chiar „corpul” cărora le-a dedicat opere de calitate devenite repede de referință în domeniu.

Profesor de literatură franceză la Paris III, Noua Sorbonă, domnia sa conduce în această Universitate și Centrul de Cercetare „*Scriiturile modernității*” asociat CNRS-ului.

http://pretexte.club.fr/revue/entretiens/discussions-thematiques_poesie/discussions/michel-collot.htm

Revista „Pretext” – Publicați eseuri teoretice de mai bine de 10 ani, dar descoperim abia acum poezia dumneavoastră, o poezie a cărei calitate lasă repede să se ghicească faptul că scrieți de mult timp. Ce v-a determinat să amânați momentul publicării și de ce ați lăsat să treacă așa de mult timp?

Michel Collot: În istoria mea personală scrierea de poeme a precedat preocupările pentru critică și reflexie teoretică. Aceasta s-a întâmplat în primul rând pentru a putea să-mi explic ceea ce simțeam atunci când citeam sau scriam poezie. Această experiență îmi deschidea un orizont, contrar a ceea ce susținea poetica anilor 70 care insista pe ideea textului închis și a intransitivității limbajului poetic. M-am gândit că este momentul să elaborez și să promovez o alternativă teoretică centrată pe ideea orizontului. A fost o misiune dificilă, laborioasă care a determinat trecerea în plan secund a activității creatoare din care s-a născut. Acestui termen ce a presupus o îndelungată muncă i-am dedicat culegerea de texte poetice **Issu de l'oubli** (**leșirea din uitare**) care conține creații mai vechi dintre care unele au apărut în revistă în cursul anilor '80. Vroiam să scot de sub uitare aceste texte care au hrănit eseurile teoretice și critice și să ilustrez practic concepția despre poezie pe care am apărut-o și care era din acel moment susceptibilă de a fi mai bine primită. A fost de asemenea o modalitate de a reveni asupra poeziei, de a-i lăsa liberă inițiativa, de a mă apleca mai mult asupra a

ceea ce poezia are să-mi spună, de a-i reda spontaneitatea care rămâne întotdeauna imprevizibilă, exuberantă în prizele discursului critic sau teoretic, de a-i oferi ocazia să se înnoiască. De aceea am reluat o activitate poetică mult mai susținută care a făcut loc poemelor din **Chaosmos** (**Haosmos**) care sunt mult mai recente și foarte diferite în maniera de abordare a scrisului poetic.

Revista „Pretext”: *Issu de l'oubli* îmbrățișează o formă versificată, iar **Chaosmos** pe cea a poemului în proză. Practicați simultan aceste două formule? Cum se întâmplă la dumneavoastră alegerea formei?

Michel Collot: Să recurg la proză se impune în cazul meu, fără să știu bine de ce. Dacă privesc retrospectiv, întrezăresc câteva motivații pentru această schimbare de manieră. Poemele din **Issu de l'oubli** erau majoritatea foarte eliptice, legate de minunate dar trecătoare epifanii; vroiam să creez spațiu unei dezvoltări fără a renunța la condensarea care definește poemul: să depășesc instantaneul, să elaborez o construcție mai complexă, deși fragmentară. Proza îmi permitea de altfel să abordez o mai mare paletă de teme și tonuri, de a mă apropia de experiența concretă, mult mai cotidiană și, de asemenea, unică: să evoc mult mai precis anumite locuri și momente ale existenței mele. Mi s-a înfățișat ca necesară pentru a surprinde dezordinea din viața și din lumea noastră. Dar pentru a face din acest haos un cosmos, această proză tinde a fi poem și își amintește adesea de vers: rigorile ritmului, apelul la sonorități joacă aici un rol foarte important. Anumite texte din **Chaosmos** se apropie chiar destul de mult de versificarea tradițională din volumul **Issu de l'oubli** al cărui vers este foarte întrerupt, uneori chiar fărâmițat. Proza din **Chaosmos** poate sfârși cu amplificarea și generalizarea versului, în timp ce **Issu de l'oubli** se preocupa de reducerea lui. Și aceasta se întâmplă pentru a demonstra că, de la o formă la alta, granițele sunt permeabile favorizând tranziții și schimbări. Astăzi este moda prozării și a prozaizării versului: eu am mai degrabă tendința de a poetiza proza. Important este să dai cuvântului un ritm: de a-i da un accent sensibil, protejând totuși tăcerile. Și

această întreprindere nu are aceleași mijloace în versuri și în proză; îmi place mult să trec de la una la alta. Lucrez acum la o carte de versuri destul de diferite de cele din *Issu de l'oubli*. Dar de fiecare dată intenția unui sens și viziunea unei lumi sunt cele care caută să prindă consistență de-a lungul unei forme specifice: aceasta se impune la mine, nu mai sunt eu cel care alege.

Revista „Pretext”: În volumul *Materia-emoție* ați demonstrat cum emoția în paroxismul său poate duce la „confuzia dintre subiect și obiect”. Pe când în Haosmos poetul devine descriptor. Cum vedeți relația dintre descriere și emoție, dintre obiectivitate și lirism?

Michel Collot: Termenul de descriere mă deranjează puțin deoarece este legat în conștiința literară de idealul naturalist de reproducere integrală și obiectivă a unei realități exterioare subiectului. Termenul de „a evoca” mai degrabă îmi convine pentru că el face să se audă componenta subiectivă a oricărei apropiieri poetice de real, de asemenea evidențiază rolul ce revine imaginației și vocii întrucât ele fac vizibilă poezia. Atunci când mă îndrept spre un obiect sau spre un loc o fac mai puțin pentru a-l restitui prin el însuși, ci mai degrabă pentru a evoca întâlnirea cu el, circumstanțele întâlnite în momentul dat, impresiile și emoțiile pe care le trăiește, orizontul pe care mi-l deschide. Dacă descriu efectiv câteva aspecte ale sale, o fac pentru a încerca să dau formă unui afect, și doar pe acele care mi se par a fi caracteristice, capabile să exprime și să incite. Atunci când scriu „*Curaj orgolios, prin geam deodată ne inundă lumina*” este pentru a încerca să fixez impresia de verticalitate, de transparență și de luminozitate care m-a stăpânit într-o zi intrând în Galeria Vittorio Emanuele la Milano. La ieșirea din metrou și din Piața Domului, pe atunci în plină construcție, mă descoperisem într-un microcosmos urban a cărui armonie m-a transpus dintr-odată într-o stare neașteptată de încântare în fața căreia nu aveam vreun argument. Această ciudată emoție era intim legată de fizionomia locurilor, de atmosferă, de configurare, de arhitectură și chiar de materialele din care era construită (piața). Doar descriind toate acestea puteam să le simt rezonanța interioară. Descrierea poate fi lirică – așa cum este la Zola, de pildă.

Revista „Pretext”: Într-o oarecare măsură *Materia-emoție* poate părea o tentativă de a depăși disputa dintre literalitate și neo-lirism. Credeți că aceasta este o falsă dezbatere și

cum vă situați raportându-vă la aceste două curente?

Michel Collot: Scriitura poetică angajează un subiect, o lume și un limbaj care interacționează în alchimia verbului. Orice practică sau teorie care privilegiază unul dintre termenii acestei relații complexe excluzându-i pe ceilalți riscă să

sărăcească poezia, să o priveze de una dintre dimensiunile ei constitutive. Literalismul tinde să disocieze travaliul asupra limbii ca expresie a sinelui și ca experiență în lume. Neo-lirismul a avut meritul de a-i fi redat subiectului un loc al lui, excesiv uneori mai ales în ceea ce privește tendința de a inunda poemul cu confesiuni autobiografice sau cu efuziuni sentimentale. Detractorii neo-lirismului au avut teren prielnic pentru a-i reproșa subiectivismul și idealismul

în numele unui obiectivism și materialism lingvistic. Această dispută îmi pare să conducă spre separări sterile, moștenite din tradiția noastră poetică și filosofică, între subiect și obiect, literă și sens, materie și spirit. Experiența poetică ne invită, dimpotrivă, să depășim aceste fragmentări artificiale. Ceea ce propun în *Materia-emoție* este de a redefini lirismul nu ca expresie a unui sentiment interior, ci creație a unei noi emoții care nu prinde contur decât prin materia lumii și a cuvintelor. Mă înscriu astfel în prelungirea eforturilor făcute pe parcursul unui întreg secol pentru a promova „lirismul obiectiv” (J. Romains), un „lirism al realității” (Reverdy), sau un „lirism al materiei” (Marinetti, dar și Ponge). Cel mai important, dar și cel mai dificil de gândit și de așezat între copertile unei lucrări este tocmai această alianță a termenilor în aparență antinomici. Munca asupra literei, de exemplu, nu se opune lirismului. În tentativa mea de a exprima ceea ce am simțit în Galeria Vittorio Emanuele am înțeles repede că rezonanțele acestui spațiu erau inseparabile nu doar prin topografia lui, ci mai ales prin toponimie. Mai ales cuvântul „galeria” mi-a atras atenția, perfectă anagramă a lui „allegria”. L-am luat deci ca titlu și am lucrat totodată asupra referentului și asupra semnificanțelor. Aceasta înseamnă să las să rezoneze în mine și în text aceste sonorități prin care am putut să-mi exprim bucuria și să-i dau cuvântului o nouă rezonanță: aceea a cuvintelor din poemul meu.

Revista „Pretext”: În *Chaosmos* faceți apel la concret și, denunțând denaturarea peisajului, încercați să reanimați conotația. Trebuie să se

vadă aici o neîncredere privind abstractizarea, atât în pictură, cât și în poezie?

Michel Collot: Punând accent pe materialul verbal sau pictural, o întreagă tendință a artei și literaturii moderne ajunge, în mod paradoxal, să concedieze materialitatea lumii în favoarea unei abstractizări care își arată astăzi limitele. Este adevărat totuși că emanciparea vis-à-vis de constrângerile mimesisului a permis nu numai să fie descoperite resursele materiei înseși, dar și de a exprima aspecte ale lumii și ale eu-lui care scapă reprezentării: există o abstractizare lirică și un peisagism abstract, de exemplu, care spune ochilor mei despre om și lume mai mult decât arta clasică a peisajului sau a portretului și care este inaccesibilă conștiinței și cunoașterii. Pictorii pe care îi evoc în ultima secțiune din **Chaosmos** sunt pentru majoritatea combatanților cumva abstracți, și tocmai datorită interesului important pe care îl acordă materiei pictura lor evocă puternic pentru mine un aspect sau altul al lumii. Mă fac să trăiesc o aventură, atât fizică cât și spirituală, încât am îndrăznit să formulez în legătură cu picturile lor aceste câteva proze. Dar când cercetarea formală se continuă la nesfârșit pentru ea însăși riscă să piardă din vedere scopul și să devină un simplu joc. Această metodă se supralicitează – în minimalism, sofisticare sau derizoriu – pe măsură ce semnificația se diminuează din ce în ce până în punctul în care devine o pură autoreferențialitate: „acesta este un poem” sau „aceasta este o operă de artă”. Mi se pare că golindu-se astfel de orice conținut, limbajul, plastic sau verbal, se sărăcește pe sine însuși. Marile inovații formaliste sunt însoțite de o nouă viziune asupra lumii. Cu siguranță, această viziune nu ar ști astăzi să se traducă printr-o revenire pur și simplu la figurație, în sensul obișnuit al termenului. Ea trebuie să înfrunte examenul unei defigurații, care privește de asemenea subiectul însuși, mai puțin susceptibil de a afirma o identitate decât de a interoga o intimă alteritate. Dar să nu uităm că orice figură țâșnește dintr-un fond care simultan îl mobilizează și-l deprimă. Așa se întâmplă și cu peisajul care este închipuit mult prea adesea ca o imagine a lumii înțelepte și stabile; însă experiența peisajului, așa cum o înțeleg eu, și așa cum o analizează filosofi precum Erwin Straus sau Henri Maldiney, comportă un fel de vertij și de depozitare față de infinitatea universului. Și dacă am insistat mult pe orizont, este pentru că acesta rezumă ambiguitatea oricărui peisaj: delimitează un ansamblu vizibil și organizat, dar marchează, de asemenea, pragul unui spațiu invizibil și insesizabil. A lega poemul de un orizont înseamnă a căuta de a restabili cu lumea o legătură care nu ar putea fi mimetică deoarece include distanța care le separă.

Aceasta înseamnă să fii mult în apropierea inaccesibilului.

Revista „Pretext”: *„Când vom ști să menajăm, în noi și în jurul nostru, spațiul necesar pentru a-l primi pe celălalt, să primim în viețile noastre vidul, fără a ne grăbi să-l umplem?” vă întrebați în Chaosmos. Îl prezentați de asemenea pe celălalt ca și cum ar deschide orizontul. Aceasta vrea să însemne că atribuiți poetului un rol etic?*

Michel Collot: Refuzul unui limbaj autosuficient, pliat pe sine însuși, dorința de a așeza poemul pe un orizont care îl debordează - răspund preocupării de a nu rămâne prizonierul unei logici de identitate, de a te deschide în fața alterității. Este un gest „poetic”, pentru a folosi expresia lui Michel Deguy, în dublul sens al cuvântului ethos: manieră de a locui în lume și de a trăi împreună. Poeții nu au avut decât o mare tendință de a-și cultiva unicitatea, până în punctul de a se închide într-un idiom, într-un „idios cosmos”. Îndepărtarea este astfel așezată între experimentarea poetică și o literatură de masă care creează publicului o imagine convenabilă și de complezență. Trebuie cultivate limba și experiența comune, pentru a le transforma, dacă nu vrem să le lăsăm pradă unei deculturalizări masive. Nu este vorba aici despre faptul că poetul va livra publicului un mesaj sau o lecție de morală. Este vorba despre faptul de a spune ceva în maniera sa personală și de a da de înțeles, întrucât poezia este purtătoarea unei arte de a trăi. Logicii cumulative care precede din ce în ce mai mult depozitarea și circulația informațiilor, poezia îi opune, de exemplu, spațiile albe, contururile albe, tăcerile sale, care protejează un spațiu potențial în care altcineva va putea găsi loc să-și desfășoare libertatea de a citi. Într-o societate care tinde să izoleze indivizii și într-o lume care exacerbează agresiv diferențele sau trăsăturile caracteristice asimilându-le, poezia restaurează sensul relației. Metafora ne învață că un cuvânt își dorește să spună un lucru și să semnifice un altul, totodată diferit și asemănător. Peisajul oferă o vedere de ansamblu care pune în relație apropierea și depărtarea, cerul și pământul, omul și natura: un punct de vedere personal asupra unei lumi comune. Lăsând să joace libere diferențele pe fondul unei referențialități împărțite, poezia propune un mod de a comunica bazat pe un schimb între individualități, și nu pe ignorarea acestora. Eficiența expresiei creează condițiile unui corect raport cu celălalt.

Propos recueillis par Chantal Colomb. Michel Collot a répondu à cet entretien par écrit.

(Opinii culese de Chantal Colomb. Michel Collot a răspuns în scris acestui interviu)

**Traducere în limba română de
GABRIELA MOCĂNAȘU**

Eseu

O epică a urcuşului

eu, tu și El; căci unde sunt doi sau trei adunați într-un numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor (Matei 18,20). Această comuniune, în noua carte a Danielei Gifu, autentifică evoluția spirituală prin iubirea ca jertfă. „Creatura încă mai geme, așteptându-și izbăvirea - consemnează Serghei Bulgakov în *Lumina neînserată* - și întreaga lume tânjește și suferă din cauza amestecului și înfruntării dintre bine și rău.” Autoarea contrapune dezechilibrului spiritual („slăbirii” sensului) iubirea cea mai presus de cunoștință și acordul cucerniciei dintre *voia mea, voia ta și voia Lui*. Trecerea de la *voia noastră* la *voia cerească* (o epică a urcuşului, a treptelor) este un exercițiu continuu al vindecării de *îndărătnicia individuală* și propriul nivel spiritual al autoarei, cel al inițierii. După **33. Jurnal de inițiere spirituală**, Daniela Gifu reiterează, în intimitatea Legii divine din **eu, tu și El**, Editura Limes, 2009, nevoia de inițiere spirituală, spre starea de pace odihnitoare, spre un profil al omului drept, salvându-și conștiința din indiferența neant. Ce este neinițiat, argumentează autoarea, nu durează și nu exprimă spiritul divin din om, deviind percepțiile manifestării dumnezeirii. Noile niveluri inițiatice mărturisite în *eseuri, fragmente autobiografice și cugetări*, iradiază din stări de conștiință (cartea e un jurnal al stărilor de conștiință) în legătură cu posibila reîncreștinare a umanului, „rechemarea la ordine” (v. Georges Gusdorf) prin apropierea de *El*. Trecerea de la un nivel spiritual la altul, urcușurile (în poezia lui Vasile Voiculescu întâlnim metafora *azurului suitor*) consacră găsirea sensurilor împlinitoare și puterea de ordonare a vieții prin idealul divin.

Invocăm o altă aserțiune din contemplațiile metafizice ale lui Serghei Bulgakov, potrivit căreia *El*, cea mai intimă esență a omului, este *mai aproape de noi decât suntem noi înșine*, cu vicisitudinile, înstrăinarea și versatilitatea noastră, întrucât **eu, tu și El** este cartea *înfăptuirii* asemănării cu Dumnezeu și a stărilor sufletești de desăvârșire prin moartea păcatului pentru totdeauna.

Ca și în **33. Jurnal de inițiere spirituală**, D. Gifu preia codul poruncilor dumnezeiești, ramificându-l în îndreptar spiritual, adresându-se unui interlocutor care la rândul-i să reverbereze învățăturile îndreptarului. Daniela Gifu numește izbânda divinului, cerul din viața omului, comuniunea ego-alter, ce ar putea să pară stereotipii tematice, dar tocmai prin repetare, prin timpul lor continuu și originalitatea punctelor de vedere, prin colocviul interior al autoarei de a-l aduce pe Dumnezeu în om la starea de puritate numită și *împrietenirea* cu *El*, își amplifică semnificația. Scrisul Danielei Gifu, în mare parte proză eseistică, poartă simbolistica bătailor de

ceasornic. Lui Dumnezeu nu-i oferim doar părți din viața noastră, din când în când, fragmente de inițiere spirituală, ci chiar viața noastră în *unitatea ei*; *ca să nu flămânzim și să nu însetăm*, cum propovăduiește litera biblică.

Pornind de la textele sacre, Sfânta Predanie, paradigme ale meditațiilor filozofice contemporane și de la iluminări biografice (*fusesem, în visele mele, adesea vizitată de îngeri...*), Daniela Gifu diversifică ideea de inițiere spirituală, o reconsideră, armonizând abordarea intuitivă cu cea *cugetătoare*, subiectivul și raționalul, pentru ca omul postmodern, căruia i se adresează, să aibă acces la o exprimare chibzuită privind : iubirea duhovnicească, structura trinitară a omului, problematica postului, deznădejdea sufletului, vameșul zilelor noastre, melancolia sărbătorilor creștine, frumusețea divină a ființei umane, creșterea omului prin stările izbăvitoare ale tainicului liturgic, *limpezirea ochilor împăienjeniți*, sinceritatea câinței, vătămarea luminii prin *agoniseală necontrolată*, trădarea ca formă a iubirii sinelui, *măinele edenice*, pierzaniile *zeilor pământeni*. Autoarea știe, precum Andrei Pleșu în *Jurnalul de la Tescani*, că *El* este o „instantă” solicitantă, provocatoare și absorbantă. De aceea, creează o matrice de inițiere spirituală în care iubirea să aibă rangul așteptărilor divine, al nădăjduirii *vinului nou, în burdufuri noi* (Matei, 9, 16-17), iar spiritul individual să-și urmeze periplusul cu scopul de identificare a sa cu ipostaza de spirit universal. Astfel, argumentează autoarea, *relația între suflet și Suflet Absolut este relația dintre parte și Tot, orientată spre înțelegerea sensului de Unitate*. Daniela Gifu mărturisește plinătatea lui Dumnezeu, insuflându-le (**dăruindu-le**) celorlalți din puțința sufletului, spre înmulțirea binelui spiritual; conștientizarea spirituală naște puterea de îndreptare. Lepădând *grija cea lumească*, convulsia ispitelor, șovăiala și „începătura mândriei”, Daniela Gifu instituie un tărâm al împăcării, care este, de fapt, al coexistenței inițiatului spiritual cu *ceilalți*. În tonuri imperative și calme, grave și subtile, sentențioase, partiturile eseistice, ale fragmentelor autobiografice și ale cugetărilor numesc *forme noi* de îndreptare spirituală: *creați condițiile pentru ca spiritul să vină să se instaleze în voi*. (O.Aivanhov)

Criticul Petru Poantă vorbea despre unele cărți care la lectură îți dau *sentimentul plenitudinii*.

Acuitatea subiectului, cursivitatea eseurilor din **eu, tu și El**, fervoarea fragmentelor autobiografice și tălmăcirile din cele 33 de trepte de inițiere, de la sfârșitul cărții, pornind de la texte ale desăvârșirii ființei umane scrise de filozoful și pedagogul Omraam Mikhael Aivanhov, acuratețea ideatică, lipsa notațiilor ostentative îți dau sentimentul plenitudinii; repetând o întrebare din *Imnele* lui Simeon Noul Teolog : *Cum pe Cel pe care lumea nu-l cuprinde, îl va cuprinde grăirea limbii?*

VALENTIN MARICA

Eugen Evu și neliniștea scriiturii

Între Bosch și Becken

...o carte a curajului în care face disecția unei societăți a Epocii de Aur îngenuncheată de activiști veroși și de informatori ..

Editura Corvin publică un volum de excepție, scris de un scriitor de excepție - Eugen Evu. Poetul propune publicului cititor o carte testament, *Tresarirea Focului* (volumul II). Primul apăruse la editura Signata, din Timișoara, în 2002, 604 pagini, fiind excepțional receptat, premiat de Academia ASLA Oradea și de Salonul Internațional de Carte – la Congresul româno-american. Ca și primul volum, acesta este scris într-o modalitate modulară, surprinzătoare. Cartea este compusă din „Briliantul” și „Noaptea” (jurnale 1980-2006), „Cârțița pe acoperiș” și „Cagule” (Teatru-pamflet).

Cartea-document cuprinde, cum spune autorul în scrisoarea care a acompaniat volumul, „și o parte de spicuri din jurnalele ce le-am ținut ascunse când am fost hărțuit de securiștii și activiștii ceaușiști”. Sunt observații zilnice fără dată, comentarii la evenimentele zilnice, impresii din cele citite sau experiențe directe de viață. Gândurile și sentimentele autorului, proiectate într-un mediu în continuă dezintegrare, sunt înregistrate așa cum le trăiește, alături de comentarii despre întâlniri cu alți autori, deriziunile sau măruntele conflicte din viața societății, inclusiv a celei literare, sau cu cei la putere care-l măsoară cu neîncredere de fiecare dată, sunt inserate documente care atestă „lucrarea informativă” a poetului, liste cu cei găsiți la Arhivele C.N.S.A.S. ale securității, dovezi ale turnătoriei ațâțate între scriitori, el fiind acuzat de „defăimarea realității socialiste”, ori de atitudini ostile „orânduiri”, etc. Atmosfera este sumbră, învăluită într-o suferință acută, alienantă.

Impresia este aceeași pe care o simți în fața unei pânze alegorice de Hyeronimus

Bosch. Istoria se împarte în două, Ceaușescu și post-Ceaușescu. Detaliile textului accentuează atitudini omenești, necazurile imense și piedicile zilnice ale individului creator aflat fața în fața mașinăriei instituțiilor statului lui Ceaușescu, formate din tovarăși fără principii morale cu funcții mai mult sau mai puțin importante, numiți ierarhic datorită unei „origini sănătoase”, iar post-Ceaușescu cu domni, care dispun de averi imense cu istoric dubios, averi asimilate în trecutul duplicitar-servil, unii sporindu-le după evenimentele din 1989, fiind răsplătiți tot ei, prin tenebroasele afaceri de culise, pe seama confiscării revoluției, și care au devenit peste noapte politicieni aleși de un electorat naiv, care așteaptă cuminte să fie îndoctrinat cu noile precepte ale mondialității. Proiecțiile jurnalistice amintesc de suita picturilor auto-portretistice ale lui Rembrandt, dar și de celebra lucrare „Lecția de anatomie”, în sensul că este „conspectat” sau autopsiat, peiorativ zicând, cadavrul totalitar în hidoșenia lui, pe masa de subsol a unei perioade încă tulburi.

Așadar, Eugen Evu scrie o carte a curajului în care face disecția unei societăți a Epocii de Aur îngenuncheată de activiști veroși și de informatori bolșevici, care au conspirat diabolic să distrugă un popor întreg! Autorul descrie angoasa zilnică de a supraviețui cu tacâmuri obținute pe bonuri, într-un regim semi-cazon, la cozi degradante, umilitoare, spectrul mizeriei existențiale fiind halucinant (Este bizar că mulți țin să uite totul, amăgindu-se că astfel doar au visat urât: dar coșmarul a fost real). Consemnările alternează cu lecturi din autori universali, jurnalistul se împarte între realitate și ficțiunea cunoașterii ca un refugiu și un anume auto-tratament psihoterapeutic...

Apartamentul cu gândaci și fără căldură iarna, cu copiii bolnavi și cu autorul însuși într-o stare mereu maladivă, fixează coordonatele suferinței. Aici scriitorul creează terorizat de informatorii care-i caută paginile de manuscris prin pătrundere ilegală la domiciliu, prin sustragerea corespondenței de la poștă și copierea frazelor „incriminante”, prin

ascultarea telefonică, urmăriți, etc., inclusiv prin gunoaie. Sunt redată dovezi copy despre turnători, unii dintre ei fiind colegi scriitori. Volumul este cartea conflictului dintre bine și rău, un Rău enorm care aproape înneacă pe autor într-o neliniște care-l urmărește egal în starea de veghe și în starea de somn... Cum titrează el, este ținta de a distruge însuși omul, „ținta cap de om” din recuzita armatei.

Societatea trecută „de la comunism la consumism”, post-Ceaușescu, în care trăiește acum, este prezentă în volum în formă de Bâlci al Deșertăciunilor, unde puțini sunt cei care au acces să se înfrupte cu înghițituri pantagruellești, în timp ce un întreg popor, intimidat de regimuri politice de diverse coloraturi, privește la viitor cu neîncredere și uimire, neputincios în lipsa sensurilor și direcțiilor democrației veritabile. Schimbarea este greoaie, epuizantă, corupția face ravagii. Autorul înregistrează gânduri și sentimente despre tragedia mamelor și a tinerilor care trebuie să ia drumul străinătății să lucreze în condiții extrem de grele pentru a asigura un trai esențial celor rămași acasă. De fapt, celula de bază a societății, este cea care și în continuare suportă presiunile alienante, devastatoare. Existența redevine un șantaj pentru supraviețuire, de astă dată pe canavaua confuziei, falimentului economic și raptului parvenților din straturile privilegiate și ieri, intrate acum în lumea capitalului preluat abuziv de la statul măcinat de politicianism și dezbinări de care se profită.

Cagule (Teatru-pamflet) amintește de aciditatea verbală a genialului I.L.Caragiale într-o Scrisoare Pierdută, de absurdul din Așteptându-l pe Godot de Samuel Beckett și de automatismul limbajului din Cântăreața cheală de Eugen Ionesco. Personajele, la Eugen Evu, apar acționând într-un univers corupt și absurd care sufocă. Valuri după valuri de vorbe-i înecă paroxiz pe protagoniști într-o nouă ordine care le este străină. Conflictul dintre personaje (personaje individuale corupte rezonante vis-à-vis de corul de inspirație parafrazică antică, care reprezentând cumva voalat (sic!) libertatea de conștiință, sau reminiscentele

ei, auzit ca un ecou îndepărtat) se simte suprarealist, iar modalitatea psiho-analitică amintește de Sigmund Freud. Eugen Evu caută semnificații în delirul verbal al personajelor. Tipologic, recunoaștem în personajul principal Găunescu, un fel de monstru atipic, dar model pentru mulți dintre falșii „transformiști” ieșiți la iveală din confuzia istoriei recente. Scriitura se prezintă ca un set de imagini – colaje, care se amestecă într-o anecdotă extravagantă „de import albano-greco-balcanic” (precum îmi clarifica autorul în scrisoarea sa din ajun de sărbători) despre modalități de avansare politică.

Cagule „este o satiră tăioasă, care analizează cu minuțiozitate, în stil parafrazic-ludic grotesc- exotic, relații între personaje care, deși comunica verbal, nu-și spun nimic. Este doar surogatul derizoriu al comunicării derutate, între identități devastate de efectele unor decenii de totalitarism. Acest pamflet se cere pus în scenă la un mare festival de teatru, eventual prin mijloacele ingenioase pe care le impune, pentru a se savura grotescul situației în care sunt proiectate personajele. Masivului volum 2 i-au urmat alte două (!), qatrologia însumând peste 2000 de pagini. Resursele poetului par nelimitate, ele fiind ale unei „memorii ce „se extrage spre a uita”... Dramaticul se împletește cu șarje uneori terifiante, de un lexic pitoresc și umor transilvănean însă amintind de Eugen Ionescu, neașteptate pentru cei ce nu îi cunosc tăișul pamfletelor, și polemici. Enunțînd paradoxist, Eugen Evu scrie undeva că pentru el „umorul este doar o dimensiune a tragicului”, de contraatac, un reflex din adâncime al conștiinței, de a rezista absurdului existențial prin luare în derâdere a tot ceea ce tinde să distrugă și eul, și subconștientul uman individual, în scopul massificării. Un volum memorabil de la un autor de mare talent, care se află, iată, la a 37 –a sa carte.

MARIANA ZAVATI GARDNER
Norfolk, U.K.

SONIA, romanul unei singurătăți

De la Luigi B. Mureșanu citire: „Încă o figură însoțită a geografiei culturale românești, Iulian Dămăcuș, discret și dificil, dar cu un destin literar aparte, continuă lista scriitorilor importanți pentru care, ca să-l parafrazez pe Alex. Cistelecan, Parisul cultural rămâne Clujul. Poate singurul nume literar autentic al Gherlei de azi, Dămăcuș devine, cu fiecare titlu publicat, o tot mai aparte voce în agora scriitorilor actuali: metaforic, ludic, non-convențional, uneori stângaci și exuberant, scrisul său îl recomandă, cred, ca un câștig al filialei clujene a Uniunii Scriitorilor, pe listele căreia nu de mult a fost acceptat” (vezi „*Poema experimentală*”, în „*Mișcarea literară*”, nr. 1/2008, p. 98).

Iulian Dămăcuș s-a născut la 27 iulie 1949, în Cătina, județul Cluj, a absolvit Facultatea de Litere a Universității Babeș-Bolyai Cluj și este, actualmente, profesor de limba franceză la Gherla. A debutat cu epigrame în revista *Urzica*, scrie în continuare și publică haiku; colaborează la diferite reviste din țară și străinătate. Debut editorial: în antologia „*Eterna epigramă*”, 1990. Este autorul unor volume de epigrame, haiku și poezii. În 2005 publică primul volum de proză scurtă: „*Ochii albaștri ai bunicii*”, Editura Limes, Cluj-Napoca, urmat, în 2007, de un alt volum de proză, „*Dealul cu cătină*”, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, cărți inspirate din lumea satului ardelean, înscriindu-se astfel în buna tradiție a lui Slavici – Rebreanu – Pavel Dan, fapt constatat, de altfel, și de Ion Cristofor în prefața volumului „*Dealul cu cătină*”: „Scriind despre țărani, Iulian Dămăcuș continuă, în fapt, să exploateze teme ale prozei ardelenesti tradiționale. Ca și în romanele lui Slavici și Rebreanu, prozatorul e atent la impactul brutal al individului cu circumstanțele potrivnice al istoriei sau ale propriului destin. Tema obsesivă a setei de pământ revine și în acest caz, chiar dacă provocările istoriei se schimbă acum cu repeziciune și cu o brutalitate neîntâlnită în alte epoci. Observația socială e și aici prezentă, prozatorul urmărind un număr mare de destine individuale, în secvențe a căror dimensiune redusă îl obligă la schițe de portret mai mult sau mai puțin elaborate.”

Cea mai recentă apariție editorială a lui Iulian Dămăcuș este romanul SONIA, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2008. Literatură a observației subtile, poetice, SONIA este un roman de dragoste, este un asemenea roman care în egală măsură putea fi un jurnal. De fapt, chiar de la un jurnal pleacă totul, jurnalul unui adolescent, un jurnal rătăcit și aflat după mulți ani: prilej de nostalgice aduceri aminte.

Autorul – s-o spunem de la început - nu pare foarte preocupat de felul în care progresa narațiunea sa. Din această cauză cartea nici nu are o structură epică precisă. Succesiune de tablouri, romanul pune accent pe boema vieții unui personaj

- fire detașată și sperioasă - cu înclinație evidentă spre tot ceea ce este intim, ferit de publicitate, spre raporturile ambigui dintre bărbat și femeie.

Sonia este romanul unor iubiri adolescente: Nadine, Elise, Sonia... Și romanul unei singurătăți.

„Cât despre fata aceea, mai bine să n-o afli... nici n-o vei găsi de altfel, pentru că aceea pe care o cauți, mai trăiește doar în visele dumitale și în scrisorile de-acum patruzeci și ceva de ani... Ca în aceasta trimisă de-acolo din Valea Soarelui de ea, cea de altădată, în care-mi scria că tocmai citise *Piatra lunii* de W. Collins din care dădea un citat: «Lacrimile îți umplu ușor ochii când ești tânăr și începi viața; lacrimile vin ușor când îmbătrânești și o părăsești...» (eu tocmai împrumutasem cartea de la bibliotecă...). Nu mi se părea deloc literatură prima parte a citatului, mai ales atunci când în vacanță fiind, așteptam și așteptam... un semn de la Nadine. Credeam că partea a doua fusese așa, ca pentru echilibrul frazei... Cum îmi puteam imagina bătrânețea, o Sonie bătrână!... Elise și-o fi schimbat numele, firese, doar nu era să rămână singură. Ce legi ciudate! Cu alt nume, femeile devin ale cuiva, proprietatea cuiva... dar asta le conferă responsabilitate etc și etc... Ce m-ar ajuta acum s-o recunosc pe veritabila d-nă Elise X? Ochii, la fel ca în cazul Nadinei? Elise avea ochii verzi, Nadine avea ochi de japoneză. Ai Elisei erau ca o mare furtună, ai Nadinei – o mare liniștită. Apele liniștite...”

Poveștile de dragoste nu sunt câtuși de puțin spectaculoase, n-au mister, sunt fragile și lipsite de pasiune. Dar tocmai platitudinea, castitatea și efemeritatea iubirilor, tocmai caracterul friabil al presupuselor iubiri conferă dramatism singurătății personajului-narator.

Ca să conchidem: Materie epică densă și fluidă, diversificată tipologic și rearticulată simbolic; un ritm adaptabil, alert sau lent, al narațiunii; un montaj inteligent și un bun dozaj; o vizibilă maturitate artistică față de precedentele sale cărți de proză fac dovada unui prozator nu doar talentat, ci și exersat.

AUREL PODARU

ALEXANDRU JURCAN - STĂPÂNUL ȘI SILBERTA

Metodic, didact cum i se cade unui profesor, dar neascultător, nesupus ca un adevărat poet, Alexandru Jurcan își precede planul poveștii (Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007) cu un citat din Cîntarea Cîntărilor 8/4, *Vă rog fierbinte, fiice ale Ierusalimului, nu stârniți, nu treziți dragostea, până nu vine ea*, îndemn inutil de altfel, dar pe care complice, autorul cărții îl reamintește cu asunsă intenție... Rememorînd următorul fragment din cartea lui Henry Miller - *Tropicul Cancerului*, pag.225, Ed. Univers, 2007: „Pămîntul nu este un platou arid (...) ci o uriașă femeie cu brațele și picioarele desfăcute, cu un tors de catifea care se umflă și se ridică o dată cu valurile oceanului. Pare o căprioară uneori, o căprioară prinsă în capcană, care așteaptă cu inima înfiorată cimbalele să sune și cîinii să latre. Dragostea și ura, disperarea minia, mila, dezgustul, ce sunt toate astea față de dezmașurile planetelor?” - constat că „apărarea” Stăpînului este inutilă. *Un sărut mai adînc decît refugiu peștelui în mare*, îi pecetluiește soarta. Poemul este o înșiruire de haiku-uri, un mozaic, un vitraliu, totul abia mișcător și cu atît mai profund. Tinerețea Stăpînului curgătoare ca o apă niciodată aceeași, nicicum același bărbat. Fiecare nou orgasm e-al altuia...(prea repetarea cuvîntului)... Sic transit... Disperarea femeii nu poate fi mai bine exprimată decît prin glasul și rînjetul cîinilor. Dar ce farmec ar avea trezirea *iata ganului roșu* dacă somnul, indiferența bărbatului n-ar fi remarcate de Silberta, de corbii negri ca sufletul ei, de stîncile care se fac ecoul durerii? Ca un învingător, dimineața, Stăpînul (apelativul însemnînd - pînă la un loc - mai mult decît un rang social) se retrage sleit de pe cîmpul de bătălie al nopții, în timp ce dușmanul învins de virilitatea lui se reface tocmai din acei stropi de viață dăruți/furați în *învîrtirea nefirească a trupurilor în flăcări*. Furia actului sexual se domolește printr-o reconvertire a acestuia într-un fenomen natural plin de semnificații - *ploaia dătătoare de viață*. Altfel, Stăpînul este un tip domestic; îi mai lipsește șorțul pentru a părea un bucătar desăvîrșit... Poetul nu-i acordă șansa ...unei atari vestimentații care i-ar acoperi falusul îndreptat spre călcîie - o imagine demnă, e drept, nu atît de un Stăpîn de harem cît de pana unui scriitor care face din umor un instrument de lucru de care s-a servit pînă în prezent cu succes! Femeia renaște bărbăția, dar bărbatul drept răsplată o umilește cu înșiruirea isprăvilor trecute,

iar *amiaza trece ca un suspin*. Toți cîinii care au clamat suferința cadînei vor fi uciși, iar aceasta va încerca să le prindă durerea în *culorile pînzei* - excelentă imagine ! Relația Silberta - Stăpîn nu se reduce - din fericire pentru carte - numai la dragostea fizică. Femeia caută peste tot urmele secrete ale bărbatului, încearcă să le citească, să-l citească. Mila bărbatului este jalnică, *mucegăită*...Aici cititorul se simte îndreptățit să se-ntrebe dacă Stăpînul este un misogin, ori disprețul său este doar o încercare de a se apăra?Altfel decît Miller desigur, Alexandru Paleologu în *Bunul simț ca paradox*,Ed. C. R./2005 scrie că *Femeia are o „physis” concordantă cu cosmosul* avînd o vocație pentru *sacrificiu, pătimire, totodată și pentru geneză*, contrazicîndu-l pe G.Călinescu pentru care femeia e o ființă doar fizică. Ori stăpînul /poetul se-ntristează știind că nu va fi vreodată în stare să-i descopere în întregime misterul?...Mila Stăpînului ... și prima revoltă a femeii, *un vulcan care aprinde copacii* - ce forță! și ce frumoși copacii verzi arzînd! Sacrificiul, lucrarea femeii sunt nelimitate; toate sunt însă de ordin material: îl hrănește, îl spală pe bărbat, îi ascunde falusul și înghite cheia. Dar se spune că ea și-ar fi vîndut sufletul; îl va trata deci și altfel sau îl va reduce la starea de animal, un animal însă, pe care-l iubește (?) ori îl dorește doar din orgoliu, el e Stăpînul și *din fruntea sa grea de sudoare fișni spermă pe toți pereții palatului*. Cînd tot haremul gravitează în jurul falusului, ea, Silberta îl descoperă *pe bărbat, pe animal și pe stăpîn* în conținutul craniului. A găsit altceva decît știa celelalte? Voia să afle altceva? Își făcea iluzii, ori voia doar dovada? Încearcă să nu fie Fyzha, Aimée, Mazada? ori să fie (cît) toate la un loc? În atîta roșu, în atîta fierbinte, riscul de a deveni un deșert de gheață, are efectul unui duș rece, dar femeia nu renunță . Nici poetul, care ca un sfetnic și-a făcut datoria de-a o preveni. Nici sclavele nu încearcă sensibilitatea /sensibilizarea sufletului Stăpînului. O va face oare Silberta ca unică soluție pentru atingerea scopului ? Șir de întrebări în nopțile celor o mie și una... De după gratii, o adevărată rugă a femeii care se confundă cu seva pîntecelui masculin. Roata norocului se-nvîrte, și din truda albastră Stăpînul iese învingător, înnoit prin moartea cadînelor. Teama de viitor nu-l părăsește și el își pune sămînța în borcane vrăjite. Poemul - o lamentație, *un lai* foarte elaborat, precum construit este și demersul femeii care face din răbdare o armă redutabilă. În *Haina de jad* se adevărește (așadar) calea aleasă de Silberta *eu (doar) mai stau lîngă sufletul Stăpînului* cu speranța cîinelui adăstînd lîngă fîntîna seacă. *Fac dragoste cu stăpînul în absența lui* - e o mărturisire surprinzătoare dacă ai

trecut prin *labirintul gurii* - poem care ne face să-i iertăm autorului vreo exagerațiune sau vreo repetiție supărătoare. Totul pare neschimbat, iar cadîna e pe punctul de a-și pierde speranța zăcînd pe gunoiul așteptărilor sarbede. Ce folos că în sfîrșit Stăpînul își dă seama de suferința ei? Doar Allah o mai poate ajuta ...și autorul pe care am fi tentați să-l acuzăm că torturează sufletul femeii, dacă n-am ști că de fapt suferă împreună cu ea. Fiece vers e întîi un oftat al celui ce scrie - și dacă personajul și-l însușește - și o face - , atunci înseamnă că e din sufletul Silbertei, al tuturor silbertelor...Marii amanți sunt obsedați - scrie Al. Paleologu – de întrebarea fără răspuns : *comment peut-on être femme?*... Lucrurile se precipită în sufletul femeii gata să-și curme viața, iar amintirea ei o va răzbuna *cuțit de aur!* Zisele femeii vădesc o îndemînare poetică de invidiat în spunerea și nespunerea lucrurilor și a întîmplărilor în care ele-și află rostul. Nici nu se putea fără măiestrie în ruga pentru măcar *a mia și una noapte!* Oare Silberta s'avilit-elle autant, sau e doar dorința, acea dorință pe care bărbații *doar* o bănuiesc/ghicesc? Cititorul nu poate renunța la opinie/atitude - el trebuie să treacă alături de unul dintre protagoniști : blestemă împreună cu femeia și se revoltă cînd o vede umilindu-se. *Stăpînul va plăti, va plăti* îi dă speranța că Silberta nu abandonează lupta, căci e o luptă, veșnica luptă între sexe, între orgolii. Pentru că femeia nu e obsedată de sex, ea fiind mai presus, nu se vindecă/salvează prin carnal, ci prin muzică. Cobra stăpînului, dimpotrivă, se va ascunde. Fantoma dorinței, a voinței și a consecvenței bîntuie haremul vrînd să fie omniprezentă, *să nu rateze furtuna(...)* cînd *mușchii de oțel devin izvoare*. Fastul haremului, viața pietrei, bunătatea mării descrise cu o paletă artistă te fac adesea să uiți de frămîntarea cadînei care afectează întreaga natură ca o dezintegrare a răului; prin durere vine eliberarea! O altă soluție ar fi uitarea, dacă aceasta s-ar face tăind fișii din imaginea bărbatului dorit, dar e posibil? Cititorul ar fi vrut să nu afle mărturisirea aceasta: *trăiesc sub imperiul cărnii* și se-ntreabă dacă pînă acum s-a-nșelat și e dezamăgit, dar mai încolo femeia spune *îl iubesc* și prin asta se înalță din nou. Fiecare act sexual e o sinucidere? Sinuciderile imperfecte ale Stăpînului...Ce-i pregătește cadîna acestuia după ploaia cea curățitoare a mîrșavelor împreunări? Visurile / imaginația erotică a femeii anticipează marea lor întîlnire. Femeia trăiește deja noaptea mult rîvnită. Cititorul își păstrează convingerea că rațiunea n-o părăsește pe Silberta care în ciuda tenacității cu care-și urmărește scopul (*Femeile au o vocație a pragmaticului investită cu o imanență și elementară grație* observă Al. Paleologu în

cartea mai sus menționată) vede și finalul demersului său, sfîrșit cu atît mai dezolant cu cît lupta a fost mai îndelungată. În *patul plăcerilor tale* dăruirea femeii ajunge la paroxism *lasă-mă să fiu falusul tău!* Cititorul crede că în continuare femeia vrea să afle ce anume apreciază Stăpînul la celelalte femei, să cunoască farmecele lor ascunse, și se întristează văzînd că ea e în stare să-și vîndă sufletul pentru (chiar și) acest bărbat, dar poate e sacrificiul suprem, căruia cititorul îi acordă o notă de noblețe, femeia apreciind că lepădarea de spiritual este gestul cel mai înalt pe care-l poate face. Cititorul se bucură nu pentru că în sfîrșit Stăpînul o invită pe cadîna să-l urmeze, ci pentru că o invită spre a-i cunoaște viața interioară, semn că-i apreciază spiritualitatea. Destăinuirea e dureroasă pentru oricine și poate de aceea Stăpînul amîna întîlnirea cu Silberta. Sugestiv e prezentat chipul Stăpînului așa cum el se crede perceput de femeia pe care o numește *far al eșuărilor mele oarbe*. Cititorul e mereu atent pentru că el crede pînă la sfîrșit că nu s-a lăsat purtat prin meandrele unei simple povești de alcov, de pofte, de viscere...și e mulțumit de cuvîntul *spirit* hrănit de lucrarea cadînei. Stăpînul are în sfîrșit viziunea lumii reale despărțind iubirea de luxură, cînd el era un simplu mecanism de produs plăcere. Urările sunt blestem sau expresie a iubirii pentru *sclava vieții mele* ? Mult subliniatul *sufletul și sexul* era o constatare așteptată, pregătită pe care i-a dezvăluit-o cadîna cititorului. Așadar lupta femeii a fost menită doar pentru a-l ajuta pe Stăpîn să vadă această deosebire înainte de venirea morții ? Stăpînul moare cu adevărat sau moare ca obiect(sexual)? *Acum* trăiește o nouă viață numită dragoste. Indiferent de jocuri / jocuri perverse, Stăpînul devine sclav și se destăinuie iar, cu frică și cu spaima celui amenințat să rămîna singur! Stăpîn peste ce, dacă nu peste iubire? dar cine poate stăpîni iubirea, a sa ori a altuia? Stăpînul el singur știind ce ascunde masca, o dăruiește pe Silberta fiului său. În dialogul surzilor cei doi vorbesc despre jocul lor de-a viața. Jocul s-a încheiat, scena nu mai beneficiază de lumini colorate, doar lumina albă, dureros de albă descoperă sufletul zgribulit de întuneric al Vizirului. Se va sinucide la noapte ?

De-o vîrstă cu poetul, cititorul se bucură că s-a scris și pentru el o carte. L-a redescoperit pe autor și crede că se aseamănă: între ei, cu personajele cărții, cu fiecare dintre acestea. *Hypocrite lecteur , - mon semblable,- mon frère!*...

IULIAN DĂMĂCUȘ

Dan Puric : Cine suntem

MOTTO: "Nu vă doresc să citiți cartea, doresc să o deschideți, pentru că veți întâlni acel eu care vă va face să ieșiți la suprafață. Îndrăzniți să fiți ceea ce sunteți!" (Dan Puric)

Într-o lume aflată în derivă morală, existența reperelor umane devine crucială pentru individ: Dan Puric este o persoană respectată deopotrivă de tineri și maturi, pentru curajul său de a nu purta mască și de a-și mărturisi credința. „Eu mi-am înțeles menirea astfel: **să mătur poteca spre Biserică**. Încerc să-l sensibilizez pe omul modern, prin artă, față de cuvântul Mântuitorului”, mărturisește Dan Puric într-un interviu realizat de Claudiu Târziu, publicat în revista Formula As.

Dar cine este Dan Puric? Personalitate complexă a culturii românești, actor, dansator, scenograf, regizor, mim și scriitor, dar, probabil, mai presus de toate, o conștiință trează a vremii. Conoscut mai bine publicului larg prin spectacolele sale, Dan Puric creează prin intermediul lor, povestiri fascinante, în care propune comunicarea fără cuvinte: limbajul trupului ține loc de limbaj verbal și spectatorului îi este solicitată din plin imaginația și inteligența pentru a lua parte la acest „dialog” imaginar.

Cartea „Cine suntem” (ed. Platytera, 2008) cuprinde comunicări, conferințe, predici și interviuri acordate de autor unor jurnaliști precum Claudiu Târziu, Robert Turcescu, Alice Năstase, Bogdan Gamalet.

Volumul cuprinde teme de mare actualitate cum sunt națiunea, neamul românesc, regimul comunist de exterminare și tăria credinței creștine, pierderea identității ca efect al globalizării formale și modalitățile de regenerare a demnității naționale.

Conștiință înaltă a vremii noastre, care crede în puterea spiritualității românești și care a văzut toată lumea, Dan Puric vorbește despre valorile naționale care nu trebuie neglijate: „Este nevoie să privim detașat integrarea: ei ne civilizează, noi îi spiritualizăm; ei ne aduc administrație performantă, dar, sufletește, le putem dăruia noi mai mult.”

O paralelă cu largi conotații pe care autorul o amintește în cartea sa este cea din basmul „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”, când eroului, ajuns pe tărâmul de dincolo, i se cere să nu meargă niciodată pe o anumită câmpie. Și totuși, el ajunge în locul interzis urmărind un iepure și dintr-o dată își amintește cine este și i se face dor de părinți, căci până atunci uitarea îi

fusesse stăpână. „În relația mea cu publicul-mărturisește Dan Puric- eu sunt iepurele. Îl dezvrăjesc, îi redau memoria, îi arăt de unde vine și încotro se duce. Și succesul meu cred că înseamnă că publicul își redescoperă dragostea pentru Cel care ne-a zidit.”

Cum se numește cel care „dezvrăjește” și face recurs la memorie? Un „trezitor” de conștiințe și de suflete, un om carismatic al cărui cuvânt luminează gândul, căci „A mărturisi este darul pe care mi-l face Hristos”, spune Dan Puric.

Descoperiți forța extraordinară a cuvântului lămurit de puterea credinței în capitolele „Mătur poteca spre Biserică”, „Dragostea mai presus de artă”, „Zodia supraviețuirii”, „Cele trei priviri”, fragmente ale unei cărți de excepție a zilelor noastre!

MARIANA CHEȚAN

Aripa în oglindă

Jurnalistul Menuț Maximinian este unul dintre cei mai prolifici scriitori tineri, cu activități diverse și care, aparent, nu au afinități între ele. Cultura scrisă, etnografia și folclorul, activități de voluntariat în sfera dreptului omului și realizator de televiziune, Menuț a reușit ca într-un timp record să întrunească sufragiile cititorilor, să câștige respectul și simpatia publicului de toate vârstele și din toate categoriile sociale.

A pășit cu dreptul în lumea cărților, cu un volum care întrunea în paginile sale o serie de interviuri interesante, inedite și spumose ca stropii de șampanie. Mai apoi, ne-a surprins frumos cu pagini dense de monografie locală, cu referință directă la Diug, satul de care încă se simte legat prin rădăcini și bucuriile pe care i le rezervă acel colț de paradis terestru situat pe Valea Ilișuei. O carte cu conotații sociale clare dar care, scrisă cu talent, a devenit literatură bună, a fost inspirată de copiii dintr-un orfelinat al României actuale.

Mai recent, în 2008, la Editura Karuna din Bistrița, Menuț Maximinian își publică volumul *Pe aripile cerului*. De fapt, un jurnal de observații fine și expuneri de stări și sentimente, el „fotografiază”, o lume pe cale de dispariție și care, ca o fata morgana, se află la limita dintre ficțiune și realitate. Pornind de la lumea imaginară, care... începe într-o coajă de nucă, cu aplecări clare spre arhaic și cutumele unei civilizații de tip rural, și unde Menuț face o figură de artist al cuvântului, filmul cărții se derulează în secvențe independente una de alta, în fragmente de imagini și acțiuni umane care, la prima citire, nu par a avea legătură una cu alta.

Lumea decupată de Maximinian Menuț și prinsă (romantic) de Aripa cerului, este o lume din „bucăți”, care așezate sun lupă, ca într-un joc de puzzle ne arată dimensiunea unui spațiu populat cu eroi, eroi adevărați de literatură , care trăiesc în noi și lângă noi.

Inspirat din mediul care îl înconjoară, Menuț folosește personaje anonime, dar ușor de recunoscut în realitate,- pentru a ilustra stările de tensiune teribilă, cum ar fi în Super Preș, pagini în care umorul inundă amărăciunea și autorul nu trece cu vederea teatrul ieftin dat de cei atotputernici.

În „Graniță și pită ”, tristețea autorului se resimte cu acuitate teribilă, derizoriul și infinitul spațiului din care țaranul își ia lumea în cap, pleacă în lume după o „pită”, mai albă se confundă până la lacrimă. Casele noi și sfîndătoare prin opulență, dar în care nu locuiește nimeni, sărbătorile de iarnă care trec fără a fi împodobite cu veselie tinerilor,- tineri ce muncesc în străinătate,- toate aceste detalii fac o adevărată pagină de istorie actuală, o frescă de deznădejde în cronică localităților noastre rurale, de care Menuț Maximinian se simte legat cu noțiunile responsabilității sale de intelectual care vede lumea prin propriile sale percepțe.

Satul care se stinge! Aceasta este imaginea care transpare mereu, chiar și acolo unde autorul, voit sau nu, încearcă să salveze aparențele, descriind cu lux de amănunte pitorești locurile și oamenii pe care îi cunoaște așa cum se cunoaște pe sine.

În „Pană de păun ”, autorul face interferență între o lume a zeilor din Olimp și lumea satului transilvan, locul unde Baba Ioana își începe vraja odată cu răsăritul soarelui. Fantasticul și realul, miticul transpus într-un topos fecund și născător de legende, iată spațiul prin care Menuț Maximinian se învâрте ca un fecior la jocul de duminică. Mai puțin sigur pe el mi s-a părut a fi în fragmentele în care definește cu uneltele scrisului, spațiul urban,- barurile de noapte, întâlnirile cu scriitorii care-s hotărâți să facă o carieră indiferent de prețul plătit.

Pilduitoare în substrat dar efervescente și plăcut a fi lecturate, povestirile din volumul „Pe aripa cerului”, sunt mostre de talent nativ ale unui jurnalist care vede totul, notează ce-i place și mai ales ce nu-i place în ceea ce-l înconjoară, apoi, retras în liniștea unei dupăamiezi de duminică , își construiește cartea ca pe o oglindă în care aripa cerului se vede răsturnată.

Menuț Maximinian construiește o lume din lumini și umbre, o lume în care , dacă am fi un pic mai atenți cu noi înșine, am putea observa

că facem cu toții parte din peisajul pe care ni-l înfățișează cu dragoste dar mai ales cu amărăciunea copilului care realizează nebunia adulților și conștinetizează că, el singur nu are putere să schimbe lumea în bine.

Una peste alta, cartea este încă o cărămidă solidă în construcția literară pe care Menuț Maximinian o realizează din mers cu harnicie, talent și bucuria creației.

MELANIA CUC

Apă de băut

Ce scriam în septembrie 2008

Despre Urbancolia lui Dan Sociu

Dan Sociu e un mare poet. *Cîntecele* sale *excesive* spun asta. Dar, citind cartea sa de proză, romanul *Urbancolia*, m-am trezit în fața aceluiași scriitor pe care genul literar stă, în opinia mea, mai prost decât prima haină, deși fințurile de prozator ale sale sunt de nediscutat. E un roman aproape tipic american, adaptat, ca democrația, la noi, un roman teatral, interesant, asemanator cu o carte a unui frustra(n)t, Ionuț Chiva, 69, dar, evident incomparabilă cu acest glosar de sexualitate, excreții și masturbări. Cartea lui Sociu e teatrală, cu o frazare interesantă, lapidară și aerisită. Eu, deși are 200 de pagini, am citit-o într-o oră și jumătate. M-a fascinat deși e plină de chestiuni pornografice și de dejecții și eu nu mă simt un adept al acestui fel de a scrie. Cartea m-a captat deși nu e stilul meu, deși nu îmi plac modele literare în care Dan Sociu se încadrează, vorbind la nivel general, căci, dacă vorbim la nivel de detalii și de nuanțe s-ar putea să îmi placă sau macar să îmi dea de gândit. Un fel de jurnal frustrat, cartea, autobiografică întocmai, nu spune lucruri noi deloc, ci dă frisoane. Mă tem de unii autori valorosi, cum este Dan Sociu, să nu aibă soarta unor cărți de val tocmai fiindcă au mers cu valul, să nu fie niste *Bijuterii de familie* de Petru Dumitriu ale perioadei nu pro ruse, ci pro americane. Să nu uităm că roata literaturii se învâртеște concomitent cu roata istoriei. Și să avem în vedere asta. Așadar îl preferam pe Dan Sociu ca poet, dar îl descopăr și ca prozator, nu mai bun, ci mai comun prin temele alese, frustrante și frustrate, cum sunt și în *Orbitor de M. Cărtărescu* întrucâtva, perioada comunistă etc., lucruri spuse și răspuse. El, în toată tragedia lui schimbă topica glumei și asta îl face potabil. Asta potențează bancul, să spun așa. îl vad mai original, indubitabil, în poezie pentru că Dan Sociu e un poet valoros, printre cei mai buni, nu cel mai bun, dar între primii doi, trei, poate.

Ce scriu azi, 13 aprilie 2009

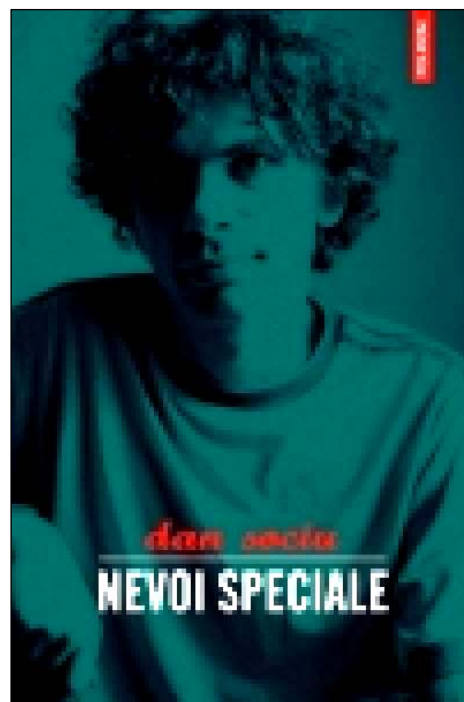
Nevoi speciale - lecturi speciale

Poetul **Dan Sociu** se află la al doilea roman al său, **Nevoi Speciale**, Polirom 2009. Dacă știm despre botoșăneanul nostru că este un veritabil poet, acum nu constatăm, pentru că acest lucru îl constatasem de la prima proză a sa, certificăm că el este și un foarte talentat prozator. Totuși, nu la fel de scriitor precum poetul!

Nevoi speciale este o proză mult mai bine condusă decât precedentă, **Urbancolia**, mai puțin dură în limbaj, în aparență, dar mai contondentă în subtext. Poate fi chiar o armă albă pentru cei mai slabi de înger. Romanul reduce excesul de vulgaritate și sporește dinamica tragică a poeziilor de la **Akademie Solitude**. O fi roman realist întru totul, deoarece știm câte ceva despre biografism-biograficul lui Dan Sociu, sau n-o fi? Nu cred că este important mai mult decât până la rama prozei, care se citește foarte ușor și ne scoate din convenții și din schematisme pe când în **Urbancolia**, poetul părea să facă un al nu știu câtelea remake al generației sale, mai puțin original.

Se simte experiența precedentei cărți, iar prezenta e pur și simplu frumoasă, dar, asemeni unei muzici impresioniste, fără finalitate. Sau finalitatea este chiar ea însăși. La început ne-a părut schițată și neadâncită, cu relații prozastice seci, de tipul: I-am zis și mi-a zis, și i-am adăugat, apoi el mi-a adăugat...dar profunzimea ei nu stă în dialoguri, ci în poetica și metapoetica ei, în comparații, în esențe, în observația unui om ce pare lehamisit și ca eul liric din **Poema finală** a lui Bacovia, dar care și-a păstrat abilitatea aproape jurnalistică a unui om supradimensionat prin minimalizare.

Dacă **Diriga** e un fel de **Viviana** a copilăriei, cu acest roman constatăm că nici Dan nu mai e **Duțu** și că această colonie de artiști, acest mușuroi e un minunat pretext de a lucra nu cu o tristețe, cu o bizarerie, ci cu o orchestră de tristeți, cu o polifonie de autodezastre și autorătăți ambalate să nu pară, un **Bacovia** pluriform și mai sociabil. Dan Sociu, deși, evident, nu se exclude prin scrisul său generației sale, are o originalitate a prozei lui, dar și aceasta se datorează poetului. E foarte controlat, milimetric, știe să taie și nimic poetic la el în proză nu sună banal, șters, vetust sau drăgălaș. Ar fi și greu la "poetul ploșnițelor" cum îl numea cineva.

Personajele secundare sunt prea sumar descrise și evidențiate, autorul parcurgând la tehnica minimalizării, a golirii de conținut, cu toate că e vorba de artiști, descriindu-i prin obiecte(lucruri) pe care le au, prin inanimate. Ori, când descrii un om prin inanimate asta e o denotație, o direcție pură, o intenționalitate certificată.

Fluxul e foarte important la Dan Sociu care scrie liniar dar nu scrie plat, ci drept, veridic, nu e deloc fantast, știe perfect frazeologia să o subsumeze intenției și să sconteze nu reacții ci acele tonuri din cititor care îi pornesc orchestra internă. Acest lucru ar trebui să fie un compliment, el provoacă scânteii prevăzând tot sensul care nu e atât enigmatic pe cât e trist. E sfâșietor de trist, dar greu comparabil cu proza altui prozator de pe la noi.

Dan Sociu a deprins să scrie realitatea de lângă el, locuri unde fantezia încapă doar ca didascalie sau ca metaforă încununatoare, lucruri care fac textul viu, care îl mișcă, în rest jonglează și pune la fereastră legături de nervi, cum ar pune de usturoi, să se păzească de platitudine. Degeaba, ea nu există, ce poate periclita proza lui e învârtirea pe loc drept, dar și acesteia îi putem găsi o scuză, faptul că personajul se ascunde în spatele unor iluzii, chiar în spatele unor fetișuri ca să își justifice niște nevoi speciale.

Până una-alta, cartea lui Dan Sociu e un tonic pentru un gust de toamnă sau, ca să îl parafrazez, e un joint făcut poștă din suflet în suflet. Mult mai mult suflet decât fum.

DARIE DUCAN

PAȘTE

rare păsări sfinte – poate îngeri
zboară peste vișinii în floare
e atâta alb – încât te doare:
de atâta sărbătoare – sângeri...

Hristul – în lumină de petale
împărat stăpân peste grădină
se arată spre iertare – și suspină
când vreun suflet îi alunecă din poale

aleluia – susură copacii
aleluia – scânteiază cerul
nu ucideți – nu ucideți mielul
să nu stingeți în grădină macii

Golgota a fost – acum e linul
a-nflorit văzduhul – alb și moale
(Moartea s-a făcut frumoasă cale...) –
și-a închis prin Sine-n lume chinul

VIȘINI ÎN FLOARE

a venit Împăratul! – nimeni
n-a auzit huruitul roților
caleștii Maiestății Sale – dar
Maiestatea Sa este
aici! – hlamida albă
a acoperit pământul – ca pe un
nou – izbăvitor văzduh – cu blândul –
atotcuprinzătorul
totalitarism - al
Înțelegerii

a venit Împăratul! – e atâta
proaspătă – neîntinată bunătate – cerească
blândețe – în
stăpânirea lui absolută – încât
până și ziarele s-au oprit din
scârțâitul lor slugarnic – despre
democrație...

până și ziua a uitat să mai fie și
noapte...

a venit Împăratul! – cu
atâta liniște albă a umplut
grădina și ochii – încât nimeni
nu mai simte nevoia să mai
privească la televizor:

Împăratul – hlamida lui
florile de vișin – mai mult decât oricare
soare : ele revărsând
bine

se îngroapă – sub pleoapa uitării – în flori albe
de
vișin – Mocirla – hlamida
lui de iubire – atotiertătoare – în albeața
caldă – a petalelor ei – curmă – încă
de pe buze – încă din
beciul minții – orice început de
zvâcnet al cozii de drac: bîrfă – cârtire și
zvon...

a venit Împăratul!
iată singura – eterna – beată
cât și clipa goetheană de
fericire – REALITATE

de acum – până-n vecie
nimeni nu va mai avea dreptul de a fi
toropit: Cristalul
cu toată asprimea lui
rece – trezitoare de
aștri în sânge – fulgerătoare de monștri în
vise – a învins

menuetul de îngeri este ritmul – de-acum – al
aortei – al
auriculelor și
ventricolelor noastre

a venit Împăratul!
dacă nu vă puteți bucura – măcar
priviți – și
smeriți-vă trufiile sufletului – în
liniștea cea vie – foșnitoarea maree de alb - a
Sărbătorii

ADRIAN BOTEZ

Poemul poetului tânăr

urechea lui era
o mașină de tocat cuvinte
spumă albă ca mana
ieșea din ele
în capul lui se făceau floricele
care-i ieșeau pe gură
de pe câmpii
acea
pe care și-i iau
poezii vara
înapoi.

eu și Eu

eu
lepădat de mine
devenim doi
eu-însumi și eu-lepădatul,
eu-însumi sunt asta: punctul
ce se rostogolește din idealul izvorării, al
curgerii, al înrâuririi

cu eu-lepădatul e mai greu de înțeles
pentru că eu fără de eu-însumi
devin lume, devin cosmos, devin Dumnezeu
cum poți să înțelegi că punctul poate
cuprinde Totul ?
cum să înțelegi că micul cuprinde Marele?

față în față cu eul-lepădat
te cuprinde coplesirea
îngenunchezi, pleci capul;
eul meu lepădat e același cu eul lui lepădat,
același
cu eul ei lepădat, cu eul lor
același
noi
tragem după noi absolutul, același
ne ținem la spate idealul
fără s-o știm
în loc in-vers
să strângem toate lepădatele-euri
ca niște bucăți ale aceleași frânghii
aceluiași cordon
ombilical

al luminii
pururea fiitoare

Poem pascal 1

eul meu ca un ou
lepădat de sine
ca să fiu ecou
păsărilor ce vin pe deasupra
din gura Domnului

lepădat de sine
într-un Sine mai mare:
cascadă
vuietul ei rugăciune asurzitoare
aburii ei ploaie pulbere
de curcubeie

ou în Ou
poposit în oh

eul meu ca un ou
lepădat de sine
avort temporar
pe ceairul raiului

eul meu ca un ou
lepădat de sine
pe ceairul raiului,
înroșit de rușine;
sub privirea fără de capăt
sub privirea s-fântână
a Păstorului

eul meu ca un ou
înroșit de rușine
și muncit, chinuit, scris, împistrit
pe dinăuntru

nu lăsa Doamne gălbenușul meu
să se treacă
fă-L de lumină ca soarele
cel cu aripi tăiate-mprejur
Pasărea-cerc.

ARGUMENT

Sunt confrerii
bizare
ierarhii
Neanturi spornice urzind
hilar

Un demonism scabros le-
animă
Exhibă sex impur
delirul rece
inimi chircite
suflete betege

E şoul -şourilor
(Se-nţelege
la circul vorbelor
paiaţa-i rege)
Aplauze tac
Petarde inutile
Strănută-n urmă viespi
de fum

Şi
Punct
PANOPTICUM

ARGUMENT

Il y a des confréries bizarres
des hierarchies
Néants féconds
ourdisant hilarement

Un démonisme scabreux les
anime
Exibent sex impur
le délire froid
cœurs rabougris
âmes souffrantes

C'est le show - des shows

(ça s'entend
au cirque des mots
ç'est le paillasse le roi)
Applaudissements se taisent
Pétards inutiles
éternuent en arrière
guepes de fumée

Et
Point
PANOPTICUM
(Din vol. ODAIE SUB CER)

Correspondente

ORB

Orb
alergând
alergând
alergând
sfâşiind valuri de întuneric
tipărind văzduhul
cu cioturile
însângerate
ale sufletului

AVEUGLE

Aveugle
courrant
courrant
courrant
déchirant les flots des
ténèbres
imprimant les airs
avec les tronçons
sanglants
de l'âme

SURÂSUL

Nesăbuit mi te căutam şi-n
somm
Erai departe - îmi erai
aproape
(Alunecam în irisul enorm al
noptilor
migrând sub pleoape)
E moartea viaţă - încep să
înţeleg
Mâna mea dreaptă se
încide-n carte
Şi-s toată-aici
surâsul mi-e întreg

De moartea mea nimic nu mă
desparte

LE SOURIRE

Absurdement
Je te cherchais même dans le
sommeil
Tu étais loin - pour moi tu
étais près

(Je glissais dans l'énorme iris
des nuits migrantes sous les
paupières)

Je commence saisir
que la mort est la vie
Ma main droite s'enferme
dans le livre
Et je suis toute entière ici
mon sourire est tout entier

Rien ne me sépare de ma
mort

SAREA

Ci eu coboram sfâşiată de
lumina lunii
Ci eu mă târam în cioturi de
aripe
Ci eu orbeam şi muţeam
şi disperam
urcând ademenită de muzici
cu pulbere în gene
cu surâsul pietrificat
Ci eu eram acolo
şi voi ştiaţi

Ci eu eram sarea
Pe - masa -ospeţilor-voastre

LE SEL

Mais
je descendais
brisée par la lumière de la
lune
Mais je traînais
les ailes cassées
Mais je devenais aveugle
et je devenais muet
et je désespérais
séduite par les musiques
la poussière en cils
le sourire pétrifié
Mais j'étais là
et vous saviez

J'étais le sel
Sur - la - table - de - vos -
festin

(Din vol. Zodia Lupilor)

SÂNZIANA BATIŞTE

Proza

Ștefan GOANȚĂ

BĂNUȚUL DE AUR

(fragmente)

... S-a întâmplat însă ceva cu totul și cu totul deosebit, ceva pe potrivă a ceea ce era așteptat, dacă nu și mai și; ceva care, dacă n-a sugrumat măcar pentru un răstimp răsuflatul de moarte al spaimei, a făcut măcar niște spărturi, niște ferestre slute prin care să mai vezi, să mai pipăi și chiar să mai guști și alt fel de ciosvârte de viață; ferestre cu atât mai slute, cu cât la gură aduceau cu o forfecătură de lumină care îți forfeca și îți orbea ochii, iar pe măsură ce pătrundeai în căscătură, te rătăcea în trupul nesfârșit al unei prăpăstii negre; una dintre întâmplările acelea care, fie sporesc, fie încetinesc și răresc clătinăturile lumii.

Cu vreo două săptămâni în urmă, aflându-se singur pe uliță, copilul își găsise ceva de jucat sau, dacă nu de jucat, de făcut ceva. Își târșăia picioarele desculțe prin țărâna caldă fierbinte a uliței într-un fel de arătură. Dintr-o dată, degetele au dat la iveală un bănuțel de culoarea gutuii coapte care, cum a dat cu ochii de soare, cum a început să strălucească, și strălucea de să-ți ia ochii. Ce putea fi? Dacă era rotund și semăna cu un ban – mai văzuse bani – cu toată strălucirea lui nu putea fi decât tot ban. A avut putere să se aplece, să-l ia și s-o tulsească spre casă. Nu s-a oprit decât în fundul grădinii unde putea cerceta în voie ce strânsese în pumn, că îl dureau degetele de atâta strângere. Da, ban era, dar ce fel de ban? În fața strălucirii lui toți banii ceilalți s-ar fi rușinat. După ce s-a saturat să-l privească pe amândouă fețele – pe fiecare avea niște încondeieturi care abia îi pipăiau și îi mângăiau buricele degetelor – după ce, vorba vine că s-a saturat – de așa ceva nu te poți satura – a ales ca ascunzătoare o scorbură dintr-un prun bătrân. A așezat bănuțelul cu grijă, dar n-a făcut nici câțiva pași și s-a întors repede să-l mai mângâie și să-l mai culce o dată. Pe urmă, nu trecea cât trecea, și iarăși la prun. Câteva zile a

ținut-o tot așa, îngrijorându-i pe bătrâni. După care n-a mai răbdat și le-a spus, ba le-a arătat și banul. De data asta, bătu cel atoateștiutor n-a mai fost găsit acasă. Văzuse el bani, dar așa ceva nu mai văzuse, darămite să-i cadă și în mână. Ce a putut spune a fost că minunăția nu putea fi pierdută decât de țișanii corturari, lăieții căldărari care trecuseră cu câteva zile în urmă pe uliță, ciorovăindu-se și chelfăindu-se între ei. Numai ei puteau avea asemenea bani. Dar mai întâlnește-te cu ei! În orice caz, a mai spus bunul după ce și-a venit bine în fire, pe banul ăsta îți puteai lua gaz și sare să-ți fie pe tot anul. Și cu patru-cinci cutii de chibrituri te pricopseai, ca să nu mai vorbim și de lumânări și de tămâie. Buna - ce i-o fi venit, că parcă uitase de asta, dar uite

că nu uitase - și-a amintit că încă de a doua zi de nuntă pusese ochii pe un bariș negru ca pentru femeile măritate, să-l aibă de duminică și de dus la biserică. Acum... dacă s-ar târgui cu hoțul de prăvăliaș... Bătu, că el purta căciulă și pălărie, a pus capăt vorbăriei spunând ce mai era de spus. <<Copile, ăsta e norocul tău și norocul nu trebuie dat din

mână. Să ai grijă de el ca de ochii din cap, că numai o dată vine. Să ascunzi banul undeva unde nici bună-ta să nu știe, că ea, o fi ea de-a noastră, dar e parte femeiască și... Să-l iei cu tine numai când ai nevoie de putere. Că îți dă putere. Când ieși cu el pe uliță, să nu-l arăți nimănui, că oamenii nu mai sunt oameni, nici copiii să nu le arăți, că nici ei nu mai sunt copii. Gândul că îl ai te întărește.>> Bătu știa ce spune. Nu numai putere îți dădea banul de aur, ci și curaj, puterea curajului.

Într-o duminică... hei, ce duminică a fost aia! – cu banul în gură – avea el și un buzunar la flanaș, dar n-avea încredere în el, tot așa cum nu se putea baza nici pe mână că o să stea tot timpul făcută pumn, într-o duminică, tot din vara aceea... Împins de curaj, din uliță în uliță, s-a trezit de unul singur chiar în fața bisericii. Nu mai fusese de mult pe aici și una din cauze era că îi fusese frică să nu-l prindă cumva sfârșitul departe de casă. Copleșit de grija comorii, poate nu s-ar fi gândit tocmai acum la sfârșitul pământului, dacă nu s-ar fi arătat niște semne.

Din spate, parcă fugind după el și ajungându-l, o gâlceveală, o bolboroseală când răgușită, când spărtigoasă, o tuse poticnită des, dar nu a lui, ci a norilor bolovănoși și neguroși care abia își târau burțile doldora de apă, dacă nu, Doamne, ferește! și de gheață. Și venea dinspre el un val de aer rece care îi da fiori. Semn? Venea ploaie mare de tot, iar el... singur și departe de... Dar uite, Casa Domnului e aici, la doi pași, și ocrotire mai bună decât aici... Preotul n-o să-l dea afară, poate nici n-o să-l vadă ascuns mai spre ușă, între femei. Numai de nu l-ar apuca tusea. Însă trebuia să intre. Afară năvălise iadul din toate părțile...

Slujba se terminase. Bărbații, întâi ei, veneau rând pe rând la miruit. Își făceau semnul crucii, preotul le însemna frunțile cu untdelemn sfințit, se mai răstigneau într-o cruce, după care sărutau mâna preotului întinsă cu dosul palmei spre ei și slobozeau în cutia milei bănuțul pregătit din vreme. Se retrăgeau apoi cu spatele înainte spre ieșirea din biserică și, singuri sau câte doi, câte trei, plecau spre casă despovărați de multe, călcând ușor și cu grijă de parcă pământul i-ar fi simțit și le-ar fi cerut socoteală de cum calcă. Așa făcea și bunul pe când veneau amândoi de mână la biserică și se întorceau tot așa. Buna, femeie fiind, venea cam la un pas în urma lor. Ba, într-o zi, bunul i-a spus, și încă pe larg, că bănuții adunați erau trebuitori la vindecarea bolnavilor, la întrajutorarea nevoiașilor... Acum, în loc să plece, oamenii se trăgeau spre pereți ca să facă loc celorlalți. Cum să iasă în urgia de afară?

Dus de val, i-a venit rândul și copilului să se apropie de iconostasul lângă care împărățea preotul înveșmântat în odăjdii. Sfinția Sa a trebuit să se aplece ca să-l vadă și să-l miruiască, dar altceva, în afară de ce trebuia zis, n-a zis. Până la un loc, băiatul a făcut ce făcuse și bătu-său. Pe urmă, obișnuit cu asta, și-a dus mâna la gură, dar nu ca să înăbușe tusea, ci ca să sloboadă bănuțul în palmă. De aici, de la prinderea gălbiorului între degetul mare și cel cu care se arată, n-a mai știu ce să facă. Dacă ar fi simțit ce trebuia să simtă în clipele acelea, ar fi simțit că slabele lui puteri se împărțiseră și trecuseră jumătate în mâna care ținea bănuțul și jumătate în restul trupului rămas printr-o fermecătură de-a lui, de-a trupului, în picioare. Cu siguranță că numai după o minte doar a lor degetele s-au descleștat și au lăsat banul să cadă în cutia de tinichea. A căzut și, în aceeași clipă sau jumătate de clipă, spre clinchetul lui s-au repezit fărtații vitregi lipsiți însă de haruri. Poate că cineva – dar de unde să știi ce-au făcut în clipele acelea ochii preotului sau ai oamenilor

mai apropiați? – poate că cineva s-a oprit asupra a ceea ce era atunci mai de văzut. Doar cineva... Pe urmă, prin ochii acestui cineva, ar fi văzut... Oricum, cu puterile adunate, dar neîndestulătoare pentru a-l ajuta să se mai închine încă o dată și pentru a-l putea întoarce cu spatele în mersul spre ușa deschisă de o mână nu prea judecată, copilul a ieșit împleticindu-se și, cu siguranță, furtuna l-a luat în brațe fără să bage de seamă ce fel de *el* era cel luat.

Cam la un ceas, un ceas și ceva, de îndată ce furtuna și-a făcut mendrele și a plecat în alte părți, niște copii ieșiți să se joace în băltoacele rămase pe drum au dat de el. Era căzut în genunchi și cu fruntea rezimată de ulucile unui gard de pe o ulicioară mărginașă. Mort, viu? Mai important era să se afle cine e băiatul, al cui e... Copiii l-au învățit, l-au răsucit, parcă îl cunoșteau, parcă nu... Nici înainte nu prea adusesse el a copil – copil, dar acum, alb, alb, cum era, și cu oscioarele abia adunate sub flănerașul încă ud era departe de a arăta ca un copil de om, fie și unul mort. Noroc că a trecut pe acolo un bărbat care fusese la biserică și care l-a recunoscut. Da, era nepotul sau strănepotul lui Moș Mărin, Moș Mărin și... atât, omul fără numele de purtare în sat, fără poreclă. Copilul era căutat de mai mulți și, mai ales, de bătrânii lui. Că fusese un copil mai puțin decât oricare altul era adevărat, dar tot atât de adevărat era că acum, fie și mort, era un copil peste oarecare. Vestea despre ce făcuse el în biserică se dusese ca... ce mai încoace și încolo! Și, mai important decât orice, era acum, până când copilul nu se ducea de tot, dacă nu se și dusese pe lumea cealaltă, era să se știe de unde un asemenea ban la un asemenea copil, de unde avea copilul bănuțul de aur, de unde îl căpătase sau îl furase și când, cum de nu știuse bătu-său sau bună-sa de el și, dacă, mare minune!, știuseră, cum de-l lăsaseră să pună în cutia milei asemenea comoară, tocmai ei, cei care n-aveau de nici unele?...

În aceeași zi, în afară de câțiva bătrâni nesperioși când era vorba de boala asta despre care se spunea că se ia ca râia, a venit și preotul. Fapta copilului îl mișcase și pe el. Dacă nu putea să-l spovedească, și ar fi fost bine, să-i dea măcar Sfânta Împărtașanie. L-a împărtașit și, la plecare, în loc de o rugăciune – copilul și așa nu avea păcate – a rostit ceva care aducea mai mult a urare. <<Să dormi în pace și fericire, fericitul!>> Și iată și botezul aducător al cuvântului nume de purtare. Și ce nume! *Fericitul!* ...

DOCUMENTELE CONTINUITĂȚII

Anul nou pastoral la stîile din Călimani și Gurghiu – „Sfeștania oilor”

Primăvara este timpul renașterii naturii și simbol al tuturor reînnoirilor din viața omului și din societate. În acest anotimp al renașterii naturii, ca promisiune a nemuririi și vieții paradisiace, se situează majoritatea sărbătorilor, atât cele moștenite din epoci arhaice, cît și cele instituite de religiile monoteiste naționale sau universale. La sfîrșitul lunii aprilie și începutul lunii mai (22 aprilie – 1 mai) apare în calendarul popular un scenariu ritual tipic de înnoire a timpului, a cărui sărbătoare centrală o reprezintă Sîngeorzul sau Sfîntul Gheorghe.

În tradiția populară, Sîngeorzul, deschizătorul anului și al verii pastorale, ar purta la brîu cheile cerului, cu care înfrunzește codrul. Sîngeorzul este o divinitate a vegetației, protector al cailor, vitelor cu lapte și holdelor semănate, identificat cu un zeu autohton – Cavalerul Trac – peste care biserica creștină a suprapus pe Sfîntul Mare Mucenic Gheorghe, la 23 aprilie. Această dată este termenul limită de scos oile pe pășunile comunale și de a le pregăti pentru plecarea pe pășunile de la munte.

Acum se constituie turmele, se face prima mulsoare, sfințirea turmei și a ciobanilor, urmate de o frumoasă petrecere, pentru ca apoi oile să urce la munte, pentru vîrat în Călimani.

Odinioară, se măsura și se creștea pe răbojul de lemn laptele de la oile fiecărui proprietar, după această cantitate de lapte măsurată calculîndu-se cantitatea de brînză cuvenită fiecărui proprietar, pînă la spargerea turmei. Pentru fiecare litru de lapte muls, fiecare proprietar de oi primea „un lapte”, adică o mulsoare de la întreaga turmă. Astăzi, „măsura laptelui” este doar o reînnoire a înțelegerii dintre ciobani și proprietarii de oi, făcută în luna martie și care reamintește obligațiile ciobanilor și ale

proprietarilor de oi și cantitatea de brînză primită pe o oaie (între 5kg și 7,5kg), respectiv pentru o capră (10-12kg).

Obligațiile ce se stabileau între proprietarii de oi și ciobani s-au mai schimbat în timp, dar, în forma lor generală, au rămas aceleași. Asocierea proprietarilor de oi pentru realizarea turmelor se face după gradul de rudenie sau după prietenie. Asociaților le revin o serie de obligații, cum ar fi plata angajaților de la stîină, transportul oilor cînd urcă la munte și plata eventualelor pagube.

În același timp, și dintre obligațiile proprietarilor sînt o serie care au vechi tradiții, cum ar fi asigurarea sării necesare pentru oi, construcția stîinei, asigurarea medicamentelor pentru prevenirea bolilor, taxa anuală pentru pășune și corvoada – 5 zile de muncă la curățatul pășunii, pentru un animal. În cazul în care pășunea ce aparținea satului nu era suficientă pentru toate turmele de oi, proprietarii de oi din satul respectiv recurgeau în fiecare an la închirieri de pășuni montane pe o durată stabilită prin contract.

În decursul anilor, am urmărit și filmat obiceiul primei mulșori, sfeștania oilor, urcatul și coborîtul oilor de la munte, în localitățile Hodac (2001), Răstolița (2005), Pietriș Vale (2006), Idicel Pădure (2004, 2007), reușind să surprind elementele de păstorit tradițional păstrate pînă în prezent.

Am cunoscut de fiecare dată șefi de stîină și ciobani minunați și am înțeles că ciobanii sînt oameni umblați, știu multe deși n-au multă carte, își îndrăgesc oile, cunosc foarte bine bolile și semnele de boală la oi, sînt glumeți și știu bine a doini din fluier. Ei sînt cei care stau parcă de strajă munților... Aici zilele nu au număr, iar Dumnezeu e mai aproape de ei. Știu că Soarele răsare iar

animalele trebuie îngrijite, hrănite și mulse. Zilele petrecute la stîină, cu prilejul primei mulșori, a sfințirii turmei și a ciobanilor, au fost neașteptat de frumoase, cu satele rămase la poalele platoului și oameni îmbrăcați în costume populare, ce urcau fericiți la sărbătoare. Acum, cînd pădurile sînt grele de frunze, vine și ziua în care ciobanii își pregătesc turmele ca să urce la munte și să facă măsura și sfeștania oilor. În preajma amiezii, după ce veneau oile de la pășune, am participat și noi la munca ce o fac ciobanii la stîină: datul în strungă, mulșul oilor, făcutul cașului (de la turnatul laptelui în ciubăr, pusul cheagului, frămîntatul, așezatul în crintă și apoi pe comarnic, la uscat), fiertul zărului și făcutul urdei și al balmoșului.

Mulșul oilor la stîina lui Mihai și Valer Ilea – Idicel Pădure (2007)

Adusul laptelui la stîina lui Ioan Rînja (podireul Benedet – Răstolița 2005)

A urmat apoi „sfeștania”, rugăciunea pentru sfințirea ciobanilor, a oilor și a stîinii, făcută de preotul paroh al localității: „se stropesc oile cu agheasmă, ca să lege gura lupilor și gura oamenilor răi, că tare răi mai îs oamenii”. Înainte de sfințirea

oilor, se pun, la strungă și la stîină, ramuri verzi, „ca să nu fure strigoii laptele”. Oile trebuie să treacă, la intrarea în strungă, peste un lanț și bota ciobanului, „ca să nu se despartă oile-n pășune, așa cum nu se despart zălele lanțului”.

Sfințirea oilor – părintele paroh Micu – Idicel Pădure

Făcutul cașului și a tocanei la ceaun – Pietriș Vale

Rugăciunea preotului, cîntecele și pricesnele interpretate de rapsozii populari Mărioara Popovici, Rafila Moldovan, Mihai Moldovan (fluier), Ion Bîndilă Mărceanu (taragot), Moldovan Ioan „al Șarpelui” (fluier și acordeon), ne-au atins inimile, făcîndu-ne fericiți; ne-am simțit, cîteva momente, cei mai norocoși oameni.

După aceste momente deosebite a urmat petrecerea, mai întîi masa, femeile au scos din coșurile acoperite cu ștergare și merindări înflorate mîncarea adusă de acasă – cozonac, prăjituri, băutură, iar ciobanii au oferit darul lor, produse de la stîină: cașul dulce, urda, jîntița, boțul cu brînză, friptura și tocana de miel. Toată lumea se ospăta și petrecea; au început apoi din nou să cînte și

să joace după melodii păstorești – Bota, Jocul Păcurarilor și Învîrtita.

Masa la stîna lui Valer – Pietriș Vale (2006)

Jocul la stîna lui Mihai Ilea - Idicel Pădure

Timpul a trecut uimitor de repede de fiecare dată. Se însera parcă mai repede decît de obicei, trebuia să mulțumim gazdelor și să încheiem această călătorie incitantă în peisaje de vis, coborînd în sate. A doua zi, de dimineață, urma urcatul la munte, turmele se puneau în mișcare, iar ciobanii, cu pălăriile pe cap, cu bote groase de lemn în mîini, își urmau oile pînă la locul de vîrat – pe podiree.

Tradițiile și obiceiurile din Valea Superioară a Mureșului rămîn documente grăitoare privind istoria și cultura acestor locuri, momente de mare valoare, ce nu dispar, se modifică doar. Aici locul și-a pus amprenta asupra oamenilor și ocupațiilor lor. Din vechime, acești oameni aprigi, ce nu se grăbesc să-și arate inima ori încrederea, dar ospitalieri și harnici, au cultivat pămîntul pe care trăiesc, au crescut animale și au exploatat aurul verde al pădurii. Au știut să-și facă viața frumoasă, chiar dacă de multe ori istoria le-a fost ostilă. Au creat valori spirituale, dar, mai ales, și-au păstrat tradițiile legate de păstorie.

CERCET. ȘT. MARIA BORZAN

CERNĂUȚI, ÎNTR-UN ALBUM ANIVERSAR

Doamna Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei Române, și Ilie Luceac, prof. univ. dr. din orașul Cernăuți, au reușit să editeze la Institutul Cultural Român din București, un album aniversar al orașului Cernăuți, cu prilejul împlinirii a șase veacuri de la prima atestare documentară în privilegiul din ziua de 8 octombrie 1408, emis în Suceava, pe care îl acorda domnitorul Alexandru cel Bun negustorilor din Liov pentru a-și vinde mărfurile și a plăti vamă în diferite târguri din Moldova: „Iar caii din țara noastră, ce-s de cîte trei grivne, slobози le sunt și caii ungurești slobози le sunt, numai în care tîrg îi vor cumpăra, acolo vor da de fiecare cal cîte patru groși, iar la descălecare, în Suceava, de fiecare cal cîte șese groși, iar la Sireti de fiecare cal cîte doi groși, și în Cernăuți cîte doi groși.”

Documentul, scris în limba slavonă, cu caractere semiunciale, litere mici, fără spațiu între cuvinte, pergament, avînd pecetea Moldovei, a fost descoperit în arhiva din Lemberg (Liov) și tipărit în colecția *Acty zapad. Ross*, I, 1846, nr. 21, reprodus de Emil Kalužniacki, în *Documenta moldawskie i multańskie z archiwum miasta Lwowa*, 1878, nr. 2, după care a făcut o copie istoricul român Ion Bogdan, dăruită apoi Academiei Române, ms.126. A. D. Xenopol îl reproduce în *Istoria Românilor*, vol. III, p. 209; D. Onciul îl ia în seamă în cartea *Istoria României*, 1914, p. 42; Nicolae Iorga îl cuprinde în *Istoria comerțului românesc*, vol. I, p. 88-89, iar I. Nistor îl folosește în volumul *Handel und Wandel*, p. 7. Din păcate, documentul nu a fost reprodus și în acest album aniversar.

Amănunt care nu știrbește cu nimic atestarea tîrgului Cernăuți, pe unde musai că negustorii plăteau o vamă încă din vremea lui Petru I Mușat, dacă nu și mai degrabă. Nimerit ar fi fost ca asemenea album festiv să se deschidă chiar cu facsimila documentului emis de cancelaria domnească din Cetatea Sucevei și mai cu seamă fotografia peceteii ce atîrna de privilegiul negustorilor lioveni, cu atît mai mult cu cît astăzi documentul se păstrează în Muzeul de Stat de Istorie din Moscova.

Comentariul celor doi autori, *Orașul Cernăuți la 600 de ani*, este tradus în limba engleză de Samuel Onn, în limba ucraineană de Alexandrina Cernov și Ilie Luceac, iar în limba germană de Marian Koch, fapt ce înlesnește o lectură multilingvă a unui act cultural deosebit de important, întrucât la recensământul din 5 decembrie 2001, orașul Cernăuți avea 236.691 locuitori, din care 189.021 erau ucraineni, 26.733 – ruși, 14.384 – români (10.553) și moldoveni (3.829), iar 6.555 de alte naționalități. Introducerea lămurește cititorul că orașul Cernăuți, cu teritoriul înconjurător, făcea parte din „terra moldaviensis” de la descălecarea maramureșenilor până la acapararea austriacă (1359-1774), ținutul rășluit din Moldova fiind numit de austrieci Bucovina (1774-1918), după care prin actul Unirii din 1 decembrie 1918 „pământul moldovenesc” revine la Patria Mamă, România, până în iunie 1940, când U.R.S.S. îl ocupă „manu militari”, redobândit de armata română până în septembrie 1944, când trupele sovietice reintră în Cernăuți și fixează frontiera de stat a Regatului România între orașul Siret și satul Tereblecea, pentru ca din 1991 partea de nord a Bucovinei să rămână în Republica Ucraina.

Dar dincolo de coordonare, semnate de cei doi albumului aniversar fotografiilor realizate sugestiile

Mircea Tătar, și în Mariana Avanu, căci cu mare grijă și mai degrabă cronologică. Biserici, edificii particulare, compozitori germani Național, cronicarul Eminescu și Paul Șevcenco, Isidor

„concepție, introducere, legende”, autori, farmecul stă în acuratețea de Mihai Cratofil, în consultantului tehnic redacția realizată de imaginile au fost alese dispuse într-o ordine sentimentală decât cafenele, străzi, statui (scriitori și pe fațada Teatrului Ion Neculce, poezii M. Celan, Taras Vorobchievici, Iuri

Fedkovyci, Osyp Makovei, Olga Kobilanska), bolți, parcuri, mozaicuri, picturi, ornamente, basoreliefuri, turlă, reședința mitropolitană, portrete (Alexandru cel Bun, Miron Barnovschi, Împărăteasa Maria Teresia, fiul ei Iosif al II-lea – alături de care ar fi trebuit așezați și cei doi generali Spleny și Enzenberg –, Mitropolitul Dosoftei al Moldovei, Mitropolitul Teoctist Blajevici al Bucovinei), școli, capele, lăzi de zestre, covoare, bondițe, cămăși, ouă închistrite, case vechi și biserici din lemn, morminte și cripte din vechiul și noul cimitir, case trainice în care au locuit mari personalități (Aron Pumnul, Raimond Friederich Kandl, Sextil Pușcariu) și cîte alte imagini ale unor ziduri sau clădiri pe lângă care am trecut adesea fără să le acordăm prea multă atenție. Instructiv - deși sentimental foarte trist – ar fi fost să privim și imagini cu clădiri distruse din vremea războiului sau chipurile cernăuțenilor deportați de sovietici în Siberia, căci din istoria orașului Cernăuți nu trebuie să lipsească acele file însingurate și rupte din viața omului simplu aflat mai totdeauna sub „teroarea istoriei”.

Și cred că asta este menirea acestui album aniversar: nu doar să ne aducă aminte cît de bătrîn și vajnic este orașul Cernăuți, ci mai cu seamă cît de frumoasă și statornică este această fastuoasă bătrînețe. Ba mai mult, să ne asigure că la trecutu-i mare, cel mai bogat oraș bucovinean se poate învrednici de un viitor încă și mai strălucitor. Iar, dacă autorii își amăgesc bucuria acestei cărți minunate cu nădejdea unor admiratori de peste hotar, de peste an și de peste visuri, eu nu le pot ura decît ca peste șase veacuri, în Biblioteca orașului Cernăuți, să între un cititor hapsîn pe lectură și să ceară albumul **Cernăuți, Chernovtsy, 1408-2008**. Să sperăm că îl va găsi. Pentru că unul similar, **Ilustrirte Bukowina**, realizat de Knapp, cu o prefață de poetul E. R. Neubauer, în anul 1875, nu se poate afla în bibliotecile noastre de toate zilele și neamurile.

De adăugat la cele de mai sus faptul că Fundația Culturală „Alexandru cel Bun” din Cernăuți, așijderea prin cei doi inimoși oameni de cultură, Alexandrina Cernov și Ilie Luceac, a bătut o medalie din bronz, cu diametrul 5,8 cm, grosime 0,5 cm, avînd portretul voevodului Alexandru cel Bun, în centru, cu anii de domnie (1400-1432) în partea dreaptă a chipului și pecetea Țării Moldovei în stînga, cu inscripția «NOS ALEXANDER VOIEVODA DOMINUS TERRE MOLDAWIENSIS» în exergă, iar pe revers, stema Moldovei de pe fațada turnului de intrare în Mănăstirea Putna, și înscrisul «Cernăuți 600» sus iar jos anii «1408-2008».

ION FILIPCIUC

(FOTO: Pelerini mureșeni la mormîntul lui Aron Pumnul, august 2008)

Biblioteca Județeană Mureș,

la ceasul provocărilor impuse de complexitatea și dinamica sferei info-documentare actuale

Stabilirea rolului bibliotecilor publice, într-o societate aflată sub semnul complexelor procese de integrare europeană, este strâns legată de conștientizarea faptului că această instituție culturală trebuie să dețină un loc central în cadrul comunității. Cetățenii care beneficiază de serviciile bibliotecii trebuie să își formeze convingerea că bibliotecile publice au avut și vor continua să aibă un rol marcant în conturarea și dezvoltarea politicii culturale și informaționale a națiunii noastre. Acest lucru devine posibil atunci când performanțele serviciilor de bibliotecă vin în întâmpinarea necesităților de documentare, studiu și recreere ale beneficiarilor.

Satisfacerea exigențelor de informare și studiu ale tuturor categoriilor de cetățeni depinde, în primul rând, de capacitatea personalului din bibliotecă de a cunoaște și înțelege care este misiunea, care sunt obiectivele și funcțiile organizației publice din care fac parte. În al doilea rând, este importantă cunoașterea cadrului legislativ care stabilește funcțiile și nivelul standardelor de performanță specifice bibliotecilor publice românești.

În acest sens, Biblioteca Județeană Mureș a devenit, în ultimul timp, obiectul aplicării principiilor managementului calității. Liniile directoare ale managementului calității pot fi aplicate în orice domeniu de activitate, indiferent dacă ne referim la sectorul privat sau sectorul public. Principala caracteristică a managementului calității este orientarea instituției către client. Managementul calității se referă la sistemul acțiunilor întreprinse de o organizație în scopul asigurării unor servicii de calitate.

Un important instrument normativ, care garantează succesul acțiunilor de satisfacere a exigențelor info-documentare ale cetățenilor este standardul ISO 9001, adoptat în 1987 și actualizat în anul 2008. ISO 9001 este un standard de referință care pune accentul pe reorientarea activității organizației către client și poate fi aplicat cu

succes în domeniul managementului cultural. Cunoașterea și aplicarea cerințelor formulate în acest document internațional poate contribui la îmbunătățirea relațiilor existente între Biblioteca Județeană Mureș și clienții ei, dacă plecăm de la premisa că această bibliotecă publică are capacitatea de a stimula circulația informației în societate prin atragerea, prelucrarea și diseminarea de informații complexe, care au rolul de a fertiliza mediul cultural, educațional, social și profesional din regiunea noastră.

În momentul de față, avem posibilitatea de a răspunde provocărilor beneficiarilor și reușim să organizăm serviciile de bibliotecă astfel încât să oferim cititorilor informații relevante, ușor de accesat și corespunzătoare intereselor acestora. De altfel, una din temele de strictă actualitate, din cadrul politicii de dezvoltare a colecțiilor practicate la biblioteca noastră se referă la necesitatea procurării, și organizării de documente și informații relevante, conforme cu nivelul de așteptare al publicului cititor. Noua politică economică și culturală orientată spre satisfacerea nevoilor specifice clienților bibliotecii afectează atât modalitățile de procurare, organizare și comunicare a informațiilor, cât sistemul de organizare și diversificare a serviciilor.

Managementul completării colecțiilor de bibliotecă, de exemplu, se bazează pe o serie de principii, reguli și norme care se modifică într-un raport direct proporțional cu schimbările apărute în nivelul de satisfacere a nevoii de informare al cetățenilor. Normele generează un ansamblu de practici specifice a căror finalitate este satisfacerea exigențelor de educație, studiu, cercetare și informare specifice clienților bibliotecii. Dacă tratăm informația ca pe un produs economic și privim instituția bibliotecară ca pe un furnizor cultural de informații atunci activitatea de colectare a documentelor tipărite și audio-vizuale devine una din marile provocări ale managementului de bibliotecă. În situația creșterii rapide a cererii

de informații, dublată de scăderea bugetelor destinate cumpărării de carte, activitatea de achiziție a noilor documente trebuie tratată cu mare responsabilitate. Realizările obținute în domeniul dezvoltării colecțiilor de documente ale Bibliotecii Județene Mureș sunt rezultatul practicării mai multor modalități de creștere a colecțiilor, și anume : achiziția de carte, donațiile, schimbul interbibliotecar; depozitul legal, abonamentele la ziare și reviste.

Cumpărarea de cărți sau documente electronice direct de la edituri și de la furnizorii de carte este principala modalitate de completare a zestre de informații existente în bibliotecă. În condițiile în care ne confruntăm cu asupra dimensionarea sferei de informații, sau a infosferei, selectarea informațiilor utile cetățenilor devine o etapă importantă a operațiilor de sporire a colecțiilor de documente. În aceste condiții, anul trecut, au fost examinate ofertele editoriale și au fost achiziționate cărți de la : 58 de edituri din țară, 3 librării târgumureșene și 3 edituri locale : Editura Nico, Editura Ardealul și Romghid. Pe lista colaboratorilor noștri s-au înscris 20 de noi edituri printre care putem menționa : Editura Univers Juridic, Editura 100+1 Gramar, Editura Mix, Editura Sfera, Editura CH Bech, Editura Napoca Star, Editura Aion. S-au consolidat relațiile de colaborare cu editurile : Humanitas, Rao, Polirom, Univers Enciclopedic, Galaxia Gutenberg, Limes, Institutul European, All, Nemira, Editura Tehnică, Aula, Historia, Curtea Veche, Editura Vremea, Paralela 45, Tritonic, Editura Compania și multe altele.

În cadrul modalităților de sporire gratuită a fondurilor de documente un loc special îl ocupă donațiile. Creșterea colecțiilor cu titlu de gratuitate se poate realiza prin intermediul depozitului legal, a donațiilor particulare, a donațiilor de la stat și a schimburilor directe dintre biblioteci. Acceptarea unei donații nu se face la întâmplare. Exemplarele valoroase dintr-o donație de carte suportă un proces de evaluare în funcție de : gradul de atractivitate al donației în raport cu posibilitățile cititorilor, conținutul documentelor donate, notorietatea colecției sau a posesorului ei și

raportul cu structura fondurilor bibliotecii, în sensul că donația trebuie să îmbogățească colecțiile tradiționale.

În ultimii ani, prin procesul de dezvoltare a colecțiilor s-a urmărit creșterea progresivă a numărului de documente gestionate, organizate și comunicate de bibliotecă. Pe parcursul anului 2008 colecțiile Bibliotecii Județene Mureș au sporit cu 8877 de documente, numărul unităților de inventar ajungând la peste 921.000 de înregistrări. Registrul de mișcare a fondurilor reflectă situația completării colecțiilor atât în privința conținutului documentelor achiziționate, cât și în privința provenienței lor. Cercetarea cantitativă aplicată asupra colecțiilor care au întregit fondurile de documente în anul 2008 demonstrează că : 50 de stocuri au provenit din donații susținute de : autori, edituri, cititori, fundații, Ministerul Culturii și Biblioteca Națională a României, 146 de stocuri au fost achiziționate direct de la edituri și librării iar un număr însemnat de cărți și publicații periodice au intrat în bibliotecă prin intermediul depozitului legal și al schimburilor interbibliotecare.

Din perspectiva profilului informațional al noilor documente intrate în bibliotecă reținem că numărul volumelor destinate creșterii colecțiilor de literatură română și universală a fost mai mare decât numărul cărților din sfera literaturii tehnice și medicale. Desigur celelalte domenii importante ale cunoașterii și cercetării nu au fost ignorate, chiar dacă în 2008 s-a pus accentul pe creșterea numărului de cărți din domeniul științelor socio-umane și a numărului de documente destinate tinerilor cititori.

Proiectată ca bibliotecă publică de tip enciclopedic Biblioteca Județeană Mureș își alimentează fondurile cu informații variate care reflectă orizontul cultural și științific al societății contemporane. Astăzi biblioteca publică devine un gestionar specializat de informații. Strângerea noilor informații și metamorfozarea lor în produse de informare și delectare intelectuală constituie un obiectiv important în cadrul managementului strategic practicat în această instituție culturală. În acest sens,

constituirea colecțiilor achiziționate anul trecut a fost orientată ca și în anii anteriori spre utilizatori. Din punctul de vedere al conținutului, structura fondurilor de cărți este variată și cuprinde documente din diferite domenii de studiu, cunoaștere, lectură, cercetare și informare, astfel încât oferta de informații pusă la dispoziția cititorilor să fie conformă cu interesele lor info-documentare. Stabilirea unui raport corespunzător între mărimea și structura colecțiilor de documente achiziționate reprezintă un obiectiv important al activităților de procurare de noi publicații monografice, publicații seriale și documente electronice. Planul de dezvoltare al colecțiilor include în mod obligatoriu strategiile proceselor selecție și de achiziție de carte. Acestea din urmă trebuie formulate în așa fel încât cititorii să găsească informațiile de care au nevoie și să beneficieze de servicii de bibliotecă performante.

În lumina acestui principiu fondurile de documente tradiționale sunt supuse unui proces de evaluare în urma căruia documentele perimate moral sau fizic sunt îndepărtate. Procesele de re-evaluare conferă colecțiilor bibliotecii un caracter dinamic susținut de creșterea continuă a numărului de informații puse la dispoziția beneficiarilor. Delimitarea arhitecturii fondurilor vechi de documente este o condiție esențială pentru stabilirea structurii colecțiilor viitoare ale bibliotecii. Structura informațiilor care vin să completeze colecțiile de documente ale bibliotecii trebuie proiectată în așa fel încât să fie utilă cetățenilor. Obiectivele înscrise în programul strategic de completare a colecțiilor sunt orientative și se modifică în raport direct proporțional cu schimbarea cerințelor de lectură și informare ale comunității deservite. Stabilirea nevoilor informaționale specifice consumatorilor de cultură devine un factor determinant al politicii de achiziții. Contactul direct cu publicul cititor, semnalarea schimbărilor intervenite la nivelul preferințelor info-documentare a diferitelor categorii de cetățeni și folosirea unor metode performante de investigare sociologică

pentru evaluarea acestor preferințe contribuie la conturarea profilului politicii de achiziții pentru o anumită perioadă de timp.

Eficiența acțiunilor de refacere permanentă a fondului de carte poate fi stabilită atât prin abordări cantitative, referitoare la numărul și valoarea literară, estetică, științifică și culturală a cărților și materialelor audio-vizuale achiziționate în fiecare an cât și prin abordări statistice privind numărul cetățenilor care s-au înscris la bibliotecă și au solicitat servicii de lectură, informare și documentare. Cercetările statistice pentru anul 2008 demonstrează că anul trecut s-au efectuat la biblioteca noastră 297.748 tranzacții de împrumut de documente. Acestea au fost solicitate de 18063 de utilizatori din de cei 23.494 de cititori înscrși. În general, cititorii sunt mulțumiți de conținutul colecțiilor oferite pentru studiu, informare și documentare ori destinate lecturii de plăcere. Indiferent că sunt elevi, studenți, cititori maturi sau persoane mai în vârstă, beneficiarii serviciilor oferite de personalul bibliotecii publice din județul Mureș au o opinie pozitivă în legătură cu calitatea acestor servicii.

Datele statistice colectate pe parcursul unui an reflectă structura variată a cititorilor înscrși la biblioteca noastră. Este important să menționăm că din punctul de vedere al naționalității 61 % dintre aceștia sunt români, 38% maghiari iar 1% alte naționalități. După criteriul vârstei, cea mai importantă categorie o formează cititorii tineri, cu vârsta cuprinsă între 14 și 25 de ani și în mod corespunzător în funcție de statutul profesional ponderea cea mai ridicată este dată de elevi și studenți aceștia reprezentând în total 48,6 % din totalul clienților bibliotecii. Nu trebuie ignorată situația pensionarilor care ocupă peste 9 % din numărul total al cititorilor, alături de profesori și funcționari aceștia situându-se pe locul al treilea în calitate de beneficiari ai tranzacțiilor de împrumut efectuate atât la domiciliu cât și în sala de lectură a bibliotecii.

Modul în care Biblioteca Județeană Mureș își întrupează funcțiile și misiunea culturală în contextul vieții socio-culturale a

județului nostru se reflectă în numărul și structura cititorilor care vin la bibliotecă. Relevante sunt, în acest sens câteva date statistice referitoare la circulația documentelor de bibliotecă. Creșterea numărului cititorilor înscriși la bibliotecă și a cuantumului cetățenilor care solicită servicii de bibliotecă depinde de reușita aplicării unui management performant care să unifice eforturile comune ale tuturor membrilor instituției în direcția oferirii unor servicii care să răspundă nevoilor de lectură, informare și documentare ale comunității.

În ultimul timp, se pune accentul pe funcția info-documentară a instituțiilor bibliotecare și pe necesitatea diversificării instrumentelor de informare puse la dispoziția utilizatorilor. Tendința ultimelor decenii este clară, în plină eră a informației statutul și funcțiile bibliotecii publice se schimbă : biblioteca se transformă într-un veritabil centru de informare și documentare și are misiunea de a depista, să indexa și difuza informații valoroase, în concordanță cu interesele culturale, profesionale și educaționale ale utilizatorilor. Trecerea de la paradigma managementului colecțiilor, la paradigma managementului informațiilor se reflectă, la nivel practic, prin reformularea funcțiilor de bază ale bibliotecii:

- asigurarea neîngrădită a accesului publicului la toate categoriile de informații indiferent de forma în care sunt transmise (pe suport tipărit sau în format electronic)
- prestarea unor servicii de informare eficiente prin selectarea, gestionarea bibliografică și transmiterea către cetățeni a informației solicitate
- modernizarea activităților tradiționale de achiziție, evidență, catalogare din perspectiva transformării bibliotecii dintr-un centru cultural într-un centru informațional
- asigurarea accesului cetățenilor la catalogul on-line al bibliotecii
- dezvoltarea unor servicii auxiliare prin exploatarea instrumentelor de copiere și multiplicare a documentelor

- organizarea unor activități culturale atractive și dezvoltarea unor teme de cercetare incitante
- editarea de lucrări de specialitate și conceperea unor programe și activități care să sporească interesul publicului pentru serviciile de bibliotecă și să pună într-o lumină progresistă imaginea meseriei de bibliotecar.

Dovedind că este o organizație deschisă Biblioteca Județeană Mureș încearcă să mențină viu contactul cu cetățenii pe care îi deservește modificându-și funcțiile și sporindu-și permanent fondul info-documentar. În contextul în care societatea românească a devenit scena unor schimbări economice, sociale, politice și culturale de neimaginat cu 20 de ani în urmă, bibliotecile publice județene trebuie să devină din ce în ce mai competitive și sunt nevoite să se comporte ca veritabile centre de informare și documentare jucând rolul de mediatori care sondează cu pricepere imensa sfera info-documentară în scopul selectării informațiilor valoroase, colectării, organizării și comunicării lor spre marea masă de utilizatori.

Bibliotecile - scrie într-un studiu de specialitate Dr. Octavia Luciana Porumbeanu, profesor la Universitatea de Litere din București – “ nu reprezintă astăzi doar structuri de conservare, ele sunt structuri de relație cu utilizatorii lor, structuri deschise, flexibile¹. “Bibliotecile își pot extinde în momentul actual rolul în procesul de transfer al cunoașterii, își pot consolida poziția pe piața cunoașterii și pot contribui în mod semnificativ la edificarea unei societăți a cunoașterii funcționale. [...] Investiția în aceste structuri echivalează cu investiția în producerea de cunoaștere. [...] Bibliotecile își pot găsi cu ușurință locul în noua economie bazată pe servicii și pe orientarea spre clienți.²

¹ Dr. Octavia-Lucia Porumbeanu – „Despre schimbare la nivelul bibliotecii în era globalizării” - în Revista „Studii de biblioteconomie și știința informării”, București, Editura Universității București, 2006, p. 98

² Idem, p. 101

Carte veche religioasă pe valea Târnavei Mici

Cultura scrisă a constituit încă de la apariția alfabetelor diverselor popoare modalitatea cultă de păstrare și transmitere de informații. Era accesibilă doar unui număr restrâns din populație, aceea care era capabilă de scris și citit. Pe teritoriul țării noastre limba latină și limba slavonă erau limbile culte care se foloseau cu predilecție în diplomatie, administrație, religie și cultură.

Limba latină s-a născut în jurul Romei antice, în zona Lazio (Latium), de unde-i provine și denumirea de latină, adică limba vorbită în Latium. Ea a devenit limba oficială a Imperiului Roman, transmițându-se ca limbă de comunicare și populației teritoriilor cucerite de imperiu, desigur cu particularitățile specifice. E vorba în primul rând de latina vulgară, latina cultă fiind un privilegiu al vârfurilor intelectuale ale societății. Pe teritoriul țării noastre până prin secolul al IX-lea creștinii țineau slujbe religioase în această limbă latină. Apoi în slavonă. Noua limbă a fost impusă de presiunile exercitate ca urmare a încreștinării bulgarilor la rit ortodox de către slavoni în secolul al IX-lea. Ea a fost limba slujbelor religioase din bisericile românești până pe la 1650. Măsura cea mai radicală de refuz privind trecerea de la latină la slavonă fiind „tăierea limbii preoților care mai foloseau în bisericile românești limba latină”. Imperiul bulgaro-român întemeiat de Asan în secolul al XII-lea a accentuat această trecere. În această perioadă de aproape 8 secole limba slavonă a devenit limba statului, aproape singura citită și scrisă. În biserici foarte puțin preoți știau cu adevărat slavona. Cei mai mulți nu știau slavona (eventual știau doar Tatăl Nostru și Crezul), dar de teama tăierii limbii, au început să imite limba slavonă, prin „sunete asemănătoare”. Ei, practic, bolboroseau sau boscorodeau. (De atunci s-a păstrat cuvântul de bolboroseală și astăzi întrebarea ce se pune celor ce vorbesc ceva fără să se înțeleagă este: Ce tot bolborosești, acolo?). În anul 1453 turcii ocupă Constantinopolul. O mulțime de greci fug din fostul Imperiu Bizantin o parte însemnată stabilindu-se și în Țările Române. Astfel, limba greacă începe să câștige teren în Țările Române. Introducerea tiparului în secolul al XV-lea, în apus, și aducerea lui la noi de către călugărul sârb Macarie, a impulsionat tipărirea de carte. Totuși, până la 1640 când, în timpul lui Matei Basarab, apare „Pravila de la Govora” în limba română, cu prefață și epilog în slavonă, s-au publicat cărți doar în slavonă. Conjuncturi politice au făcut ca în Ardeal să se

publice cărți în limba română începând cu a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Astfel, luteranii și calvinii, pentru a câștiga pe români, cei mai numeroși din Ardeal, la religia lor, au publicat un șir de cărți religioase în limba română. La Brașov se publică astfel: „Evangelhia”-1560-1561, tipărită de diaconul Coresi adus de la Târgoviște, „Apostolul”-1563, „Psaltirea”-1568, a doua „Psaltire”-1570, etc. Apariția primelor „mori de hârtie” (manufacturi de preparat hârtia) precum cele de la Brașov (în 1563) și Sibiu (1573), a impulsionat tipărirea de cărți, în primul rând cărți religioase. În secolul al XVII-lea, în Țările Române, sub domnia unor voievozi luminați ca: Matei Basarab, Vasile Lupu, Constantin Brâncoveanu, Șerban Cantacuzino, se tipăresc cărți în limba slavonă și limba greacă. Sub patronajul unor arhierei precum Varlaam, Dosoftei, Veniamin Costache, Atim Ivireanul se tipăresc atât cărți în limba slavonă cât și în limba română. Cărțile românești erau scrise cu litere chirilice. Limba latină s-a folosit în biserici până în secolul al XIX-lea.

Fie că au fost tipărite în latină, slavonă, greacă sau română cărțile religioase au avut tiraje foarte mici, fiind și destul de scumpe. Acest fapt nu a oprit însă circulația lor, achiziționarea acestora făcându-se în special de către preoți sau persoane particulare, profund religioase. De aceea și acum aceste cărți se găsesc în număr apreciabil în bibliotecile parohiilor. Departate de pretenția de a fi exhaustiv aduc în atenție prezenta unor cărți vechi bisericești pe teritoriul unor sate de pe cursul mijlociu al Târnavei Mici.

Prof. de istorie **Aurel Fântână** în lucrarea pentru obținerea gradului didactic II, **„Monografia localității Crăiești, com. Adămuș, jud. Mureș”**, menționează pe raza comunei **Adămuș** astfel de cărți.

În satul **Crăiești** (aflat la 11 km de Târnaveni) există: „**Strastnicul**”, Blaj, 1773; „**Cazania**”, București, 1768.

În satul, reședință de comună, **Adămuș** (aflată la 5 km de Târnaveni) s-a identificat „**Antolghionul**”, București, 1777, având pe ea următoarea însemnare: „Această carte anume Minei este a lu Ionu Fleșeriu din Adămuș și a muierii lui Anuța și o au cumpărat cu bani buni 27 de florini și-au dat-o pe sama bisericii Adămușului, în partea neuniților iară de nu va fi Biserica Neunită, iară de va fi Biserica Unită, neamul meu, mama și frații mei să o poată unde ar fi lipsă la o biserică neunită, iară cine s-ar

întâmpla a o fura și a o muta fără știrea neamului meu să fie afurisit. Scrisam Popa Andrei din Sînmartin, neșita aprilie 22 de zile în anii Domnului 1780". Tot aici s-au semnalat prezența cărților: „**Liturghie**”, Blaj, 1807; „**Octoiul**”, București, 1731; „**Liturghie**”, Sibiu, 1798, cu următoarea însemnare „Această liturghie este a lui Ghiorghe Oprea din Șonfalău, 1851, december 18/6”; „**Evangelhie**”, Sibiu, 1806; „**Apostol**”, Blaj, 1814; „**Strastnicul**”, Blaj, 1817, „**Triodul**”; București, 1746; „**Cazania lui Vaarlam**”, Iași, 1643.

În satul **Cornești** (aflat la 8 km de Tîrnăveni) sunt semnalate: „**Cazania**”, București, 1732, cu următoarea însemnare: „Această cazanie s-au cumpărat cu 12 vonași și 4 feldere de grâu și s-au cumpărat pe sama bisericii Șonfalăului (Cornești), cum că cine ar îndrăzni a o lua astăzi înaintea să fie ca Iuda blestemat și afurisit”. O altă însemnare din anul 1794: „De pomană...s-au scris anume de mine Popa Gheorghe din Cergău, și fiind și One Lodrămăneanu mărturie 1794”; „**Strastnicul**”, Blaj, 1800, „**Autologhionul**”, Râmnic, 1737. Din anul 1815, iunie 6 datează următoarea însemnare: „Cumpărat această carte Damian Matei și cu Ivan Onu... să fie la Biserica Șonfalăului” (Cornești); „**Minologhionul**”, Blaj, 1781, cu însemnările: „Această carte s-au cumpărat Petru Păcurar...1800, luna lui 21 martie...s-au cumpărat cu 20 florinți” și „Acest Miloghion... legat de Vasile Dregheci învățător în Bobohalma, plătit pentru Sămărtinean Miron 3 florini, Șonfalău, 2 iunie 1900, Oprea George, paroh greco-catolic”; „**Octoiul**”, Blaj, 1770, cu următoarea însemnare: „Acest Octoih s-a legat la Dicio Sânmărtin (Tîrnăveniul de astăzi-n.m.) de Lőcsei Imre, legător de cărți, plătit pentru legat Sămărtinean Miron, 2 florini”, datată Șonfalău, 15 iunie 1891, George Oprea, parohul locului; „**Propovedanii**”, Petru Maior, Buda, 1809, cu următoarea însemnare: „Această propovedanie s-au cumpărat de Mihail Copăcean împreună cu soția sa Ioana în decembrie 10, 1822, cu cheltuiala de 6 zloți și a o dăruit la Matera Biserica Șonfalăului...”; „**Octoiul**”, Blaj, 1784; „**Penticostarul**”, Blaj, 1768; „**Evangelhia**”, București, 1723, cu însemnarea: „Ca să știe că au cumpărat jupânul Iova din Șonfalău, împreună cu Ana, soția dumisale, din neam în neam, cu 15 florini...”; „**Triodul**”, Blaj, 1771; „**Strastnicul**”, Blaj, 1773, două exemplare; „**Apostolul**”, Blaj, 1814, cu însemnarea „Această carte s-a cumpărat din Tipografia Blajului, la 1824, de la Isidor Domșa, legător de cărți, prefectul Tipografiei”; „**Penticostarul**”, Sibiu, 1805; „**Evangelhia**”, Blaj, 1765, legată în

1891 la Tîrnăveni tot de Lőcsei Imre, însemnarea fiind făcută de George Oprea „parohul locului”; „**Liturghia**”, Sibiu, 1856, carte legată de Ilie Drighici, învățător în Bobohalma, 1907. Scriitorul **Liviu Suciu** în lucrarea în manuscris „**Monografia satului Cornești**” amintește, de asemenea, de existența acestor cărți menționând însă că unele din acestea au dispărut, „probabil cineva și-a dat seama de valoarea lor”.

În satul **Dâmbău** (1 km de Tîrnăveni) au fost identificate: „**Catavisierul**”, București, 1742, cumpărată de Ioan Munteanu, cantor, 1901; „**Liturghierul**”, Blaj, 1807, cumpărată cu prețul de 2 florini de la un legător de carte din Blaj, Domșa, în anul 1838; „**Octoiul**”, Blaj, 1760, cu următoarea însemnare: „Această carte numită Octoih este a lui Sava Andrei cu soția Marina și-au legat cu 4 zloți, 20 creștari, și așa au legat cum ca să rămâie din neam în neam, pomenire părinților, fraților și surorilor și slujbații care vor ceti pe dânsa, scris-am eu Popa Ilie, paroh în Dâmbău”. Însemnarea datează de la începutul secolului al XVIII-lea.; „**Evangelhia**”, Blaj, 1766; „**Triodul**”, Blaj, 1813; „**Strastnicul**”, Blaj, 1804, cu însemnarea: „Această carte l-au cumpărat Nilca Savu din Dâmbău cu bani buni 5 florinți, 25 creștari și l-au dat pe sama bisericii neunite din Adămuș, până vor vre. Scris-am eu Pop Luca Copăcean, cantorul bisericii, noiembrie 18 anul 1808”; „**Polustarul**”, Blaj, 1793; „**Cazania lui Vaarlam**”, Iași, 1643; „**Chiriadodronicul**”, Bălgrad, 1699; „**Antologhionul**”, Iași, secolul al XVIII-lea; „**Apostolul**”, Blaj, 1814, „**Apostolul**”, Blaj, 1938.

Cu mențiunea că nu există sat sau comună pur românească sau mixtă de pe cursul mijlociu al Tîrnavei Mici să nu existe parohii unde să nu se găsească cărți vechi religioase redau în încheierea acestui material cărțile existente în casa parohială a părintelui Dumitru Pătrânel de la Biserica, azi ortodoxă, „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Boziaș (fost sat de sine stătător, azi cartier al Tîrnăveniului): „**Antologhionul**”, tipărit la Râmnic în timpul domniei lui Grigore Ghica „cu blagoslovenie și osârdie a iubitorului de Dumnezeu Kir Parftenie Episcopul Râmnicului, în anul 1766”; „**Evangelhia**”, scrisă cu litere chirilice în 1766, donată bisericii din Boziaș de Tit Râmnicianul și Popa Constantin; „**Strastnicul**”, 1783; „**Liturghierul**”, 1798; „**Apostolul**”, 1802; „**Triodul**”, 1803; „**Octoiul**”, 1805 și „**Penticostarul**”, 1805.

RĂZVAN DUCAN

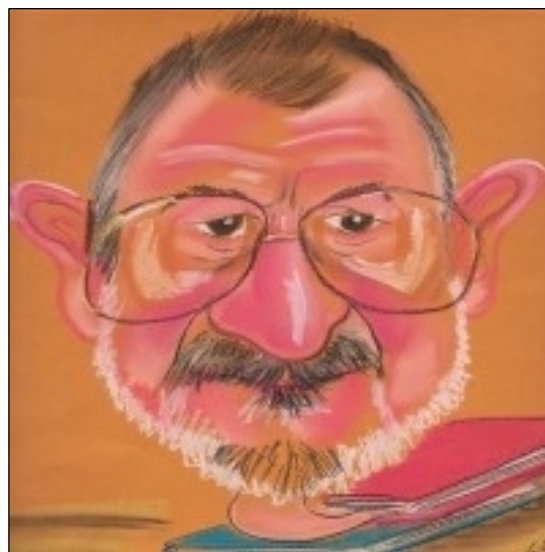
TEATRUL CA TEXT

Motto: „Pur și simplu sunt. Exist și asta e de ajuns!” (Cornel Udrea)

Despre cartea lui Cornel Udrea, „Oameni de unică folosință” (ce titlu!), având ca subtitlu „teatru la vedere”, Editura Napoca Star, Cluj- Napoca, 2009, ar trebui scrise tratate, istorii, interpretări exhaustive cu trimitere la scrisul propriu, negru pe alb, alb pe negru. Un teatru la vedere, deschis pentru cei ce-l frecventează, cititori obișnuiți cu stilul clar, jucat, gândit, văzut și nevăzut. Personaje de teatru, un teatru viu, cu replici inteligente, de umor mascat și marca(n)t, explicat, dar mai mult dedus. Jocuri de cuvinte, combinații legale și ilegale de termeni, qui-pro-quo, comic de limbaj (din plin), nume de referință, ilustrând trăsături de caracter, elemente care, de la Caragiale încoace, constituie puncte tari ale interpretării teatrului, ca text.

Alăturarea de cuvinte, cu scopul de-a crea imagini deosebite, de-a oferi sensuri noi (din...”bube, mucegaiuri și noroi”, Arghezi) perechilor lexicale, combinații ce produc și livrează gândului senzații ciudate, gândului încremenit de starea de fapt a lucrurilor și care gând, cu prilejul lecturii teatrului scris de Cornel Udrea, începe să zburde, să umble, să măsoare. „Republica Valentin”, „România dragă, Elveția mea”, „Eu, cel ego” sau „Transsiberianul de Fetești” sunt titluri de piese de teatru ale lui Cornel Udrea, ju(de)cate cu succes pe scenele din orașele țării/ lumii.

„Oameni de unică folosință” conține șase piese (în căutarea unui autor?). „Don Popescu de la Mancha”(un Don Quijote modern) e asimilat vieții de zi cu zi. Andrei, personajul central, medic ginecolog, merge la croitorie să-și facă un costum „special, de gală, lux discret, linie elegantă, croi inedit”. Acolo o întâlnește pe Violeta, de care s-ar îndrăgosti, dar Dulcineea complică existența. Se amestecă imagini ale împăratului gol, ale croitorașului cel viteaz, bucăți de povești aduse în scenă. Timpul joacă feste, ca în „La Țigănci” de Mircea Eliade, și fantasticul pune stăpânire pe destinul personajelor. Andrei află că de zece

ani croitoria nu mai există, personajul se luptă cu morile de vânt. Pentru a nu fi total abandonat și pentru a fi adus cu picioarele pe pământ, apare Paul, un băiat de paisprezece ani, care cere socoteală medicului că l-a adus pe lume fără să-l întrebe. Sfârșitul e o intrare în lume, cu fața la oameni, oamenii ca un fel de judecători.

„Oameni de unică folosință”, care dă și titlul cărții, e o „piesă amăruie într-un act”. Mitică, Marcel și Zeno, doi bărbați și o femeie, se află într-un spațiu de joc. Dumitru, care n-a purtat niciodată pantofi noi, este cu o cutie de carton sub braț. Zeno, o femeie de dialog surd, cu replici agățate de o relație posibilă între cei doi. Temele de discuție sunt țara, copiii, literatura, flirtul. Apare Marcel, pentru ca triumphiul el-ea-el să existe. „Nu ai unde să dormi?” – „Nu am ce să dorm!”. „A luat punctul de pe i și l-a pus sub semnul întrebării. L-a salvat.” Pe Dumitru l-au prins cei nevăzuți, strânge cutia la piept, e singur, „se uită nicăieri, spre nimeni...”.

„O oglindă oarbă” e un monolog al Melaniei, care intră în scenă cu o valiză, o deschide și începe: „Ce simplu și caraghios!” Vorbește despre o dragoste, două, trei... „O femeie acum spune una, peste câteva clipe alta și de fiecare dată este sinceră”. Spune Melania că „dragostea uită

să mai pună semnele de punctuație, se întâmplă ca una să scrii și alta să citești.” Din valizele răsturnate pe podea rămân scrisorile. Finalul piesei rămâne deschis, într-un cotidian îngropat în facturi, probleme, boală. Și acestea pe capul unei întârziate ființe romantice. (Că ultimul mare

romantic a fost Eminescu).

„Un alt Ararat” e un loc cu trei personaje. De fapt, în teatrul lui Cornel Udrea nu apar multe personaje, greutatea textului fiind dusă, cărată, de la început la sfârșit, de marele corp al limbii române, folosite și „exploatate” din plin. Sunt un Dominic, un Vizitator și o Anamaria care așteaptă urcarea pe barcă (arcă). O arcă fără animale, pentru că ele locuiesc în sufletul omului și așteaptă să fie eliberate. Acțiunea dialogului (dacă se acceptă expresia) se precipită în nerăbdarea de-a se salva, ca oameni, cât mai repede.

„Viața ca o paradă”, o „deviere” de la „Viața ca o pradă” a lui Marin Preda, se petrece într-un tren, unde Ea ține morțiș să stea pe locul scris pe bilet, deși acesta e ocupat de un El și trenul nu mai are alți călători. Două temperamente antitetice, unul agitat, altul liniștit, pornesc pe un drum al cunoașterii de sine, prin conversație. Ea vrea să se mărite, El, celibatar convins, boxer. „Mă iei așa cum sunt, bine!”, spune Ea, „Bărbați la kilogram, vrac, angro...” „Fericea nu stă în...” – „Fericea nu stă, doamnă, este iute de picior...” Și aici timpul se interpune relației, controlorul (apărut când El dispăre) constatând că biletul Ei este

vechi. Ea îl caută pe El, îl aduce înapoi, îi spune: „Sunteți al meu, să nu ieșiți pe culoar, s-ar putea să vă răniți.” El, derutat: „În ce să mă rănesc?” Vocea ei încheie orice bănuială: „Cred că am lăsat coasa acolo...” Replica de încheiere surprinde și trece episodul dintr-un spațiu comun, cotidian, în

unul nedefinit, semnificativ, de mare trecere.

„Vișinata de afine”, titlu contrastant, ludic, aduce în prim-plan șase personaje (tot în căutarea unui...), de la bloc, din sufrageria unui apartament: soții Ionescu (Maria și Ionel), Luminița – femeie singură, vecinele Madame

Posmagă și Madame Ciobănaș, Adrian Șiatât, fost iubit al Mariei. Gazda Luminița oferă vișinata, prilej și pretext al discuțiilor de tot felul: speculații, manipulații, programe de televizor. Până când Luminița propune un târg și-i cere Mariei să i-l împrumute pe Ionel. Aceasta acceptă, indiferentă. Schimbarea decorului oferă posibilitatea personajelor de-a afla și alte lucruri despre ele. De exemplu, Ionel îl cunoaște pe Adrian, cel din visele Mariei, venit să-și repare greșeala. Își numește soția „actriță pe scena vieții”. Lucrurile se așează la locul lor, toți se resemnează cu rolul pe care îl au. Clubul de joi continuă să existe, cu vișinată, cu replici de genul: „ce-ai mai sfânt?” – „un autograf fără carte de la Mircea Dinescu” sau „dispari, româncă aproximativă, că te dau pe mâna lui Dan Diaconescu” și alte trimiteri la viața dinafara scenei.

Dialog destupat, personaje atipice, umor la cheie, condus cu artă de scriitorul Cornel Udrea, teatru care spune din toate încheieturile: „Pur și simplu sunt. Exist și asta e de ajuns!”

ELENA M. CÎMPAN

România dragă, Elveția mea

În luna martie, spectacolul a avut loc pe scena Teatrului Național cea de-a o sută reprezentație, de la premiera lui din 20 aprilie 2004. Întrucât Sala mică a teatrului permite originalitate în dispunerea scenei, precum a fost cazul piesei „Nebunul și floarea”, de data aceasta scaunele au fost așezate în două corpuri perpendiculare, formând astfel doi pereți ai micuței camere sugerate în mijloc. Cel de-al treilea perete este întruchipat de o oglinda înaltă, creând impresia unei săli de interogatoriu. Aceasta și o canapea roșie constituie întreg decorul.

Piesa are o intrigă subînțeleasă, un anunț în ziar fiind motivul întâlnirii celor trei femei, Melania, Alexandra și Minodora, și anume întruchiparea caracteristicilor unor „nefericite” pentru obținerea unui rol într-un film. Faptul că ele au caractere și însușiri atât de diferite sugerează universalitatea ideii de nefericire: Melania (Ionela Nedelea) este soția credulă și adânc naivă a unui șofer de tir, Vasile, și care trăiește zilnic minciuna posibilității împlinirii idealurilor ei puerile; Alexandra (Claudia Domokos) este o prostituată notorie, afișând în schimb titlul de profesoară la un liceu de chimie industrială și care recunoaște deschis faptul că motivația prezenței ei acolo sunt doar banii promiși în anunțul din ziar; Minodora (Elena Pirea) are aceeași motivație, însă o ascunde sub simularea nefericirii prin doliul purtat pentru umanitatea suferindă. Moderatoarea preselecției, Rodica (Bianca Fărcaș), este omul din marmură, cea care nu trădează nici o stare, nici o trăire și astfel putând fi caracterizată doar prin puterea pe care o deține, fiind singura care știe cu adevărat ce se întâmplă. Deși lipsită de personaj principal, piesa are focalizarea asupra Melaniei, al cărui ideal de viață figurează în titlu: plecarea din țară și stabilirea în Elveția, posibilitatea unui trai mai bun. Treptat însă se descoperă că sursa nefericirii ei nesimulate este soțul abuziv, iar idealul se transformă în imaginea lui ca om bun, iar ironia Minodorei în legătură cu acest lucru explică aparentul paradox ilustrat

de titlul piesei: „Elveția are două capitale! Berna și Vasile...”. Orizontul ei strălucitor se mută astfel în cadrul propriului cămin, sau propria țară.

Acțiunea piesei, deși adânc simbolică, este puternic ancorată în realitate. Marca acestui lucru este permanenta apariție a banului ca mijloc de a scormoni în sufletul fiecăreia. De asemenea, Rodica ilustrează omniprezența prin statutul ei, element sugerat de ecoul adânc produs de microfonul pe care îl poartă. Însă în acest caz nu rămâne la stadiul de simbol, nu este ascuns sau camuflat pentru a crea iluzia completă a omniprezenței. Faptul că este conștientizat și de celelalte ca fiind un simplu microfon la vedere trasează puntea dintre simbol și realitate, și sugerează astfel că ideile propagate nu rămân la nivel pur teoretic, ci se aplică asupra oricui în viața de zi cu zi („Aici, afară, nu e tot aia?”). Melania este singura nefericită autentică, iar acest lucru este simțit de celelalte. În acest moment se instalează complicitatea între Minodora, Alexandra și Rodica, cele din urmă propagându-și propria voce în microfon, astfel plasându-se la același nivel. Tot sub motivația banului se hotărăște eliberarea Melaniei de sub minciuna speranțelor-iluzii: Minodora și Alexandra o omoară prin sufocare.

Întreaga piesă este dominată în tăcere de motivul apei (în momentele de liniște se aude un clipocit ușor, iar o replică repetată excesiv în cazul celor trei este cererea de „apă rece și plată, dacă se poate”), iar afișul piesei ilustrează cel mai bine în caest sens descrierea autorului Cornel Udrea, făcută propriului roman, și anume „viața în acvariu”, adică viața sub supraveghere, viața în care dispui doar de ce și cât ți se dă, viața în care există un număr foarte limitat de mișcări posibile, iar orizontul este undeva dincolo de un perete de sticlă... Ceea ce ar putea, la urma urmei, să fie o tragică satiră politică.

ANCA CHIOREAN

Ce rol au grupările literare în viața scriitorului? Cine poate contura un cenacul? Sunt aceste grupări mai mult sau mai puțin elitiste? Mai important decât orice grupare literară este felul în care fiecare în parte creează literatura. Felul în care jonglează cu litera pentru înfăptuirea operei. Sunt indivizi prezenți în varii grupări literare, care nu au nicio legătură, în esență, cu scrisul. Aparențele însă îi includ în categoria scriitorilor. Relațiile funcționează și în această breaslă, la fel ca în toate domeniile. Nu se poate, odată ajuns la pensie, din plictis, să scrii o carte de amintiri și să fi inclus cu magna cum laude în toate grupările. Există și cealaltă latură. Să scrii atât de bine, încât amintirile tale inserate pe coală, să devină bestseller. Și atunci depășești pe cel care scrie de o viață, dar o face foarte prost, sau deși o face foarte bine, nu a fost promovat așa cum trebuie. De obicei, cenacurile se înființează sub aripa unei instituții, fie ea școală, centru cultural, instituții de stat sau particulare. Sunt multe cazurile în care grupările editează și reviste care creionează, în mare, activitatea acestora. Cercurile literare sau asociațiile literare sunt liant de încheiere a relațiilor dintre scriitorii din diaspora. E o formă de a-ți păstra dreptul la scris, a avea identitate într-o lume străină, a avea posibilitatea de a lectura din creația ta în fața celor interesați. Sunt cenacurile elitiste? Depinde la ce grupare vrei să aspiři și cine face parte din aceasta. Dacă ne referim la ceaiurile literare din bibliotecile școlilor, aici au acces toți cei care iubesc literatura, fiind, prin prezența lor membrii activi ai acestora. Dacă vorbim însă de cenacurile scriitorilor consacrați, dacă n-ar fi eclectic, ele n-ar fi grupări literare, ci aglomerație. Ar fi la fel ca o echipă de fotbal sau rugby, în care toți ar șuta, toți ar apăra. N-ar mai fi transmițător (scriitor) și receptor (cititor). Scara comunicării ar fi dată peste cap. Orice grup care-și merită numele e eclectic din toate punctele de vedere: al backgroundului membrilor, al orientării lor (estetic, politic, sexual etc.), al surselor doctrinare. De la junimiști la textualiști și postmoderniști, de la transcendentaliști la beatnici, de la port-royaliști la noii romancieri, toți au știut să aibă propria identitate a grupării, pentru a nu fi confundați cu alții, pentru a avea propria culoare, nicidecum palidă. Când lucrurile iau o altă întorsătură și ideologia omogenizează creația, rezultatele sunt dezastruoase, second-hand. Sămănătorismul e un exemplu pozitiv. Optzecismul s-a aflat la un moment dat în acest pericol al copiei la indigo, însă s-a salvat inteligent, fiind mai apoi un model

pentru douămiiștii. A avea ca grupare identitate e un factor pe cât de inevitabil pe atât de benefic.

E greu pentru un cenacul să fie în opoziție, să construiască atitudini polemice față de curentul principal, masificant, al ideologiei politice și culturale a orei istorice. Izolarea în alte coordonate e imediat vizibilă. «Încăpățâna-rea» de a fi într-un obstacol insular care obligă apele la ocoliri, iscă vârtejuri, surpă maluri, provoacă inundații, e absurdă. Gruparea va fi cata-logată rebelă, va fi într-un fel izolată, asta nu înseamnă însă că nu va fi cunoscută. Intră într-un colț al ei care o face diferită. În mod normal, fiecare grupare are propriile regulamente, pro-priile manifeste prin care își definește opțiunile și proiectele. Fiecare asociație literară e constru-ită de personalități, care prin individualismul lor, prin particularitățile fiecăruia, prin stilul propriu, astfel încât oricât de puternică și de coerentă ar fi gruparea, reduc spiritul mutonier, neanulând astfel singurătățile. Fiecare cerc literar influențează, local, național sau global evoluția ulterioară a scrierii atât prin modelul punctual al programului lor, dar și prin modelul individual al fiecăruia. Întâlnirile din cadrul grupărilor sunt gustate în spațiul cultural, creionându-se adevărate evenimente prin lansările de carte, lectură publică, sărbătorirea sau omagierea scriitorilor. E o adevărată modă să se editeze antologii ale grupărilor, fie ele cu creații ale membrilor, fie un fel de istoric, o dare de seamă a activităților derulate până în momentul unei aniversări. La nivel de țară, cea mai solidă grupare e Uniunea Scriitorilor din România, deocamdată fără filială la Bistrița, membrii USR având legitimații de la Cluj, Mureș sau Sibiu. A venit de curând cu filială în județul nostru Liga Scriitorilor din România, care aspiră la un statut de utilitate publică. Ca societăți bistrițene se remarcă Societatea Scriitorilor din Bistrița Năsăud, Societatea Scriitorilor Bistrițeni, iar ca grupări literare Cenaculum-Beclean, cenacul « George Coșbuc » și « Conexiuni »-Bistrița. Scriitorii fac însă parte și din alte asociații literare, grupate pe anumite categorii, fie că vorbim de poeți sau prozatori. Un lucru e evident : scriitorii bistrițeni sunt din ce în ce mai prezenți la nivel național, și chiar internațional, prin paginile virtuale, fie ca grupare, fie individual. În ceea ce privește literatura și asociațiile literare, cu siguranță Bistrița a intrat în dicționarul literaturii românești. Și povestea nu se oprește aici atâta timp cât avem litera, care formează, în grup cu alte litere Cuvântul, care e de la Dumnezeu și Dumnezeu e Cuvântul.

MENUȚ MAXIMINIAN

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Curier

Dragă Nicu,

Propunerea ta mă onorează și, în măsura în care semnătura mea vă este de folos, poate fi folosită, fără niciun fel de pretenții materiale din partea mea, în virtutea prieteniei de o viață. Nu am acum poeme, dar mă întreb dacă, în contextul numărului 2, nu ți-ar fi de folos textul apărut în cărticica noastră comună despre Romulus Guga! În ideea că acea păginuță este un fel de Laudatio către cel care, probabil, acum ne zâmbește... de acolo, de sus. Dar, desigur, tu hotărăști ce intră și ce nu.

Oricum, ideea de a face o asemenea revistă este salutară și, în măsura în care te pot ajuta, o voi face cu drag. Te îmbrățișez frățeste și.... succes!

MARIANA CRISTESCU

Drăguțule bace ungurean,

Mulțumesc pentru Vatra veche și atât de ... nouă. Prima reacție a fost să te înjur că nu mi-ai trimis și nr. 1. Te rog. Apoi am rostit Paraipaștele lumânășterii tale verzi și primăvîrtoase, pentru căci mă afluiez cu trei iezi cucuieți prin foșgorașul regelui Ubu și te întreb de ce nu i-ai trimis revista, așa veche și-ntr-o streche, și lui Matei Vișniec - visniec@yahoo.fr. S-ar bucura mintenaș, cum stă și trage la condei în claustrul de la Chartreuse, Avignon. Altfel, rîndurile tale despre provincie sunt superbe. Astăzi, cea mai grozavă aventură e să rămîi acasă și să vezi cum îți trec amantele, prietenii și cocorii pe deasupra colibeii în care te-ai născut și în grinda căreia s-a înfipt primul tău strigăt de lumină precum o așchie cosmică. Gestul tău camaradesc îmi amintește de astronomii din urmă cu trei-patru veacuri, care, cînd descopereau o stea, își scriau unul altuia: Vezi, prietene, că în constelația Țapului pîlpîie o stea dibuită de mine. Fie ca steaua scormonită de tine să-și sporească

magnitudinea și să atragă cît mai mulți ochi îmbrobodiți în uimire.

Sănătate,

ION FILIPCIUC

P. S. Învăță-i pe cei din Capitalia României din pîcla tranziției eterne că se spune și se

scrie **Sfintele Paște**, iar urarea Paște fericit se adresează doar rume-gătoarelor cu proteză dentară!!!

Dragă Nicu,

Merci pentru revista. Mi-a adus, din nou, miros unic de Nichita. Și nu numai.

Cu cele mai bune gânduri și sentimente,

LIGIA MIRIȘAN

Vă mulțumesc și numai bine!

Cu prietenie,

CORINA URSACHE

Felicitări... și drum bun...

Băciuțule, mă complexezi cu energia ta creatoare. Aici la noi, la Capitală, numai unu (nu unul) gîndește. Acolo la voi în provincie, spre fericirea cititorilor, gîndesc mai mulți. Ce mai, arată trăznet și nr.2. Cînd naiba ai timp să le faci? Crezi că dacă mă las de televiziune, aș putea scrie mai mult? După cum observi, mă roade invidia, dar pentru asta te iubesc.

Cu drag,

MIRA GRUIȚĂ.

Dragă Domnule Băciuț,

Am publicat în Fluxul de știri din portalul www.cartesiarte.ro câteva rînduri sincere despre acest al doilea număr, pentru care mulțumesc. Dacă vă uitați atent pe portal, veți găsi înca din prima pagină fereastra în care puteți introduce singuri știrile pe care le doriți răspândite. Ele vor apărea

concomitent în trei locuri: Fluxul de știri propriu-zis, fluxul de știri de lângă harta județului respectiv și meniul "domenii pe activități de interes național", de unde, de obicei, le preiau alte ziare și agenții. Iar, pentru lucruri mai mari, vă rog folosiți e-mailul meu: <

leuc.@clicknet.ro > pentru ca să-mi parvină mai repede. Dacă realizați o variantă electronică, scrieți-mi ca să punem un "link" către Dvs., dacă nu, vă putem da noi găzduire la submeniul "Reviste">"reviste găzduite de noi", atunci când primim PDF-ul în forma în care l-am primit și acum.

Cu prietenie,

CORNELIU LEU

Bădie,

Un fenomen *Vatra veche*, ce mai?!... M-au încărcat de bucurie rândurile citite mai jos. Sincere, curate, percutante. Că dacă aș fi zis numai eu, nu aveam crezare... Felicitări, again! Și vânt bun, și "fără de sfârșit minunea"...

MIOARA KOZAK

P.S. Eu vreau să achiziționez/cumpăr cele două numere. Insist pentru asta! Și ca mine or mai fi și alții.

Mi., așa cum o știi 😊

*

1. Felicitări! (și-ar mai fi de spus și altele, unele de bine, altele de gândit, de spus așa în particular. sincer, de când treci în revistă mesajele e-mail-ate, mai că tre' să mă opresc ... cand ne-om întâlni, de va mai exista și asta, întâlnirea, vom discuta mai multe)

2. Revista va fi varianta oferită spre lectură pe internet - online? (ar fi excelent!) sau: va fi pusă în vânzare? Cum te-ai gândit?

3. Și *Vatra veche* nr. 1? Ai avut în vedere un public (cititor) privilegiat? ... (de asta n-oi fi primit-o!!!)

4. Acum, chiar începe să-mi fie teamă de a-ți mai scrie e-mail-uri ... nu care cumva să mă "în/paginezi".... Era mai comod și mai intim, înainte vreme ... Dar "de-acuș", am pățit ca greierele lui Topîrceanu, dar "de-acuș", mă voi limita la sms-uri ... ce mai (de) noroc pe mijl. astea de comunicare! În mail, nici măcar urma vreunei stări nu ți-o mai pot spune. Păcat....

5. ... Ei, câte puncte ar mai fi!???

PS: La cât de indiferentă ți sunt (sau ți-am ajuns, că e posibilă și evoluția....), pot semna (dureros):

UN CITITOR COMUN

Haine de sărbătoare pentru *Vatra Veche*

Cultură | Litere **Vatra Veche**

Numărul II pe aprilie al revistei „Vatra Veche”, în noua formulă, aparținând Asociației „Nicolae Băciuț”, îmbracă haină de sărbătoare, icoana din fereastră tronând pe prima pagină în așteptarea Sfințelor Sărbători de Paști. Poate cel mai important material din acest număr ni-l readuce în actualitate pe Nichita Stănescu prin intermediul unui interviu realizat în 1980 de Nicolae Băciuț. Despre valoarea romanului românesc, creșterea și descreșterea acestuia scrie Valentin Marica, iar Cleopatra Lorințiu prezintă, la rubrica „Correspondențe”, un inedit material despre convingerile scriitorului și legătura acestuia cu diaspora. Elena M. Câmpan, președintele Societății Scriitorilor Bistrițeni, aduce, la rubrica „Cronica de carte”, trei recenzii pentru cărțile „Există un loc” – Emil Dreptate; „Pădurea altfel” – Grigore Avram și „Miercurea din cenușă” – Melania Cuc. La rândul ei, Melania Cuc prezintă un eseu despre „Epistolele către Hefaistos” ale lui Vasile Ursache.

Numărul recent al publicației demonstrează că Nicolae Băciuț știe să-și apropie oamenii de calitate și să dăruiască cititorilor o publicație modernă, păstrând însă filonul înaintașilor I. Slavici, I.L. Caragiale și G. Coșbuc.

MENUȚ MAXIMINIAN

Domnule Nicolae Băciuț,

Va felicit pentru vechea-noua revistă VATRA VECHE. Îi doresc vânt bun și ape limpezi. Fie să aibă viață lungă!

În legătura cu îndemnul de a o citi și de a o da mai departe, promit să fac ascultare. Dacă veți fi dorind și ajutorul penei mele, vă stau la dispoziție. Ca să vă reamintiți de mine, vă aduc aminte că în 2006 am primit premiul III pentru poezie la Festivalul de literatură “Moștenirea

Văcăreștilor” de la Târgoviște. În cadrul acestui eveniment, dumneavoastră ați fost în juriu. Eu îmi aduc, cu plăcere, aminte despre discuțiile pe care le-am avut în restaurantul hotelului VALAHIA. Alte referințe despre mine puteți afla accesând siteul meu (www.laurentiutudor.com, deși e la început) sau site-ul revistei SINGUR (unde public lunar eseuri) sau al revistei VERSO (care mi-a publicat de curând un grupaj) sau întrebând pe Daniel Drăgan, Adrian Munteanu, Adrian Lesenciuc, Florin Caragiu etc.

Cu considerație,

LAURENȚIU-CIPRIAN TUDOR

Stimate domn,

Vă mulțumesc pentru... **trimiterea de suflet**, deși a fost întâmplătoare 😊 (eram într-o listă cu adrese ale... "dascălilor de românește" 😊). Felicitări pentru (re)apariție! Știu/Sper că veți putea fi citiți și on-line, dar -mărturisesc- e mult mai reconfortant (și, de ce nu?) mult mai rapid așa. Mult succes!

LUMINIȚA MĂNESCU

-profesor al Colegiului Național "Mircea cel Bătrân" de ... dincolo de munți -Rm. Vâlcea.

Stimați colegi,

Vă mulțumesc pentru vestea reapariției Vetrei vechi (fie și în format electronic) și că între cei care au primit numărul unu sunt și eu... Nu-mi vine să cred că știți că o viață întreagă am fost foarte bun prieten cu Romulus Guga, nu numai când am lucrat la *Familia*, sau mai târziu, când am fost director la Teatrul de Stat din Oradea, ci mult mai devreme, când era elev la liceul Gojdu în Oradea.

În legislația trecută - fiind consilier și având în preocupări denumirile de străzi pentru Oradea - am propus consiliului local ca una dintre străzile noi să poarte numele prietenului nostru. Sper ca în anul acesta sau cel târziu în anul viitor, numele lui să fie reșezat în memoria contemporanilor și în felul acesta.

Cu toată bucuria și aprecierea pentru gestul vostru,

MIRCEA BRADU

Am citit cele două numere din VATRA VECHE. E nevoie de această revistă așa cum ați proiectat-o. Cam puține pagini pentru cât e de MARE. Îndrăznesc să va trimit o proză tot "veche", în sensul ca e clasică...

La cât mai multe numere!

ȘTEFAN GOANȚĂ

Stimate domnule NICOLAE BĂCIUȚ -

Mulțumesc pentru cele două numere din **VATRA VECHE!!** Felicitările mele (de bucovinean, din moși-strămoși - strămutat, cu misionarismul de profesor de liceu, în Moldova de Sud - la Adjudul Vrancei...) cele mai calde și mai sincere! O adevărată **VATRA/CETATE, de apărare a Duhului Demiurgic Românesc!!!**

...Va trimit, și eu, câteva stihuri pentru Pashte... - plus două articole: unul despre tragedia Basarabiei, mereu trădate ... - și altul, despre marea intenție de a ne izgoni istoria, adică **IDENTITATEA DE NEAM STRĂVECHI** - din manuale, din conștiință și din sânge...!!!

...UN PAȘTE FERICIT ȘI LUMINAT!

- și mărturisirea creștină, din strămoși, făcută încă de azi, stre-văzând, deja, întru Duh, Lumina Duminicii Învierii (...cum o făcea Preafericitul nostru Părinte Patriarh, întru Domnul, **TEOCTIST** - când îl întrebau reporterii, de ce se bucură, în Duh, în Vinerea Neagră...!!!) : **_HRISTOS A ÎNVIAT! - ADEVĂRAT A ÎNVIAT!**

Cu admirativă prețuire,

ADRIAN BOTEZ

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru reviste. Citirea lor, citirea declarațiilor de intenție mă provoacă să devin (din solitară, cum m-am desemnat să fiu) solidară.

Existenta unor "antreprenori literari", "neguțatori de vorbe" este de actualitate. Versuri "superficiale, conformiste, ușurate, false, scrise la repezeală" (cum le taxa veșnic tanarul Nicolae Steinhardt) sunt cu duiumul! Provincia literară tratată ca o cenusareasă, dispersarea, însingurarea, demoralizarea - fenomene vizibile.

Constat că, reintorcându-vă la cei "vechi", vă înconjurăți de tineri, ceea ce îmi

pare de bun augur pentru întreprinderea D-voastră curajoasă. Succes!

SÂNZIANA BATISTE

P.S.Despre cele de mai sus (și altele) în versuri ale mele, pe care urmează să vi le trimit. Asta considerând e-mailul D-voastră ca o implicită și onorantă invitație la colaborare(?)

*

Am primit revista. O revistă minunată. Vă felicit! Eu aș mai vrea ca să-mi mai editați articole și să-mi scrieți ce temă vă interesează. Mulțumim.

*

Domnule Băciuț,

Vă felicit cu cea mai importantă sărbătoare creștină - Sfintele Paști. Vă dorim multă sănătate, belșug, bucurii, realizări frumoase, pace-n suflet și în casă. Hristos a înviat! Sărbători fericite!

Cu stimă,

**CLAUDIA ȘATRAVCA
și colectivul bibliotecii**

*

Mulțumesc pentru urări, pe care vi le întorc înmii. Și, desigur, felicitări pentru revistă, căreia îi urez o viață cât mai lungă.

ALEXANDRU DOBRESCU

*

Vatra Veche mereu înnoită, bravo, măi copii..., bravo vouă !

ADEVĂRAT A ÎNVIAT !

**poet GEORGE FILIP
- Montreal**

Dragă Nicu Băciuț,

E foarte bine și frumos și necesar ceea ce ați reușit și sper că în viitor voi avea vechea bucurie din trecut...aceea de a mă considera al spiritului Vetrei vechi.

Îți propun un set din care aș fi bucuros când ai spațiu să mă alătur colaboratorilor tăi.

Cu urări sărbătorești și amintiri brusc invlăstărite din iarna memoriei.

EUGEN EVU

Vatra Veche mereu înnoită

Am citit, prin amabilitatea domnului Nicolae Băciuț, cele două numere ale revistei **Vatra Veche**, ce apare sub

oblăduirea poetului și promotorului cultural Nicolae Băciuț. Este o revistă de ținută, acoperind prin articole și eseuri o paletă policromă de interes cultural. Iar poezia publicată este de calitate, ceea ce denotă că ochiul vigilent al poetului Băciuț știe să aleagă grâul de neghină. Urez seriei noi a revistei **Vatra Veche** o existență lungă, iar acum, în preajma Învierii Domnului Iisus, Lumina LUI să pogoare peste paginile pline de har ale revistei **Vatra Veche**.

AL.FLORIN ȚENE,

Președintele LIGII SCRITORILOR din
România

D-le Băciuț,

Vă felicit, acum. de Paștele ortodox, pentru noua revistă Vatra veche

Am citit mai multe articole și poeme din numărul 2 expediat prin e-mail (despre manualele alternative, despre roman). În țară, citisem un roman deosebit al lui Mihai Sin: "Bate și ți se va deschide" (dacă îmi amintesc bine titlul). Eu am fost colaborator sporadic la VATRA veche, pe când eram în țară și adresa ei era: Str. Primăriei, nr. 1, Tg. Mureș. Acum aveți aceeași adresă pentru VATRA nouă? Dacă îmi dați o adresă poștală v-aș putea trimite o carte de-a mea. Atașez și niște poeme (nu știu dacă vă plac aceste stiluri) în WORD și PDF (PDF-ul este pentru cazul că diacriticele în WORD ar fi corupte).

FLORENTIN SMARANDACHE

Urez revistei viață lungă și succese pe măsura aspirațiilor!

ION HOBANA

Mulțumim. Vă dorim și noi sărbători fericite. Vă dorim succes editorial deplin cu „Vatra veche”.

**SAECULUM,
Focșani**

Pace și Lumina în suflete, stimate domnule Băciuț! Fie ca noua revistă să se bucure de succes!

TUDOR NEGHOESCU

*

Adevărat a înviat! Sărbători luminate! Fie ca miracolul Învierii să-ți lumineze

inima și mintea, prietene drag. La *Contemporanul* ești bine venit oricând; și tu știi asta.

Cu prietenie,

AURA CHRISTI & echipa

*Revista Contemporanul. Ideea Europeană
Fundația Culturală Ideea Europeană /
EuroPress Group The European Idea
Cultural Foundation*

Dragă Tizule,

Mulțam pentru frumosul dar pascal (două numere de Vatră...Veche de toată admirația și de tot harul), urări prietenești de victorii în tranșeele verbului, solidaritate întru cuvânt și bune doriri într-ale vieții!

NICOLAE ROTARU

Noroc „Vetrei vechi” de-acum, noroc, Nicolae Băciuț! Renaștere-naștere cu valori, cu valoare!

DOINA CERNICA

Dragă Domnule Băciuț,

Știu ca puterea mea, nu literară, e limitată aici, dar voi face tot ce îmi va sta în putință pentru a fi alături de dvs., în demersurile pentru a reda mureșenilor **Vatra veche**. Voi scrie constant și vă veți putea baza pe mine. Pentru cultura mureșeană, nu se poate lupta nici de la Paris, nici de pe un yaht ancorat în Bora-Bora, ci din miezul pâinii, de aici, cum faceți dumneavoastră. E nerușinat acest demers, deși nu îl cunosc pe D. C., dumnealui ori nu cunoaște situația, ori e orb. **Dilema, Flacăra** etc. au pățit astfel de schisme și au putut trăi. Și **Vatra veche** va putea, pentru ca are suflete breze. Puterea **Vetrei vechi** e a tradiției și a realității, nu a sectelor. Faptul ca în **Vatra** așa zis oficială, mie, ca scriitor mureșean, nu mi-a apărut nimic, niciodată, nicio referință măcar, nu mă mișcă negativ deloc, oamenii de acolo de talent trebuie să își facă rost, prin negoț de gașcă dacă altfel nu pot. Sunt alături de dumneavoastră pentru că știu ce faceți pentru cultura acestui județ. O idee a mea ar fi să nu se publice niciun rând despre demersurile părții adverse ale **Vetrei** în **Vatra veche**, să nu plecăm murdar la drum, ci senin și luminos. Sunt convins că știți asta, dar sunt prea revoltat ca să nu îmi

păstrez luciditatea de a va spune. Altfel spus, unii nu fac nimic, dar s-au trezit! Noi, oamenii de cultură, urmăm numai la rău imnul, cu al său Deșteaptă-te, române!

Cu drag și cu tărie,

DARIE DUCAN

Adevărat a înviat!

Vă mulțumesc pentru mailul dvs referitor la noua revistă, precum și pentru urările cu ocazia sărbătorilor pascale. Vă doresc să aveți o săptămâna luminată, în pace și armonie. De asemenea, sunt onorată să fac parte din marea familie de condeieri ai acestei reviste cu un nume având o atât de mare și importantă rezonanță în cultura română. Mult noroc și succes în întreprinderea asumată, atât dv., cât și tuturor membrilor redacției, precum și colaboratorilor săi. Voi trimite un mail separat cu câteva propuneri de colaborari.

Cu prețuire,

MONICA MUREȘAN

Mulțumim mult !!!

Aceleași urări de bucurie și Lumină și dvs...Felicitări pentru revistă, multă sănătate și împliniri profesionale !

**DIRECȚIA PENTRU CULTURĂ
CĂLĂRAȘI**

Nicolae Băciuț,

Și admirabila revistă **Astra**, de la Brasov, din câte știu eu, nu are nicio legătura cu **Astra** fondată la Sibiu de Șaguna și ai săi. În plus, mai există **Astra blajeană**, alte reviste **Astra**. Așa că și de s-ar chema Vatră, și nu Vatra, un semn diacritic ar face-o altă revistă, la oficiul de presă. Nu? Doar de la atâta s-a făcut si alegerea lui Cuza în ambele provincii în 1859. De Paști, **Vatra veche** înviază din ce n-au omorat-o alții. Cele trimise sunt un cor moral. Să sperăm că și faptic.

Cu drag,

DARIE DUCAN

Mulțumim și felicitări pentru ”Vatra Veche”, Nicolae! Adevărat a înviat!

Fratern,

LUCIAN VASILIU,

redacția "Dacia literară"

OCHIUL CICLOPULUI

Criticul Petre Poantă, cu aură europeană

GARĂ CU DOR pentru Dan

Îmi plăcea să mă ghemuiesc în fotoliul din fața patului, încercând să nu alung somnul care îmi stăruia încă pe pleoape. Îl priveam dormind, somn de bărbat-copil, cu tresăriri și respirație profundă. Erau puține astfel de dimineți și cu atât mai prețioase. Aș fi prelungit senzația aceea de toropeală plăcută, cu miros de dragoste și mângâieri, dar era timpul să plec. Mă urneam greu, de fiecare dată cu regretul că zorii vin prea repede. Într-o zi, am să-i spun totul, am gândit, închizând ușa casei:

Era o vară de câmpie prăfuită, cu țărâna care, ridicată de roțile căruțelor, îți intra în ochi și o simțeai pe

limbă. Sosisem prea de dimineată la întâlnirea cu interlocutorul nostru și am luat-o pe ulițele pustii, îndreptându-ne spre singura fântână pe care am văzut-o în sat. Pe băncuța de lângă ciutură o bătrână curăța porumb.

-E bună apa de băut?, întrebă șoferul cu care venisem.

-A fost, acum nu mai e, fu răspunsul bătrânei.

-Și voi de unde beți apă?

-Păi, de la vecinii care au fântâni.

M-am așezat pe piatra arsă de căldură și mă gândeam că este ultima vară când mai vin în colbul câmpiei.

-S-a aruncat o femeie în ea, spuse după un timp de tăcere, bătrâna. Unii zic că de singurătate, alții că i-au plecat copiii, dar eu zic că s-a omorât de dor.

-Cum de dor?, se miră șoferul care se retrăsese la umbra unui dud.

- De dor! Ce, dumitale nu ți se întâmplă să te doară sufletul, să vrei să ajungi mai repede acasă, să-ți vezi nevasta, copiii? Ăla e dor.

-Copiii, spuse hătru bărbatul, că nevasta mai poate aștepta.

-Nu-i bine! Se zice că dorul ăsta te încălzește, te răscolește, te face din om, neom. Uite, Tita, asistenta de la dispensarul de-aici. Se iubea cu doctorul ăla care s-a mutat la București. Într-o zi, doctorul a pus lacăt pe ușa dispensarului și dus a fost. Tita îl aștepta în fiecare sâmbătă la gară și se furișau în camera lui de la dispensar. Ieșeau târziu și toată lumea vedea pe fața lor cu ce se îndeletniciseră. După ce a plecat, Tita s-a dus la gară în fiecare seară. Se topea văzând cu ochii, își târa picioarele ca o babă, iar privirea, altădată albastră, îi devenise cenușie. Într-o zi mi-a spus: țață Veto, mi-e așa dor de el că mă doare în capul pieptului, iar noaptea mă trezesc transpirată și cu gura uscată. Vă spun eu, sfârși bătrâna curățând ultimul știulete, se moare de dor. Lumea din sat începuse să plece la câmp.

Ne-am ridicat de pe piatra fântânii și am pornit spre locul întâlnirii. Gura mi-era uscată, dar nu de sete.

MIRELA GRUIȚĂ

Director de onoare

MIHAI SIN

Redacția

Nicolae BĂCIUȚ,

redactor-șef

Redactori:

Mariana Cristescu, Răzvan Duncan, Mioara Kozak, Lazăr Lădăriu, Valentin Marica, Cristian Stamatoiu

Correspondenți : Bianca Osnaga, Melania Cuc, Elena M. Cîmpan, Darie Duncan, Cleopatra Lorințiu, Ioan Matei, Claudia Șatravca (Chișinău), Daniel Renon (Germania), Gabriela Mocănașu (Paris), Ligia Grindeanu (SUA) Dwight Luchian-Patton (SUA)

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu pot fi preluate fără acordul editorului. Copyright© Nicolae Băciut 2009 *Email : nbaciut@yahoo.com *Adresa redacției: Targu-Mures, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie.